

สภาพทั่วไปของกรุงเทพมหานคร3.1 สภาพทางกายภาพ3.1.1 ที่ตั้ง

กรุงเทพมหานคร ตั้งอยู่บนบริเวณที่ราบลุ่มภาคกลางของประเทศไทย ประมาณเส้นละติจูดที่ 13° 37' เหนือ และลองจิจูดที่ 102° 29' 57" ตะวันออกโดยมีอาณาเขตติดต่อดังนี้

ทิศเหนือ	ติดต่อกับ	จังหวัดนนทบุรี และจังหวัดปทุมธานี
ทิศใต้	"	จังหวัดสมุทรปราการ และอ่าวไทย
ทิศตะวันออก	"	จังหวัดฉะเชิงเทรา
ทิศตะวันตก	"	จังหวัดสมุทรสาคร และจังหวัดนครปฐม

3.1.2 การแบ่งเขตการปกครอง

กรุงเทพมหานคร ในปัจจุบันมีพื้นที่ประมาณ 1,568.74 ตารางกิโลเมตร โดยแบ่งพื้นที่การปกครองออกเป็น 24 เขต และแต่ละเขตแบ่งเป็นแขวงต่าง ๆ รวมทั้งหมค 151 แขวง

3.1.3 ลักษณะภูมิประเทศ

กรุงเทพมหานคร ตั้งอยู่บนที่ราบลุ่มภาคกลาง บนสองฝั่งแม่น้ำเจ้าพระยา แม่น้ำสายสำคัญนี้เป็นจุดรวมของแม่น้ำอีก 4 สาย ในภาคเหนือไหลผ่านตอนกลางของประเทศ มีลักษณะภูมิประเทศเป็นที่ราบขนาดใหญ่ ต่อเนื่องกันค่อย ๆ ลาดลงสู่ทะเลที่ละน้อย ประกอบด้วยแม่น้ำลำคลองมากมาย ทำให้พื้นดินมีความอุดมสมบูรณ์เหมาะสำหรับการเพาะปลูก

3.1.3.1 ระดับพื้นดิน

จากลักษณะภูมิประเทศของกรุงเทพมหานคร เป็นที่ราบลุ่ม มีส่วนสูงต่ำติดกันเล็กน้อย โดยเฉลี่ยความสูงได้ประมาณ 2.31 เมตร จากระดับน้ำทะเลปานกลาง เฉพาะลุ่มแม่น้ำเจ้าพระยาตอนล่างอยู่สูงกว่าระดับน้ำทะเลปานกลางไม่เกิน 1.50 เมตร พื้นที่บางแห่งของกรุงเทพมหานคร พบว่ามีระดับต่ำกว่าระดับน้ำทะเลปานกลางเช่น

บริเวณมหาวิทยาลัยรามคำแหง เขตบางกระบือ และเขตพระโขนง มีระดับความสูงเฉลี่ย .62 เมตร ดังนั้นบริเวณนี้จึงเป็นพื้นที่ที่น้ำท่วมเกือบทุกปี ยังความเสียหายแก่เศรษฐกิจและสังคมอย่างมหาศาล สำหรับความลาดชันนั้นในพื้นที่ของกรุงเทพมหานครเกือบจะไม่มี ความลาดชันเลย

3.1.3.2 น้ำผิวดินและน้ำบาดาล

กรุงเทพมหานครอุดมไปด้วยน้ำผิวดิน คือน้ำในลำแม่น้ำเจ้าพระยา และลำคลองต่าง ๆ ที่แยกสาขาไปจากแม่น้ำจำนวนมากมาย และเมื่อซุดดินลงไปลึกเพียง 1 เมตรเศษ ก็จะพบน้ำแล้ว แต่อย่างไรก็ตามสภาพน้ำในแม่น้ำเจ้าพระยาและลำคลองต่าง ๆ ไม่สะอาดถูกหลักอนามัย พระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว โปรดให้กรมสุขาภิบาลจัดหาน้ำสะอาดใช้ในพระนคร โปรดให้ชื่อกิจการนี้ว่า การประปา โดยเริ่มดำเนินการประปาเมื่อ พ.ศ.2245 เป็นต้นมา

ส่วนเรื่องของน้ำบาดาลในเขตกรุงเทพมหานคร จากบทความเรื่อง "กรุงเทพฯ ทรุก กับแนวทางแก้ไข" ของนายปภิต กีรวนิช รองเลขาธิการคณะกรรมการสิ่งแวดล้อมแห่งชาติ พิมพ์ในหนังสือชุมนุมจุฬาฯ ฉบับพิเศษ สมโภชกรุงรัตนโกสินทร์ 200 ปี สรุปได้ว่า เมื่อเดือนมีนาคม พ.ศ.2525 มีการใช้น้ำบาดาลในภาคเอกชนถึงวันละ 958,512 ลบ.ม. และการประปานครหลวงสูบน้ำบาดาลมาใช้ผลิตน้ำประปาอีกวันละ 460.000 ลบ.ม. ปัจจุบันในเขตกรุงเทพมหานคร และจังหวัดใกล้เคียง จึงมีการใช้น้ำบาดาลถึงวันละ 1.4 ล้าน ลบ.ม.

ลักษณะของชั้นน้ำบาดาลในแอ่งแม่น้ำเจ้าพระยา กรมทรัพยากรธรณีได้สำรวจและแบ่งชั้นน้ำบาดาลออกเป็น 8 ชั้น คือ

ชั้นที่ 1 ชั้นน้ำบาดาลกรุงเทพฯ ความลึกเฉลี่ย 50 เมตรจากระดับน้ำทะเล คุณภาพของน้ำมีความเค็มจัด จึงไม่มีการสูบขึ้นมาใช้

ชั้นที่ 2 ชั้นน้ำบาดาลพระประแดง ความลึกเฉลี่ย 75 - 130 เมตร มีการสูบน้ำขึ้นมาใช้เพื่อการอุตสาหกรรมและชุมชนมาก จนทำให้น้ำเค็มจากชั้นดินข้างบน และน้ำทะเลไหลซึมเข้ามาเจือปน จึงมีคุณสมบัติไม่คึก

ชั้นที่ 3 ชั้นน้ำบาดาลนครหลวง ความลึกเฉลี่ย 130 - 200 เมตร เป็นชั้นที่ถูกสูบมาใช้มากที่สุด

ชั้นที่ 4 ชั้นน้ำบาดาลนนทบุรี ความลึกเฉลี่ย 200 - 270 เมตร เป็นชั้นน้ำที่มีปริมาณมาก และคุณภาพดีกว่าชั้นนครหลวง

ชั้นที่ 5 ชั้นน้ำบาดาลสามโคก ความลึกเฉลี่ย 250 - 260 เมตร เป็นบ่อที่ลึกที่สุดเท่าที่มีการขุดเจาะนำมาใช้

ชั้นที่ 6 ชั้นน้ำบาดาลพญาไท ความลึกเฉลี่ย 320 - 400 เมตร ยังไม่มีการเจาะบ่อสูบน้ำมาใช้

ชั้นที่ 7 ชั้นน้ำบาดาลมีนบุรี ความลึก 500 - 600 เมตร ยังไม่มีการขุดเจาะบ่อสูบน้ำมาใช้

ชั้นที่ 8 ชั้นน้ำบาดาลปากน้ำ ความลึกเฉลี่ย 550 เมตร ทดลองขุดพบที่จังหวัดสมุทรปราการ

เมื่อเปรียบเทียบระดับน้ำบาดาลในช่วงปีต่าง ๆ พบว่าในปี 2517 ระดับน้ำบาดาล โดยเฉลี่ยของกรุงเทพมหานครประมาณ 27 - 30 เมตร จากระดับผิวดินและในปี พ.ศ.2522 ระดับน้ำบาดาลบริเวณพระโขนง ห้วยขวาง ลาดพร้าว หัวหมาก และสำโรง ลึกประมาณ 40 เมตร จากระดับผิวดิน ปัจจุบันในเดือนมีนาคม 2525 บริเวณที่มีระดับน้ำลึกที่สุดประมาณ 50 เมตร จากผิวดิน คือบริเวณโชคชัย 4 ถนนลาดพร้าว และบริเวณห้วยขวาง ซึ่งบริเวณนี้มีอัตราการลดลงของระดับน้ำบาดาลถึงปีละประมาณ 4 เมตร การลดลงของระดับน้ำบาดาลก่อให้เกิดผลกระทบต่าง ๆ เช่น การไหลแทรกซึมเข้ามาในพื้นที่ที่เคยจืดเปลี่ยนมาเป็นน้ำกร่อยและเค็มในที่สุด นอกจากนั้นการลดลงของระดับน้ำใต้ดินยังมีผลกระทบต่อการทำงานของพื้นดิน จึงเป็นปัญหาด้านสภาพที่สำคัญของกรุงเทพมหานคร

3.1.3.3 การทรุดตัวของพื้นดิน

ดังที่กล่าวมาแล้วว่า การทรุดตัวของพื้นดินในกรุงเทพมหานคร คือ การลดลงของระดับน้ำใต้ดิน เนื่องจากการสูบน้ำบาดาลทั้งภาคเอกชนและรัฐบาลเป็นจำนวนมาก สำนักงานคณะกรรมการสิ่งแวดล้อมแห่งชาติ ร่วมกับกรมแผนที่ทหาร กรมทรัพยากรธรณี และสถาบันเทคโนโลยีแห่งเอเชีย ในงานการศึกษาวิจัยการป้องกันและแก้ไขวิกฤตการณ์น้ำบาดาล ผลงานการศึกษาสรุปได้ว่า มีการทรุดตัว ณ จุดต่าง ๆ ในกรุงเทพมหานครในขนาดที่สูงมากพอควร เมื่อคำนวณเป็นอัตราต่อปี จะได้อัตราการทรุดตัวสูงสุดประมาณ 10 ซม.ต่อปี ในบริเวณบางนา พระโขนง และหัวหมาก

ในกลางเมืองมีการทรุดตัวขนาด 5 - 10 ซม. ต่อปี แถบฝั่งธนบุรีและทิศเหนือไปทางตอนเมือง มีอัตราการทรุดตัวน้อย ส่วนการวัดระดับพบว่า บริเวณหัวหมาก สำโรง มีระดับต่ำกว่า 1 เมตร เหนือกว่าระดับน้ำทะเลปานกลาง และบางแห่งอยู่ต่ำกว่าระดับน้ำทะเลปานกลาง ในใจกลางกรุงเทพมหานครเองมีระดับ 10 - 15 เมตร เหนือระดับน้ำทะเลปานกลาง และบริเวณตอนเมืองมีระดับสูงกว่า 2 เมตร เหนือระดับน้ำทะเลปานกลาง

3.1.4 ลักษณะภูมิอากาศ

กรุงเทพมหานครมีภูมิอากาศร้อนชื้น การผันแปรอุณหภูมิในแต่ละปีมีเพียงเล็กน้อย แต่การเปลี่ยนแปลงปริมาณน้ำฝนตามฤดูกาลมีมาก ในเขตตัวเมืองมีความชื้นสูงอยู่เสมอ

3.1.4.1 อุณหภูมิ

ประเทศไทยมีอุณหภูมิสูงเกือบสม่ำเสมอตลอดปี ในฤดูร้อนอุณหภูมิสูงสุด โดยทั่ว ๆ ไปมีค่าระหว่าง 33 - 38 องศาเซลเซียส สำหรับกรุงเทพฯ มีอุณหภูมิเฉลี่ยปานกลาง ประมาณ 27.7 องศาเซลเซียส จากสถิติเดือนพฤษภาคม 2523 ของกองภูมิอากาศ กรมอุตุนิยมวิทยา ปรากฏว่าวันที่ 20 เมษายน 2522 ในเขตกรุงเทพมหานครอุณหภูมิสูงถึง 40 องศาเซลเซียส นับว่าสูงที่สุดในรอบ 30 ปี ที่ผ่านมา ส่วนฤดูหนาวมีค่าเฉลี่ยอุณหภูมิต่ำสุดประมาณ 20.6 - 27.5 องศาเซลเซียส

3.1.4.2 ความชื้นสัมพัทธ์

กรุงเทพมหานครอยู่ใกล้อ่าวไทย มีไอน้ำพัดเข้าลึกได้ ความชื้นสัมพัทธ์จึงมีค่าสูงเกือบตลอดปี โดยเฉลี่ยเกือบร้อยละ 80 เดือนกันยายนจะเป็นเดือนที่มีความชื้นเฉลี่ยสูงสุดประมาณร้อยละ 84.0 และเดือนมกราคมจะเป็นเดือนที่มีความชื้นสัมพัทธ์น้อยที่สุดประมาณร้อยละ 73.0

3.1.4.3 ลักษณะฝนและปริมาณฝน

ประเทศไทยอยู่ในอิทธิพลของลมมรสุมซึ่งเป็นลมประจำฤดู พัดในฤดูหนาว ค่อยทิศทางอย่างหนึ่งและพัดในฤดูร้อนค่อยทิศทางอย่างหนึ่ง ฤดูฝนหรือฤดูมรสุมตะวันตกเฉียงใต้ ตามสถิติเริ่มประมาณกลางพฤษภาคมถึงกลางตุลาคม เฉพาะเขตกรุงเทพมหานครจากสถิติเดือนพฤษภาคม พ.ศ. 2523 ของกองภูมิอากาศ กรมอุตุนิยมวิทยา แสดงว่าในช่วง 30 ปี (พ.ศ. 2494 - พ.ศ. 2523) เฉลี่ยแล้ว มีฝนตก

ประมาณปีละ 130 วันเป็นปริมาณน้ำฝน 1,457 มิลลิเมตร ประจำแล้วฝนจะตกชุกมากในเดือนกันยายน แต่ พ.ศ.2526 สถิติปริมาณน้ำฝนเดือนสิงหาคมสูง 574.5 มิลลิเมตร นับว่าสูงที่สุดในรอบ 30 ปี

3.1.5 ลักษณะทางธรณีวิทยา

ลักษณะทางธรณีวิทยาของพื้นดินในเขตกรุงเทพมหานคร กรุงเทพมหานคร กรุงเทพมหานครตั้งอยู่บนที่ราบลุ่มแม่น้ำเจ้าพระยา มีความยาวประมาณ 300 กิโลเมตร กว้างโดยเฉลี่ย 50 - 150 กิโลเมตร จากหลักฐานทางธรณีวิทยาเชื่อว่าเกิดจากการเคลื่อนตัวของเปลือกโลกในบริเวณนี้ประมาณ 7 ล้านปีที่ผ่านมา จากการสำรวจพบว่าดินพื้นล่างของบริเวณกรุงเทพมหานครเป็นพวกตะกอนหินและตะกอนทรายที่ถูกพัดพามาทับถมกันบริเวณปากแม่น้ำเจ้าพระยา ในสมัยธรณีวิทยายุคที่ 4 หรือเมื่อ 2 ล้านปีที่ผ่านมา ตะกอนเหล่านี้จะทับถมเป็นชั้น ๆ สลับกันระหว่างชั้นของทราย หินกรวด ดินเหนียวปนทราย และทรายละเอียด

ในส่วนชนิดของดิน ดร.โรเบิร์ต เพนเคิลตัน และดร.สาโรช มนตระกุล ผู้เชี่ยวชาญ เรื่องดินได้แยกชนิดของดินไว้ 21 ชนิด เฉพาะกรุงเทพมหานครเป็นดินชนิดที่เรียกว่าดินเหนียวค่า กรุงเทพ (BANGKOK CLAYS) พบอยู่ตามบริเวณที่ราบดินดอนสามเหลี่ยมลุ่มแม่น้ำเจ้าพระยา แมกลอง บางปะกง และสาขาคินของแม่น้ำเจ้าพระยา เหมาะในการปลูกข้าวนาข้าวและทำสวนผัก ส่วนผลไม้ได้อย่างดี

3.2 เศรษฐกิจของกรุงเทพมหานคร

การศึกษาสภาพทางเศรษฐกิจของกรุงเทพมหานครจะศึกษาในเรื่องต่าง ๆ ได้แก่ ผลิตภัณฑ์ ประชาชาติ รายได้ประชาชาติ การจ้างงาน การประกอบอาชีพ และรายได้เขต

3.2.1 ผลิตภัณฑ์ประชาชาติ

คิดเป็นส่วนหนึ่งของทั้งประเทศในฐานะที่เป็นศูนย์กลางของเศรษฐกิจการค้าทั้งในประเทศและระหว่างประเทศ ผลิตภัณฑ์ได้เพิ่มขึ้นในอัตราเฉลี่ยถึงร้อยละ 10 ในระหว่าง พ.ศ.2518 ถึงพ.ศ. 2522 โดยในพ.ศ.2522 มีมูลค่าถึง 78,103 ล้านบาท (ในมูลค่าแท้จริงคิดตามราคาคงที่ของ พ.ศ.2515)

มูลค่าผลิตภัณฑ์ของกรุงเทพมหานคร จำแนกออกเป็น 2 สาขาใหญ่ ๆ คือ สาขาเกษตร และสาขานอกเกษตร (ดูตารางที่ 3.1) โดยที่ในปี พ.ศ. 2521 ผลิตภัณฑ์รวม 79,225.8 ล้านบาท แต่ในปี พ.ศ. 2525 ผลิตภัณฑ์รวมมีมูลค่าถึง 90,132.7 ล้านบาท เพิ่มขึ้น 10,806.9 ล้านบาท โดยเพิ่มในสาขาเกษตร จำนวน 110 ล้านบาท และในสาขานอกเกษตร 10,976.9 ล้านบาท

ทั้ง 2 ช่วงระยะคือ ปี 2521 และพ.ศ. 2525 ในสาขาเกษตร สาขาย่อย ที่มีมูลค่าผลิตภัณฑ์รวมมากที่สุด คือ สาขาการปศุสัตว์ ส่วนสาขานอกเกษตร สาขาย่อยที่มีมูลค่าผลิตภัณฑ์รวมมากที่สุด คือ สาขาอุตสาหกรรม สาขาการบริการ สาขานาการและประมง และสาขาการคมนาคมและขนส่ง ตามลำดับ

สาขาย่อยที่มีอัตราการขยายตัวมากที่สุด คือ สาขาการก่อสร้าง มีอัตราการขยายตัวประมาณร้อยละ 12.86 ต่อปี รองมาคือ สาขานาการและประมง ร้อยละ 12.38 ต่อปี และสาขาการค้าปลีกและส่งร้อยละ 10.80 ต่อปี

3.2.2 รายได้ประชาชาติ

ในมูลค่าที่แท้จริงรายได้ประชาชาติต่อคนสูงกว่าถึง 2 เท่าของรายได้เฉลี่ยทั้งประเทศ กล่าวคือ สูงเป็น 2.4 เท่าในปี 2518 และ 2.6 เท่าใน 2522 ซึ่งรายได้เฉลี่ยต่อคนใน พ.ศ. 2522 นั้น ในกรุงเทพมหานครสูงถึง 15,622 ต่อปี ในขณะที่ทั่วประเทศมีเพียง 6,054 บาทต่อปี

3.2.3 การจ้างงาน

กรุงเทพมหานคร เป็นศูนย์รวมของแหล่งงาน ในปัจจุบันมีสถานประกอบการที่มีการจ้างงานตั้งแต่ 1 คนขึ้นไปประมาณ 42,877 แห่ง จำนวนคนงานทั้งหมดประมาณ 835,581 คน

จากการศึกษาการจ้างงานในระดับจากตารางที่ 3.2 จะเห็นว่าแหล่งที่มีการจ้างงานมากที่สุดในจำนวน 24 เขตของกรุงเทพมหานคร คือ เขตพระโขนง มีจำนวนการจ้างงานประมาณ 108,563 คน มีแหล่งงานประมาณ 4,251 แห่ง รองลงมาคือ เขตพญาไท มีจำนวนการจ้างงาน 93,375 คน มีแหล่งงานประมาณ 3,134 แห่ง และปทุมวันมีจำนวนการจ้าง 83,383 คน มีแหล่งงาน 2,623 แห่ง นอกจากนั้นคือเขตคูสิต บางรัก ขานนาวา และบางเขน ส่วนเขตที่มีการจ้างงานน้อยที่สุดคือ หนองจอก มีแหล่งงานประมาณ 586 แห่ง

ตารางที่ 3.1 แสดงมูลค่าผลิตภัณฑ์

สาขาการผลิต	พ.ศ. 2521		พ.ศ. 2526
	มูลค่า	ร้อยละ	มูลค่า
<u>สาขาเกษตร</u>	443.0	0.56	553.0
กสิกรรม	413.0	52	509.0
ปศุสัตว์	13.0	.02	19.0
ประมง	17.0	.02	27.0
ป่าไม้		-	-
<u>สาขานอกเกษตร</u>	78,782.8	99.44	89,579.7
เหมืองแร่, ขยายหิน		-	-
การก่อสร้าง	4,996.0	6.31	7,486.0
อุตสาหกรรม	27,955.7	35.29	30,717.7
การไฟฟ้าและประปา	702.0	.88	751.0
การคมนาคมและขนส่ง	9,839.0	12.42	11,013.0
การค้าปลีกและค้าส่ง	8,268.8	10.94	9,704.5
การธนาคารและประกันภัย	9,760.0	12.32	11,571.0
ที่อยู่อาศัย	2,270.0	2.86	2,389.0
การบริการและการป้องกัน- ประเทศ	3,444.4	2.35	3,783.7
การบริการ	11,546.9	19.57	12,163.8
ผลิตภัณฑ์รวม	79,225.8	100	90,132.7
เฉลี่ยต่อหัว (บาท)	16,567	-	18,153

3.2.4 การประกอบอาชีพ

การประกอบอาชีพในพื้นที่กรุงเทพมหานคร ไม่มีข้อมูลละเอียดถึงระดับเขต ดังนั้นในการศึกษาค้นการประกอบอาชีพของประชากรในกรุงเทพมหานคร จึงเป็นการสรุปโดยภาพรวม แยกลักษณะการประกอบอาชีพออกเป็น 2 ส่วน คือ การจำแนกตามหมวดอาชีพและตามหมวดอุตสาหกรรม

ก. หมวดอาชีพ

การประกอบอาชีพที่จำแนกตามหมวดอาชีพประกอบด้วยอาชีพ 10 ประการ (ตามตารางที่ 3.2) หมวดอาชีพที่มีผู้ปฏิบัติงานมากที่สุด คือ สาขาช่างหรือผู้ปฏิบัติงานในกระบวนการผลิตหรือกรรมกร มีประชากรอายุ 11 ปีขึ้นไปทำงานประมาณ 587,537 คนหรือร้อยละ 29.12 รองลงมาคือผู้ปฏิบัติงานอาชีพเกี่ยวกับการค้า และผู้ปฏิบัติเกี่ยวกับค่านบริการต่าง ๆ ซึ่งมีผู้ทำงานประมาณ 428,910 คน 254,611 คนหรือคิดเป็นอัตราร้อยละ 21.26 และ 12.62 ตามลำดับ ส่วนสาขาที่มีผู้ประกอบอาชีพน้อยที่สุดคือผู้ทำงานเหมืองแร่ คอยย่อยหิน ผู้ซุกเจาะบ่อและผู้ปฏิบัติงานที่เกี่ยวข้อง มีผู้ทำงานเพียง 616 คนหรือร้อยละ 0.03 ของประชากรอายุ 11 ปีขึ้นไปทำงานในเชิงเศรษฐกิจ

ข. หมวดอุตสาหกรรม

ในหมวดอุตสาหกรรมมีผู้ประกอบอาชีพต่าง ๆ จำนวน 9 ประเภท คือ เกษตรกรรม การขุดแร่ หัตถกรรม การก่อสร้าง สาธารณูปโภค พาณิชยกรรม การขนส่ง บริการ การเงินและพัสดุ สาขาบริการ เป็นสาขาที่มีผู้ประกอบอาชีพมากที่สุดถึง 562,836 คน คิดเป็นอัตราส่วนร้อยละ 27.89 รองลงมาคือ สาขาพาณิชยกรรม และสาขาหัตถกรรม มีผู้ประกอบอาชีพประมาณ 448,864 คน และ 431,813 คน หรืออัตราส่วนร้อยละ 22.25 และ 21.40 สาขาที่มีผู้ประกอบอาชีพน้อยที่สุด คือ สาขาการขุดแร่ ประมาณ 2,563 คนหรืออัตราส่วนร้อยละ 0.13

จากกรรกรุงเทพมหานครเป็นเมืองหลวงของประเทศและเป็นศูนย์รวมความเจริญการประกอบอาชีพของคนที่อยู่ในเมืองส่วนใหญ่จะเป็นการค้าและบริการซึ่งเป็นขั้นพื้นฐาน การประกอบอาชีพทางด้านการเกษตรกรรมหรือสาขาปฐมนูจะมีผู้ทำงานน้อยที่สุด

ตารางที่ 3.2 แสดงจำนวนสถานประกอบการและลูกจ้างใน
เขตกรุงเทพมหานคร จำแนกเป็นรายเขต พ.ศ. 2526

เขต	จำนวนสถาน ประกอบการ		จำนวนลูกจ้าง			จำนวน ลูกจ้าง	อัตรา ส่วน
	หน่วย	ลำดับที่	ชาย	หญิง	รวม	อายุค่า กว่า 12	แรงงาน : ปชก
หนองจอก	60	24	372	214	586	-	884
มีนบุรี	119	23	4,579	3,041	7,620	-	8.1
ลาดกระบัง	126	22	2,921	3,295	6,216	-	7.3
คลองสาน	192	21	458	201	659	4	110.2
หนองแขม	209	20	3,860	2,227	6,087	-	7.8
บางขุนเทียน	1,179	17	8,878	7,559	16,437	1	13.6
บางกะปิ	1,593	13	18,417	12,559	30,976	-	10.2
บางเขน	1,163	18	30,684	19,927	50,611	9	8.5
ราษฎร์บูรณะ	1,208	16	11,009	8,946	19,955	-	6.1
ภาษีเจริญ	1,659	12	14,217	11,225	25,442	3	7.7
พระโขนง	4,251	1	59,563	49,600	108,563	-	5.2
ห้วยขวาง	1,326	15	12,175	7,423	19,598	-	11.8
ยานนาวา	3,005	5	31,929	26,890	58,819	2	6.6
บางกอกใหญ่	958	19	5,439	4,501	9,940	10	10.4
บางกอกน้อย	2,088	10	12,446	9,252	21,698	1	17.9
พระนคร	3,473	2	27,377	17,541	44,981	-	2.6
คลองสาน	1,679	11	7,054	6,843	13,897	23	10.0
ดุสิต	3,308	4	52,640	24,558	77,198	-	7.1
บางรัก	3,415	3	44,334	32,102	76,436	-	1.9
ปทุมวัน	2,623	7	60,402	22,981	83,383	4	2.8
พญาไท	3,134	5	62,888	30,487	93,375	6	5.6
ธนบุรี	1,536	14	7,980	6,189	14,169	10	19
สัมพันธวงศ์	2,353	8	12,483	5,587	18,070	-	4.2
ป้อมปราบ	2,224	9	20,007	10,921	30,928	4	6.1
รวม	42,877		512,112	323,469	835,581	74	6.5

หมายเหตุ จำนวน จำนวน สถานประกอบการนับตั้งแต่ปีการจ้างงานตั้งแต่
1 คน ขึ้นไป

ที่มา กองวิชาการ กรมแรงงาน

ตารางที่ 3.3 แสดงประชากรอายุ 11 ปีขึ้นไปทำงานในเชิงเศรษฐกิจ จำแนกตามหมวดอาชีพในปี พ.ศ. 2523

หมวดอาชีพ	คน		หมวดอุตสาหกรรม									
			เกษตรกรรม	การสุุดแร่	หัตถกรรม	การก่อสร้าง	สาธารณูปโภค	พาณิชยกรรม	การขนส่ง	บริการ	การเงิน	ไม่เป็น
ผู้ปฏิบัติงานที่ไร่ ไร่ชา ไร่ฝ้าย ไร่ยาง และงานที่เกี่ยวข้อง	163,429	8.10	48	58	7,052	1,522	2,257	3,425	3,867	124,733	13,769	6,706
ผู้ปฏิบัติงานบริหาร งานจัดการ และข้าราชการที่มีโครงสร้างอื่น	160,894	7.97	249	403	17,730	7,051	3,890	9,710	8,823	90,410	12,144	10,484
เสมียนพนักงานและผู้ปฏิบัติงานที่เกี่ยวข้อง	203,297	10.80	120	126	160.41	1,997	6,410	19,820	33,973	68,761	29,259	25,890
ผู้ปฏิบัติงานอาชีพเกี่ยวกับการค้า	428,109	2126	104	32	93.7	203	208	394,304	2,755	2,780	5,651	112,998
ผู้ทำงานกลสิกรรม เลี้ยงสัตว์ ทำงานป่าไม้ ชาวประมง นักล่า และคักจับสัตว์	105,174		101,246	37	328	33	33	91	16	2,777	116	497
ผู้ทำงานเหมืองแร่ คอยขอยหิน ผู้ขุดเจาะบ่อ และผู้ปฏิบัติงานที่เกี่ยวข้อง	616	03	-	422	47	21	-	26	-	55	20	25
พนักงานขับยานพาหนะและคนงานที่เกี่ยวข้องช่างหรือผู้ปฏิบัติงานในกระบวนการผลิตและกรรมกร	95,813	4.75	130	88	5.515	1,023	1,110	3,837	68,908	10,759	1,079	3,334
ผู้ปฏิบัติงานเกี่ยวกับค่านบริการต่าง ๆ	587,537	2.912	679	1,376	367,803	95,333	8,778	13,185	18,759	28,747	1,501	51,406
ผู้ปฏิบัติงานที่จัดจำแนกเขาอาชีพประเภทใดไม่ใคร่หรือไม่ทราบประเภทอาชีพ	254,611	12	101	13	5.416	407	737	3,445	4,733	229,213	4,193	6,349
	17,287	-	17	3	161	89	392	522	1,156	4,596	736	8,161

3.2.5 รายได้เขต

โดยปกติรายได้ของเขตต่าง ๆ จะมาจาก 2 ฝ่าย คือ จากกรมสรรพากร และจากการจัดเก็บของกรุงเทพมหานคร ในที่นี้จะพิจารณาแยกเป็น 2 ส่วนดังนี้.-

ส่วนที่ 1 รายได้จากการจัดเก็บภาษีอากรฝ่ายสรรพากร ทั้ง 24 เขต ในช่วงปี 2523 - 2525 นั้น เป็นรายได้จาก 3 ประเภท คือ ภาษีเงินได้นิติบุคคล ภาษีเงินได้บุคคลธรรมดา และภาษีการค้า

ในปี 2523 รายได้สูงสุดเป็นของเขตบางรัก คือ 3590 ล้านบาท รายได้ต่ำสุดเป็นของเขตหนองจอก คือ 2.5 ล้านบาท

ในปี 2525 รายได้สูงสุดยังคงเป็นของเขตบางรัก คือ 6394.7 ล้านบาท รายได้ต่ำสุด ยังคงเป็นเขตหนองจอก คือ 3.5 ล้านบาท ซึ่งมีความแตกต่างกันถึง 1827 เท่า ทั้งนี้เนื่องจากศักยภาพของพื้นที่ที่มีความต่างกัน ทั้งในด้านที่ตั้ง ความหนาแน่น และความสำคัญ

เขตที่มีอัตราการเพิ่มสูงสุดในช่วง 3 ปีนี้คือ เขตลาดกระบัง เพิ่มขึ้นในอัตราร้อยละ 1385.71 ส่วนเขตที่มีอัตราการเพิ่มต่ำสุดคือ เขตราชบุรีบูรณะ ลดลงในอัตราร้อยละ 26.60

ในระดับเขต สามารถจัดกลุ่มอัตราการขยายตัวของรายได้ฝ่ายสรรพากร ได้ประมาณ 5 กลุ่มคือ

กลุ่มที่ 1 กลุ่มที่มีอัตราการขยายตัวมากกว่าเท่าตัวมี 5 เขต คือ เขต พญาไท ห้วยขวาง ลาดกระบัง บางขุนเทียน ภาษีเจริญ

กลุ่มที่ 2 กลุ่มที่มีอัตราการขยายตัวมากกว่าร้อยละ 50 - 100 มี 7 เขต คือ เขตบางรัก ยานนาวา บางเขน มีนบุรี คลองสาน บางกอกน้อย บางกอกใหญ่

กลุ่มที่ 3 กลุ่มที่มีอัตราการขยายตัวมากกว่าร้อยละ 30 - 50 มี 6 เขต คือ เขตปทุมวัน สัมพันธวงศ์ พระโขนง บางกระบือ หนองจอก คลิ่งชัน

กลุ่มที่ 4 กลุ่มที่มีอัตราการขยายตัวน้อยกว่าร้อยละ 30 มี 5 เขตคือ เขตพระนคร ป้อมปราบฯ คูลิต ธนบุรี หนองแขม

กลุ่มที่ 5 กลุ่มที่มีอัตราการขยายตัวของรายได้ลดลง คือ เขตราชบุรีบูรณะ

ส่วนที่ 2 รายได้จากกรุงเทพมหานคร

รายได้ของกรุงเทพมหานครอันเกิดจากภาษีโรงเรือนและที่ดิน ภาษีบำรุงท้องที่ ภาษีป้าย และค่าธรรมเนียมต่าง ๆ ในปี 21 มีประมาณ 321.4 ล้านบาท เพิ่มขึ้นเป็น 759.8 ล้านบาท ในปี 2526 คิดเป็นเพิ่มขึ้นร้อยละ 136.4 เมื่อคิดเฉลี่ยรายได้ของประชากรทั้งหมดแล้ว รายได้ที่จัดเก็บมีประมาณ 179.70 บาทต่อคน โดยที่รายได้เฉลี่ยสูงสุดเป็น 760.85 บาท ส่วนรายได้เฉลี่ยต่ำสุดเป็น 29.76 ซึ่งในระดับเขตสามารถจัดกลุ่มรายได้ของประชากรได้ประมาณ 4 กลุ่มคือ -

กลุ่มที่ 1 มีรายได้เฉลี่ยมากกว่า 500 บาทต่อประชากร 1 คน จัดว่าเป็นกลุ่มเขตที่มีรายได้ต่อประชากรสูงสุด มี 2 เขต ได้แก่ เขตบางรัก มีรายได้เฉลี่ยมากที่สุดประมาณ 760 บาท รองลงมา คือ เขตปทุมวัน มีรายได้เฉลี่ยในระดับใกล้เคียงกัน คือ 609 บาท ส่วนใหญ่เป็นย่านธุรกิจที่สำคัญของกรุงเทพมหานคร เป็นศูนย์รวมธุรกิจต่าง ๆ อันได้แก่ ห้างสรรพสินค้า โรงแรม โรงภาพยนตร์ โรงมหรสพอื่น ๆ

กลุ่มที่ 2 คือ กลุ่มที่มีรายได้เฉลี่ย 300 - 500 บาท มี 3 เขต ได้แก่ เขตพระนคร ป้อมปราบฯ และเขตสัมพันธวงศ์ เขตเหล่านี้ส่วนใหญ่มีพื้นที่ขนาดเล็ก มีกิจการประเภทค้าส่ง

กลุ่มที่ 3 กลุ่มที่มีรายได้เฉลี่ย 100 - 300 บาท มี 6 เขต ได้แก่ เขตพญาไท ย่านนาวา ห้วยขวาง บางเขน คลองสาน ราษฎร์บูรณะ ส่วนใหญ่เป็นเขตที่มีทั้งย่านอยู่อาศัยและพาณิชย์

กลุ่มที่ 4 กลุ่มที่มีรายได้ต่ำสุด คือ น้อยกว่า 100 บาท มีถึง 13 เขต ส่วนใหญ่เป็นเขตชั้นนอก มีพื้นที่เกษตรปะปน ไม่ใช่ย่านการค้า

การเปลี่ยนแปลงรายได้เขต ในระยะเวลา 6 ปี ตั้งแต่ พ.ศ. 2521 ถึง 2526 อัตราการเพิ่มรายได้ของเขตต่าง ๆ แตกต่างกัน โดยเขตที่มีอัตราการเพิ่มรายได้สูงสุด คือ เขตห้วยขวาง เขตที่มีอัตราการเพิ่มน้อยที่สุด คือ เขตหนองจอก อัตราการเพิ่มรายได้ของเขต อาจแบ่งเป็น 4 กลุ่ม คือ

กลุ่มที่ 1 กลุ่มที่มีอัตราการเพิ่มของรายได้ค่อนข้างมาก ได้แก่ กลุ่มที่มีอัตราการเพิ่มร้อยละ 50 ขึ้นไป มีเพียง 1 เขต คือ เขตห้วยขวาง เพิ่มขึ้นในอัตรา 56.13 ต่อปี

กลุ่มที่ 2 กลุ่มที่มีอัตราการเพิ่มของรายได้ร้อยละ 31 - 50 ต่อปี มี 5 เขต ได้แก่ เขตพญาไท บางเขน บางกอกน้อย และบางซวนเทียน คูสิต

กลุ่มที่ 3 กลุ่มที่มีอัตราการเพิ่มของรายได้ในระดับต่ำ คือ เพิ่มร้อยละ 20 - 30 ต่อปี มี 8 เขต ได้แก่ เขตปทุมวัน ยานนาวา บางกะปิ มีนบุรี ธนบุรี คลองสาน บางกอกใหญ่ ภาษีเจริญ

กลุ่มที่ 4 กลุ่มที่มีอัตราการเพิ่มของรายได้ภายในกรุงเทพมหานครในระดับต่ำสุด คือ เพิ่มร้อยละน้อยกว่า 20 มี 10 เขต

3.3 สาธารณูปโภคและสาธารณูปการ

3.3.1 บริการประปา การประปาเป็นงานสาธารณูปโภคที่เปิดให้บริการในรัชกาลที่ 6 ในปัจจุบันการประปานครหลวงผลิตจากโรงกรองน้ำ 3 แห่ง คือ โรงกรองน้ำบางเขน สามเสน และธนบุรี ใ้ปริมาณน้ำประมาณวันละ 1,550,000 ลูกบาศก์เมตร และผลิตน้ำจากบ่อบาดาลอีกประมาณวันละ 450,000 ลูกบาศก์เมตร เพื่อส่งให้บริเวณที่ขาดแคลนน้ำและมีแรงดันน้ำต่ำ ซึ่งส่วนใหญ่จะอยู่ในเขตอำเภอเมืองสมุทรปราการ อำเภอปากเกร็ด และอำเภอเมืองนนทบุรี

3.3.2 บริการไฟฟ้า การไฟฟ้านครหลวงมีหน้าที่ดำเนินการบริการกระแสไฟฟ้า โดยรับซื้อพลังงานไฟฟ้าจากการไฟฟ้าฝ่ายผลิตแห่งประเทศไทย มาจัดจำหน่ายแก่ประชาชนทั่วไปในเขตกรุงเทพมหานคร จังหวัดสมุทรปราการ จังหวัดนนทบุรี และบางส่วนของจังหวัดปทุมธานี รวมพื้นที่ทั้งสิ้น 3,106 ตารางกิโลเมตร ในปัจจุบันมีพื้นที่ที่บริการแล้ว 1,850 ตารางกิโลเมตรหรือบริการได้ร้อยละ 59.6 ของพื้นที่รับผิดชอบ มีจำนวนผู้ใช้ไฟฟ้า 739,289 รายหรือร้อยละ 75.30 ของจำนวนบ้านอยู่อาศัย

3.3.3 บริการโทรศัพท์ บริการโทรศัพท์ในเขตกรุงเทพมหานคร ดำเนินการโดยองค์การโทรศัพท์แห่งประเทศไทย ในเขตนครหลวง ซึ่งหมายถึงกรุงเทพมหานคร นนทบุรี ปทุมธานี และ สมุทรปราการ มีชุมสายโทรศัพท์แบบอัตโนมัติทั้งสิ้นรวม 42 ชุมสาย จำนวนหมายเลขอัตโนมัติ 317,028 หมายเลข มีผู้เช่า 287,090 หมายเลข จำนวนเครื่องโทรศัพท์ 389,825 เครื่องในจำนวนเลขหมายที่มีผู้เช่าจำแนกประเภทผู้เช่าได้ดังนี้ ธุรกิจ 96,368 เลขหมายร้อยละ 336 บ้านพัก 160,060 เลขหมายร้อยละ 56.1 สาธารณะ 5,950 เลขหมายร้อยละ 2.1 ราชการ 22,004 เลขหมายร้อยละ 7.6 องค์การโทรศัพท์ 1,788 เลขหมายร้อยละ 0.6

ตารางที่ 3.4 แสดงรายรับเขตจากการจัดเก็บภาษีอากรฝ่ายสรรพากร

เขต	รายรับของเขต (หน่วย: ล้านบาท)		อัตราการ ขยายตัว	อัตราการ ขยายตัว	หน่วย: ล้านบาท
	พ.ศ. 2523	พ.ศ. 2525	2523-2525	(ร้อยละ)	
1. พระนคร	667.7	722.6	54.9	8.22	
2. ป้อมปราบฯ	1,454.2	1,762.9	308.7	21.22	
3. ปทุมวัน	2,203.4	3,235.8	1,032.4	46.85	
4. สัมพันธวงศ์	762.1	1,059.9	297.8	39.08	
5. บางรัก	3,500.0	6,394.7	2,894.7	82.71	
6. ยานนาวา	399.7	639.5	239.8	59.99	
7. คูสิต	662.0	769.8	107.8	16.28	
8. พญาไท	909.4	2,000.7	1,091.3	120.00	
9. ห้วยขวาง	212.3	478.8	266.5	125.53	
10. พระโขนง	1,443.6	1,877.2	433.6	30.04	
11. บางเขน	653.1	1,048.6	395.5	60.56	
12. บางกะปิ	142.6	592.3	149.7	33.82	
13. หนองจอก	2.5	3.5	1.0	40.00	
14. ลาดกระบัง	16.8	249.6	232.8	1,385.71	
15. มีนบุรี	43.0	82.7	39.7	92.33	
16. ธนบุรี	69.4	87.5	18.1	26.08	
17. คลองสาน	78.2	129.0	50.8	64.96	
18. บางกอกน้อย	111.8	200.0	88.2	78.89	
19. บางกอกใหญ่	28.2	44.8	16.6	58.87	
20. บางขุนเทียน	45.2	91.4	46.2	102.21	
21. ภาษีเจริญ	84.6	174.3	89.7	106.03	
22. ราษฎร์บูรณะ	209.8	154.0	- 55.8	- 26.60	
23. คลิ่งชัน	3.8	5.2	1.4	36.84	
24. หนองแขม	37.9	45.8	7.9	20.84	
รวม	14,041.3	21,850.6	7,809.3		

ตารางที่ 3.5 แสดงรายรับเขตของกรุงเทพมหานคร จำแนกเป็นรายเขต

ลำดับ ที่	เขต	รายรับของเขต		อัตราการขยายตัว ร้อยละ
		2521	2526	
1	เขตพระนคร	16,754,306	34,884,568	108.19
2	ป้อมปราบฯ	15,988,313	29,501,473	84.51
3	ปทุมวัน	27,731,279	70,035,512	152.55
4	สัมพันธวงศ์	12,258,190	20,246,780	64.80
5	บางรัก	38,996,264	67,615,985	73.38
6	ยานนาวา	23,169,627	61,471,106	165.34
7	ดุสิต	11,767,079	32,269,179	174.23
8	พญาไท	26,370,116	78,497,638	197.67
9	ห้วยขวาง	7,204,765	31,467,626	336.79
10	พระโขนง	60,991,330	104,077,570	70.63
11	บางเขน	13,985,340	51,973,176	271.63
12	บางกะปิ	11,777,445	29,832,617	153.30
13	หนองจอก	1,615,778	2,134,470	32.13
14	มีนบุรี	2,222,602	5,545,365	149.54
15	ลาดกระบัง	2,044,303	3,437,011	68.15
16	ธนบุรี	8,917,354	22,122,162	148.08
17	คลองสาน	6,840,633	16,182,930	136.57
18	บางกอกน้อย	7,280,738	23,808,066	224.28
19	บางกอกใหญ่	3,739,834	8,998,769	140.65
20	ภาษีเจริญ	6,739,547	16,960,929	151.96
21	บางขุนเทียน	4,658,616	16,071,549	53.16
22	ตลิ่งชัน	1,450,112	2,350,701	62.06
23	ราษฎร์บูรณะ	7,953,505	17,294,974	117.45
24	หนองแขม	2,228,518	4,065,065	82.45
	รวม	320,685,591	660,665,221	106.01

3.3.4 ระบบการคมนาคมขนส่ง

ระบบการคมนาคมขนส่งเป็นแนวเส้นทางที่เชื่อมกิจกรรมในพื้นที่ต่าง ๆ ให้มีส่วนสัมพันธ์ติดต่อกันหมดทั้งในระดับภาคเมืองและชุมชน

ในพื้นที่กรุงเทพมหานครประกอบด้วยเส้นทางคมนาคมอยู่ 3 ประเภท คือ เส้นทางคมนาคมทางน้ำ ทางบก และระบบขนส่งมวลชนไฟฟ้า

1. เส้นทางคมนาคมทางน้ำ คลองในอศิตมีน้ำสะอาด รมรื่น และมีการเชื่อมโยงติดต่อกันเป็นโครงข่ายในทุกตาราง เมตรของพื้นที่ แม่น้ำลำคลองจึงเป็นเส้นทางคมนาคมที่สำคัญยิ่ง ต่อมากรุงเทพมหานครมีการพัฒนาเส้นทางคมนาคมเป็นทางบก ระบบทางน้ำคลองต่าง ๆ จึงลบลบหายไป แต่ก็ยังปรากฏอยู่ในบางส่วนของพื้นที่แยกออกเป็น 3 ส่วน ได้ดังนี้.-

ก. ระบบเรือโดยสารข้ามฟากแม่น้ำเจ้าพระยา เป็นกิจการของราชการและเอกชนที่ให้บริการแก่ประชาชนที่เดินทางไปมาระหว่างฝั่งพระนครและธนบุรี และจังหวัดต่อเนื่อง คือ สมุทรปราการ และนนทบุรี ประกอบด้วยท่าเรือทั้งหมด 34 ท่า มีผู้โดยสารใช้บริการเฉลี่ยรวมทั้งปี 88,769,142 คน จุดที่มีผู้นิยมโดยสารเรือข้ามฟากมากที่สุด คือ บริเวณที่เป็นย่านศูนย์กลางของพื้นที่กรุงเทพมหานคร และพื้นที่ต่อเนื่อง คือ ท่าเรือเกตรา - พระประแดง ท่าดินแดง - ราชวงศ์ ท่าคูเม็กซ์-สวนพลู นอกจากนี้ยังมีท่าอื่น ๆ ซึ่งส่วนใหญ่อยู่ในพื้นที่เกาะรัตนโกสินทร์ ซึ่งมีการใช้ที่ดินอย่างหนาแน่นทั้งธุรกิจ สถาบันราชการ พักอาศัย และศูนย์รวมการคมนาคมทางบก

ข. ระบบเรือควนเลียบแม่น้ำเจ้าพระยา เป็นกิจการของเอกชน มีเส้นทางวิ่งจากนนทบุรี มายังวัดพระยาไกร ในปัจจุบันเรือควนจะให้บริการตั้งแต่ 06.00 - 19.00 น. ทุกวัน มีจำนวนท่าเรือทั้งหมด 34 ท่าเรือ มีที่ตั้งท่าอยู่ทางฝั่งธนบุรี 10 ท่าเรือ และฝั่งพระนคร 24 ท่าเรือ โดยที่ท่าเรือจำนวน 11 ท่าในฝั่งพระนครจะกระจุกตัวอยู่ภายในเกาะรัตนโกสินทร์ จากสถิติผู้โดยสารเฉลี่ยรวมทั้งปี ๗ ท่าเรือต่าง ๆ มีจำนวน 1,385,905 คน และท่าเรือที่มีผู้ใช้บริการมากที่สุด คือ ท่าเรือนนทบุรี และท่าเรือพรานนก

ค. ระบบเรือหางยาว เป็นระบบการขนส่งทางน้ำที่สำคัญอันหนึ่งของกรุงเทพมหานคร เส้นทางของเรือหางยาวจะเป็นเส้นทางติดต่อระหว่างพื้นที่ส่วน

ที่อยู่ลึกเข้าไปทางค่านฝั่งตะวันตกของแม่น้ำเจ้าพระยา ในส่วนที่ยังไม่มีระบบถนนที่ดี ติดต่อกับท่าเรือริมฝั่งตะวันออกของแม่น้ำ เส้นทางเรือทางยาว มีในพื้นที่กรุงเทพมหานคร และบริเวณที่เกี่ยวข้อง มีจำนวนทั้งหมด 16 เส้นทาง โดยที่ 12 เส้นทาง จะเป็นการติดต่อภายในพื้นที่ทางฝั่งตะวันตกของแม่น้ำเจ้าพระยาหรือฝั่งธนบุรี ลักษณะการเดินทางของผู้โดยสารเรือทางยาว เฉลี่ยรวมตลอดปีมีผู้ใช้บริการทั้งหมด 3,878,280 คน เส้นทางที่มีผู้ใช้บริการมากที่สุด คือ ท่าช้าง - บางใหญ่ ท่าพระประแดง-สาธุประดิษฐ์ ท่าสะพานพุทธ - บางแวก

2. การคมนาคมทางบก การคมนาคมทางบกของกรุงเทพมหานครประกอบด้วย 3 รูปแบบ คือ ก. ระบบถนน ข. ระบบทางรถไฟ ค. ระบบทางพิเศษ

ก. การคมนาคมขนส่งระบบถนน

การคมนาคมขนส่งทางบก ระบบถนนเป็นที่นิยมมากเป็นอันดับหนึ่งในปัจจุบัน เป็นการคมนาคมที่อำนวยความสะดวกให้แก่ผู้ใช้บริการ เพราะสามารถจะนำผู้โดยสารและสินค้าได้ถึงจุดหมายปลายทางได้สะดวกรวดเร็วและใช้ได้ทุกฤดูกาล

ระบบถนนในกรุงเทพมหานครคล้ายกับใยแมงมุม แต่ไม่สมบูรณ์แบบ เพราะสภาพปัจจุบันยังดำเนินการไม่ครบเป็นระบบที่สมบูรณ์ แต่อย่างไรก็ดี ระบบโครงข่ายของถนนในสภาพปัจจุบัน และโครงการที่มีอยู่แล้ว จะประกอบไปด้วยถนนรัศมี (RADIAL ROAD) และถนนวงแหวน (RING ROAD) เข้าด้วยกัน ซึ่งถนนทั้งสองแบบตามลักษณะหน้าที่การใช้สอยด้านการคมนาคมขนส่งแล้ว สามารถกล่าวในรายละเอียดได้ดังนี้

1. ถนนรัศมี (RADIAL ROAD) เป็นถนนสายประธานที่ตัดออกจากศูนย์กลางของเมือง รั้งได้แก่บริเวณเขตพระนคร เขตป้อมปราบฯ และเขตสัมพันธวงศ์ ออกสู่พื้นที่โดยรอบทุกภาคของกรุงเทพมหานคร ส่วนใหญ่เป็นทางหลวงแผ่นดิน ซึ่งทางวิ่งสองทิศทางจากกัน ถนนรัศมีมีหน้าที่เชื่อมโยงถนนวงแหวนแต่ละชั้นเข้าด้วยกัน ในกรุงเทพมหานครถนนรัศมีอาจได้แก่ ถนนวิภาวดีรังสิต ถนนพหลโยธิน ถนนสุขุมวิท ถนนพระรามที่ 1 ถนนเพชรบุรี ถนนเจริญกรุง ถนนธนบุรี - ปากท่อ และถนนเพชรเกษม

ถนนเหล่านี้จะเชื่อมต่อกับถนนสายอื่น ๆ ไปเป็นระยะเข้าหาบริเวณ 3 เขต ซึ่งเป็นศูนย์กลางดังกล่าว แต่ขนาดความกว้างของถนนจะเล็กลงตามลำดับ ทำให้ปริมาณ

การจราจรเข้ามาแออัดภายในศูนย์กลาง ไม่สามารถระบายออกได้ทัน เพราะพื้นที่ถนนจำกัด

2. ถนนวงแหวน (RING ROAD) เป็นถนนที่เป็นวงรอบพื้นที่เขตกรุงเทพมหานคร เป็นชั้น ๆ ตั้งแต่ศูนย์กลางเมืองออกมาถึงพื้นที่ชานเมือง ถนนวงแหวนในกรุงเทพมหานครปัจจุบันยังไม่ครบวง แต่อย่างไรก็ตาม จากสภาพปัจจุบันแนวทางที่น่าจะเป็นไปได้คือ

1. วงแหวนชั้นใน (INNER RING) ถนนซึ่งล้อมรอบศูนย์กลางเกาะเมือง 3 เขต คือ เขตพระนคร ป้อมปราบฯ สัมพันธวงศ์ ถนนสายนี้ได้แก่ ถนนเลียบแม่น้ำเจ้าพระยา คลองผดุงกรุงเกษมและคลองบางลำภู คือ ถนนพระสุเมรุ ถนนมหาราช ฯลฯ

2. วงแหวนชั้นกลาง (MIDDLE RING) ถนนวงรอบชั้นกลางผ่านพื้นที่ทั้งฝั่งพระนครและฝั่งธนบุรี คือ ถนนรัชดาภิเษกบางช่วงยังใช้เส้นทางเดิม คือ ถนนจรัลสนิทวงศ์ ในปัจจุบันยังคงดำเนินการไม่ครบวง และบางช่วงยังไม่ได้มาตรฐาน หากดำเนินการครบตามโครงการแล้ว คาดว่าจะเป็นทางแบ่งเบาการจราจรในศูนย์กลางเมืองได้อย่างมาก

3. วงแหวนชั้นนอก (OUTER RING) ถนนวงรอบเขตชั้นนอกของกรุงเทพมหานครและจังหวัดใกล้เคียง ขณะนี้มีการดำเนินการไปแล้วบ้าง คือ ถนนพัฒนาการ ถนนพุทธมณฑลสาย 2 ถนนตลิ่งชัน - บางบัวทอง หากมีการดำเนินการจนครบวงจะเป็นการสกัดกั้นรถจากต่างจังหวัดไม่ให้เข้ามาภายในศูนย์กลางเมืองเกินความจำเป็น

จากโครงข่ายของระบบถนนในกรุงเทพมหานคร พอจะมองได้ว่าเป็นลักษณะคล้ายใยแมงมุมตามที่ได้อธิบายมาแล้ว แต่เป็นระบบตารางสวนไปมา ซากสมรรถภาพ ซากการต่อเนื่องสัมพันธ์กันไม่เป็นระบบที่ดี ไม่เป็นจังหวะความถี่ห่าง บางบริเวณมีถนนน้อยเกินไป บางบริเวณมีถนนมากเกินไป ส่วนใหญ่ลาดสมัยไม่เหมาะสมกับปริมาณรถยนต์ในปัจจุบัน สำหรับความกว้างของถนน มีตั้งแต่ 2 ช่องทางจนถึง 8 ช่องทาง กระจายอยู่ทั่วไปในพื้นที่เขต แต่จะหนาแน่นอยู่ในเขตชั้นในและเบาบางลงในบริเวณชานเมือง จากตารางที่ 3.4 จะเห็นว่าเขตที่มีจำนวนถนนมากที่สุด คือ เขตพระนคร มีจำนวนถนนถึง 42 สาย รองลงมาคือคูสิต มีถนนจำนวน 38 สาย และเขต

พระโขนงจำนวน 32 สาย แต่ถาเปรียบเทียบความยาวของถนนกับพื้นที่เขตแล้วพบว่าเขตป้อมปราบเป็นเขตที่มีสัดส่วนความยาวของถนนต่อพื้นที่เขตมากที่สุด คือ 9279 เมตร/ตร.กม. รองลงมาคือ เขตสัมพันธวงศ์และเขตพระนครตามลำดับ ส่วนในกลุ่มชั้นกลาง เขตบางกอกน้อย มีสัดส่วนความยาวถนนต่อพื้นที่เขตในอัตราามากที่สุด รองลงมาคือ ย่านนาวาและพระโขนง

ปริมาณการจราจร

ในการศึกษาปริมาณการจราจรในถนนสายต่าง ๆ อาจจัดลำดับความสำคัญและทิศทางการจราจรในถนนสายต่าง ๆ ได้ดังนี้

ทิศเหนือ	เป็นเส้นทางที่ไปยังภาคเหนือของประเทศ ถนนที่สำคัญ คือ ถนนพหลโยธิน ถนนวิภาวดีรังสิต
ด้านตะวันออก	ถนนสายหลัก 3 สาย ที่มีปริมาณการจราจรมาก และเชื่อมต่อกับภาคตะวันออก คือ ถนนเพชรบุรี ถนนสุขุมวิทและถนนพระรามที่ 4
ด้านตะวันตกเฉียงใต้	ซึ่งเป็นแหล่งอุตสาหกรรมที่สำคัญในเขตราษฎร์บูรณะ และอำเภอพระประแดง จังหวัดสมุทรปราการ ถึงถนนสมเด็จพะเจ้าตากสิน

ปริมาณการจราจรในถนนสายต่าง ๆ ในเขตกรุงเทพมหานคร ถนนที่มีปริมาณการจราจรหนาแน่นมากที่สุดในปี พ.ศ. 2524 คือ ถนนเพชรบุรี ในช่วงถนนเพชรบุรีตัดใหม่ ประมาณ 125,000 คันต่อวัน รองลงมาคือ ถนนพระเจ้าตากสิน ประมาณ 117,800 คันต่อวัน และถนนสุขุมวิทช่วงหน้าเพลินจิตอาเขต ประมาณ 113,600 คันต่อวัน จุดต่าง ๆ ดังกล่าวนี้อาจจัดลำดับความสำคัญเพราะเป็นแหล่งศูนย์รวมธุรกิจและอยู่ในช่วงคอของบริเวณที่ปริมาณการจราจรในถนนหลายสายมารวมกัน

ระบบขนส่งมวลชน

องค์การขนส่งมวลชนกรุงเทพ เป็นผู้ดำเนินการเดินรถประจำทางในกรุงเทพมหานครและจังหวัดใกล้เคียง โดยได้รับสัมปทานการเดินรถมาจากกรมการขนส่งทางบก และบางส่วนจากผู้ประกอบการเดินเมื่อปี พ.ศ. 2519

ตารางที่ 3.6 แสดงจำนวนถนนและความยาวถนนในกรุงเทพมหานคร
จำแนกเป็นรายเขต

เขต	จำนวนถนน สาย	ความยาว เมตร	สัดส่วนถนน/พื้นที่เขต เมตร/ตร.กม.
<u>เขตชั้นใน</u>	252	295,248	1,172
1. พระนคร	42	29,755	5,375
2. ป้อมปราบศัตรูพ่าย	18	17,917	9,279
3. ปทุมวัน	29	31,390	3,751
4. สัมพันธวงศ์	14	8,733	6,167
5. บางรัก	24	22,450	4,055
6. คูสิต	38	61,699	2,778
7. พญาไท	31	42,480	2,437
8. ห้วยขวาง	17	38,103	1,680
9. ธนบุรี	17	16,835	1,952
10. คลองสาน	12	16,026	2,647
11. บางกอกใหญ่	10	9,860	1,595
<u>เขตชั้นกลาง</u>	125	492,658	796
12. ยานนาวา	16	41,460	1,127
13. พระโขนง	32	142,230	865
14. บางกะปิ	19	87,180	583
15. บางเขน	25	122,310	772
16. บางกอกน้อย	15	30,310	1,301
17. ภาษีเจริญ	9	41,640	772
18. ราษฎร์บูรณะ	9	27,528	642
<u>เขตชั้นนอก</u>	81	397,770	472
19. หนองจอก	14	93,300	395
20. มีนบุรี	16	80,100	459
21. ลาดกระบัง	8	44,870	363
22. บางขุนเทียน	17	78,260	432
23. คลองตัน	17	59,950	750
24. หนองแขม	9	41,390	857

ปัจจุบันองค์การขนส่งมวลชนกรุงเทพ ได้ปรับปรุงเส้นทางเดินรถใหม่
แบ่งออกเป็น 3 หมวด คือ.-

รถโดยสารธรรมดา หมวด 1 คือ รถประจำทางที่วิ่งในเขตชุมชนเมือง มี 116 เส้นทาง
หมวด 4 คือ รถประจำทางที่วิ่งในเขตชานเมืองมี 3 เส้นทาง
รถโดยสารปรับอากาศ มี 14 เส้นทาง รวมวิ่งทับเส้นทางรถธรรมดา 3 เส้นทางรวม
เป็น 17 เส้นทาง

ในการศึกษาจำนวนเส้นทางรถประจำทางที่ผ่านในพื้นที่เขตต่าง ๆ พบว่า
เขตพระนคร มีจำนวนเส้นทางรถประจำทางสูงสุด คือ 45 เส้นทาง รองลงมาคือ
เขตพญาไท มีจำนวน 40 เส้นทาง และเขตดุสิต 35 เส้นทาง นอกจากนั้นส่วนใหญ่
จะอยู่ในระดับ 30 เส้นทาง

เมื่อนำความหนาแน่นของเส้นทางมาเปรียบเทียบกับพื้นที่เขตพบว่า เขต
สัมพันธวงศ์ จะมีความหนาแน่นบางเส้นทางต่อพื้นที่เขตสูงสุด คือ 14,124 เส้นทาง/
ตร.กม. รองลงมาคือ เขตป้อมปราบฯ 12,946 เส้นทาง/ตร.กม. ส่วนเขตที่มีเส้น
ทางต่อพื้นที่เขตต่ำสุดไม่ถึง 1 เส้นทาง/ตร.กม. คือ เขตบางเขน บางกะปิ พระโขนง
ยานนาวา ห้วยขวาง ส่วนใหญ่จะเป็น **เขตชั้นกลางและเป็นเขตที่มีปริมาณเนื้อที่มาก**

ข. ระบบทางรถไฟ

การคมนาคมทางรถไฟ มีศูนย์รวมอยู่ที่สถานีหัวลำโพง ส่วนของ
พื้นที่กรุงเทพมหานครในปัจจุบันมีอยู่ 3 เส้นทาง คือ

1. เส้นทางสายเหนือและสายตะวันออกเฉียงเหนือ เริ่มต้นจาก
สถานีหัวลำโพง เขตปทุมวัน ผ่านไปยังเขตดุสิต และบางเขน มีความยาวทั้งสิ้น 22
กิโลเมตร

2. เส้นทางสายใต้ เริ่มต้นจากสถานีธนบุรี ซึ่งเป็นชุมทางรถไฟ
ในฝั่งธนบุรี ผ่านไปในเขตคลองสาน มีความยาวทั้งสิ้น 22 กิโลเมตร

3. เส้นทางสายตะวันออก เริ่มต้นจากสถานีรถไฟหัวลำโพง ผ่าน
เขตพญาไท เขตพระโขนง เขตลาดกระบัง มีความยาวทั้งสิ้น 30 กิโลเมตร

ในจำนวนทั้ง 3 เส้นทางนี้ เส้นทางสายเหนือ และสายตะวันออกเฉียง
เหนือ มีจำนวนผู้ใช้บริการมากที่สุด คือ ประมาณ 9,075,313 คน/ปี รอง

ตารางที่ 3.7 แสดงจำนวนเส้นทางรถประจำทางและความหนาแน่นของเส้นทาง
ต่อพื้นที่เขต

เขต	จำนวนเส้นทาง	ความหนาแน่น เส้นทาง/ตร.กม.
พระนคร	45	8.129
ป้อมปราบศัตรูพ่าย	25	12.946
สัมพันธวงศ์	20	14.124
บางรัก	25	14.159
ปทุมวัน	30	3.585
พญาไท	40	2.295
ยานนาวา	15	0.406
ห้วยขวาง	20	0.882
ดุสิต	35	1.576
บางเขน	30	0.177
บางกะปิ	25	0.167
พระโขนง	30	0.209
บางกอกน้อย	30	1.287
บางกอกใหญ่	30	4.854
มีนบุรี	30	3.478
คลองสาน	30	4.958

ที่มา :- แผนที่เส้นทางรถประจำทางในกรุงเทพมหานคร
หมายเหตุ เขตอื่นนอกจากนี้ไม่มีข้อมูล

ลงมาคือสายตะวันออก 2,255,403 คน/ปี และสายใต้ 1,520,470 คน/ปี สถานีที่มีผู้ใช้บริการมากที่สุดคือ สถานีหัวลำโพง สถานีธนบุรี และสถานีคอนเมือง (1)

ค. ระบบทางพิเศษ ระบบทางพิเศษนี้หมายถึง ระบบทางด่วนพิเศษ ระบบรถไฟฟ้าขนส่งมวลชน และรถไฟฟ้าในเมือง

1. ระบบทางด่วนพิเศษ (EXPRESS WAY OR HIGH WAY)

เป็นถนนความเร็วสูงที่สร้างขึ้นเพื่อการขนถ่ายการจราจรอย่างรวดเร็วที่สุด แนวละ 1,600 คันต่อชั่วโมง หรือวันละ 70,000 คันขึ้นไป การจอดรถบนถนนนี้ห้ามเด็ดขาด ระบบทางด่วนพิเศษของกรุงเทพฯ เรียกว่า ทางด่วนเฉลิมมหานคร ในปัจจุบันเปิดบริการแล้ว 3 สาย ซึ่งเป็นโครงการระยะที่ 1 คือ

สายดินแดง - ท่าเรือ มีความยาวประมาณ 8.9 กิโลเมตร มีพื้นที่ผิวจราจร 260 เมตร มีจุดเริ่มต้นจากสามแยกดินแดง เขตพญาไท ผ่านเขต ปทุมวัน เขตยานนาวา และสุดปลายทางที่ท่าเรือกรุงเทพฯ เขตพระโขนง มีจุดขึ้นลง 16 แห่ง

สายบางนา - ท่าเรือ มีความยาวประมาณ 19 กิโลเมตร มีพื้นที่ผิวจราจร 260 เมตร มีจุดเริ่มต้นจากสี่แยกบางนา เขตพระโขนง ปลายทางที่ท่าเรือกรุงเทพฯ เขตพระโขนง มีจุดขึ้น - ลง 8 แห่ง

สายดาวคะนอง - ท่าเรือ มีความยาวประมาณ 10.3 กิโลเมตร มีพื้นที่ผิวจราจร 260 เมตร มีจุดเริ่มต้นจากเขตบางขุนเทียน ผ่านไปยังเขตราษฎร์บูรณะ เขตยานนาวา และสุดปลายทางที่ท่าเรือกรุงเทพฯ มีจุดขึ้น - ลง ทั้งหมด 10 แห่ง

สำหรับโครงการระยะที่สองมี 2 เส้นทางคือ

สายเหนือ - ใต้ มีความยาวประมาณ 19.17 กิโลเมตร มีเส้นทางผ่าน เขตพญาไท บางเขน ปทุมวัน บางรัก ยานนาวา มีทางขึ้น - ลง ทั้งหมด 26 แห่ง

สายตะวันออก มีความยาวประมาณ 8.72 ตารางกิโลเมตร ผ่านเขต พญาไท ห้วยขวาง บางกะปิ มีทางขึ้น - ลง ทั้งหมด 12 แห่ง

จากตารางที่ 3.8 จะเห็นว่าเขตพญาไท เป็นเขตที่มีจำนวนทางขึ้นลงของทางด่วนพิเศษมากที่สุด โดยรวมทั้ง 2 ระยะโครงการคือ 20 แห่ง รองลงมา คือ เขตยานนาวา 13 แห่ง และเขตพระโขนง 9 แห่ง ตามลำดับ

1. ข้อมูลจากกองพาณิชยสินค้า การรถไฟแห่งประเทศไทย พ.ศ. 2524

ระบบรถไฟฟ้าขนส่งมวลชน

เป็นระบบขนส่งมวลชนพิเศษใช้รถรางไฟฟ้า มีความเร็วต่อ ชั่วโมงในอัตราที่สูง สามารถย่นระยะในการเดินทางเพียงชั่วพริบตา มีทางวิ่งเฉพาะ ไม่ปะปนกับผิวจราจรขอลยวดยานอื่น ๆ สามารถขนส่งผู้โดยสารได้คราวละมาก ๆ ให้ได้รับความสะดวกสบายเพิ่มขึ้น

รถไฟฟ้า เพียงขบวนเดียวใช้พนักงานขับรถเพียง 1 คน สามารถบรรทุกผู้โดยสารถึง 1,200 คน การออกแบบภายในตัวรถในแต่ละตู้ จะประกอบด้วยที่นั่งผู้โดยสาร 46 - 48 ที่นั่ง มีแนวทางเดินและที่ยืน 147 - 168 ที่ มีประตูเป็นแบบเลื่อนเข้าออก 6 ประตู ความเร็วโดยเฉลี่ยตลอดระยะทางที่วิ่งคือ 37 กิโลเมตร ระยะทางระหว่างสถานีหนึ่งถึงสถานีหนึ่งจะมีระยะทางห่างกันประมาณ 700 - 1,300 เมตร การจัดเส้นทางเดินรถประจำทางในปัจจุบันจะเปลี่ยนมาจัดระบบใหม่ โดยจัดให้มีเส้นทางเดินรถมุ่งเข้าสู่ หรือตัดกับเส้นทางของรถไฟฟ้า เพื่อให้เกิดความสอดคล้อง และประสานต่อเนื่องกัน

สำหรับเส้นทางระบบไฟฟ้าขนส่งมวลชนนั้น การทางพิเศษได้กำหนดไว้ 3 สาย คือ

1. สายพระโขนง - หัวลำโพง - บางซื่อ

เริ่มต้นจากริมถนนพหลโยธิน ตรงข้ามสถานีขนส่งสายเหนือไปตามแนวถนนพหลโยธินทางทิศใต้ เลี้ยวขวาตามแนวถนนพหลโยธิน ข้ามย่านสินค้าพหลโยธิน ผ่านสถานีรถไฟบางซื่อ ข้ามคลองเปรมประชา เข้าสู่ถนนประชาราษฎร์สาย 2 เลี้ยวเข้าสู่ถนนประชาราษฎร์สาย 1 ที่มีบริเวณข้างกองพล ปตอ. หลังจากนั้นแนวทางจะไปตามแนวถนนสามเสนจนถึงสี่เสาเทเวศร์ แล้วจะเลี้ยวไปทางคลองผดุงกรุงเกษม ตัดกับแนวของเส้นทางรถไฟฟ้าสายดาวคะนอง - มกกะสัน ที่ถนนนครสวรรค์ เชิงสะพานเทวกรรม นางเลิ้ง และต่อไปยังสะพานขาวถึงหัวลำโพง เลี้ยวซ้ายไปตามถนนพระราม 4 ผ่านสามย่าน โรงพยาบาลจุฬาลงกรณ์ สวนลุมพินีตัดแนวรถไฟฟ้าสายวงเวียนใหญ่ - ลาดพร้าว ที่หน้าโรงเรียนเตรียมทหาร ผ่านหน้าตลาดคลองเตยไปจนกระทั่งก่อนถึงถนนสุขุมวิทประมาณ 400 เมตร แนวทางจะเลี้ยวขวาข้ามถนนสุขุมวิทที่พระโขนง ข้ามคลองพระโขนงที่คานเหนือของสะพานพระโขนงประมาณ 1 กิโลเมตร บนถนนสุขุมวิท รวมระยะทางทั้งสิ้นประมาณ 23 กิโลเมตร

2. สายวงเวียนใหญ่ - สาทร - ลาดพร้าว

เริ่มต้นจากฝั่งธนบุรีบริเวณระหว่างวัดก้นตะยารามในซอยศาล

เจ้าพระยามุ่งตรงออกมาทางทิศตะวันออกตัดกับถนนพระเจ้าตากสินและแนวทางรถไฟสายดาวคะนอง - มัทธิกะสัน ที่จุดห่างจากวงเวียนใหญ่ไปทางทิศใต้ประมาณ 600 เมตร เส้นทางไปตามแนวเกาะกลางถนนและตัดถนนเจริญนครที่จุดเหนือซอยต้นไทร ประมาณ 500 เมตร ข้ามแม่น้ำเจ้าพระยาที่สะพานสาทร มาตามแนวคลองสาทรจนถึงแยกถนนวิบูลย์ แล้วทางจะข้ามถนนพระรามที่ 4 เลี้ยวขวาตัดกับเส้นทางรถไฟสายพระโขนง - บางซื่อ ผ่านสนามมวยลุมพินี ตรงไปทางทิศตะวันออก ข้ามทางด่วนสายคิยแดง - ท่าเรือ และทางรถไฟสายแม่น้ำ เบนทางเข้าเลียบทางรถไฟสายแม่น้ำข้ามถนนเพชรบุรี แนวทางเริ่มเลี้ยวขวาออกไปทางทิศตะวันออก บริเวณโรงพยาบาลข้ามทางรถไฟสายตะวันออก เข้าร่วมกับแนวทางรถไฟสายดาวคะนอง - มัทธิกะสัน คูขนานกับทางรถไฟสายตะวันออก เลี้ยวซ้ายตามแนวถนนอโศก - ดินแดง เข้าสู่เกาะกลาง ถนนรัชดาภิเษก ผ่านห้วยขวางไปสิ้นสุดที่จุดตัดระหว่างถนนลาดพร้าวกับถนนรัชดาภิเษก (ประมาณ 1.8 กิโลเมตร จากทางแยกลาดพร้าว) รวมระยะทางทั้งสิ้นประมาณ 20 กิโลเมตร

3. สายดาวคะนอง - สะพานพุทธ - มัทธิกะสัน

เริ่มต้นจากดาวคะนอง เขตราชบุรีบูรณะบริเวณสะพานดาวคะนอง แนวทางอยู่กลางถนนพระเจ้าตากสินตลอดมาจนถึงวงเวียนใหญ่ เข้าสู่ถนนประชาธิปไตย ผ่านวงเวียนเล็กเบนเข้าสู่แนวกลางสะพานพุทธใหม่ ตรงไปข้ามคลองโองอ่าง เข้าสู่แนวกลางถนนจักรวรรดิ ที่แยกถนนเยาวราช ผ่านไปจนถึงจักรพรรดิพงษ์ เลี้ยวเข้าสู่ถนนนครสวรรค์ตัดกับแนวรถไฟสาย - สายพระโขนง - บางซื่อ ที่บริเวณถนนนครสวรรค์ เชิงสะพานเทวกรรมฯ ถึงสนามบ้านางเลิ้ง เลี้ยวไปทางทิศตะวันออก ผ่านพื้นที่บางส่วนของสนามม้าข้ามทางรถไฟสายตะวันออก ผ่านถนนพระรามที่ 6 ถนนพญาไท ถนนราชปรารภ สถานีรถไฟมัทธิกะสัน ข้ามถนนอโศก - ดินแดง ตามทางรถไฟสายตะวันออกประมาณ 1,200 เมตร รวมระยะทางทั้งสิ้นประมาณ 16 กิโลเมตร

ตารางที่ 3.8 แสดงระดับการให้บริการด้านคมนาคม รายเขต พ.ศ.2524

เขต	พื้นที่	รถเมล์ (เส้นทาง)	ทางด่วน			รถไป ชานเมือง	ทางนำ (ท่า)
	นิเวศวิทยา %		(ทางขึ้น ลง)	*1 *2			
<u>เขตชั้นใน</u>	21.3	133	6	26	39	-	43
1. เขตพระนคร	2.21	45	-	-	-	-	13
2. เขตป้อมปราบฯ	1.25	24	-	-	3	-	-
3. เขตสัมพันธวงศ์	.40	20	-	-	1	5.55	5
4. เขตปทุมวัน	2.47	30	2	4	3	-	-
5. เขตบางรัก	1.33	25	-	4	3	1.61	4
6. เขตดุสิต	4.43	35	-	-	12	.59	5
7. เขตพญาไท	4.01	40	4	16	4	-	-
8. เขตห้วยขวาง	2.32	20	-	4	8	-	1
9. เขตธนบุรี	1.26	30	-	-	6	-	1
10. เขตคลองสาน	1.09	30	-	-	2	-	11
11. เขตบางกอกใหญ่	.53	30	-	-	-	-	3
<u>เขตชั้นกลาง</u>	46.35	130	18	12	17	-	23
12. เขตยานนาวา	3.37	15	7	6	2	-	3
13. เขตพระโขนง	10.67	30	9	-	9	.17	2
14. เขตบางกะปิ	6.39	25	-	2	-	.29	-
15. เขตบางเขน	17.16	30	-	4	5	2.16	-
16. เขตบางกอกน้อย	2.98	30	-	-	-	1.14	13
17. เขตภาษีเจริญ	3.35	ไม่มีข้อมูล	-	-	-	-	5
18. เขตราษฎร์บูรณะ	1.93	"	2	-	1	-	-
<u>เขตชั้นนอก</u>	31.65	"	2	0	-	-	5
19. เขตหนองจอก	7.50	"	-	-	-	-	-
20. เขตมีนบุรี	.38	"	-	-	-	-	-
21. เขตลาดกระบัง	4.15	"	-	-	-	1.18	-
22. เขตบางขุนเทียน	9.32	"	2	-	-	-	1
23. เขตคลองเตย	6.90	"	-	-	-	.36	3
24. เขตหนองแขม	3.34	"	-	-	-	-	1
รวม	100	253	26	38	56	13.07	71

* 1 ทางด่วนสาย 1 * 2 ทางด่วนสาย 2

การกำหนดเส้นทางระบบไฟฟ้าขนส่งมวลชนทั้ง 3 สาย การทางพิเศษ ไขหลักเกณฑ์ที่จะพยายามให้ครอบคลุมความต้องการของผู้โดยสารมากที่สุด หลักเลี้ยงการเวร คั้นที่ดิน พยายามรักษาสภาพแวดล้อมรวมทั้งสถานที่สำคัญทางประวัติศาสตร์

การก่อสร้างระบบไฟฟ้าขนส่งมวลชน มีการวิเคราะห์ออกมาว่า ค่าดำเนินการของการขนส่งสาธารณะทั้งหมด ประมาณได้ เป็นเงิน 3,000 ล้านบาท ในปี 2528 และประมาณ 6,200 ล้านบาท สำหรับในปี 2547 ซึ่งโครงการนี้กำลังอยู่ในการพิจารณาของคณะรัฐบาลอย่างถ่วงถ่วง

หากว่าโครงการระบบไฟฟ้าขนส่งมวลชนสำเร็จจุดลงไปด้วยก็ คงจะมีผลกระทบต่อเขตต่าง ๆ มาก เพราะถ้าพิจารณาถึงที่ตั้งของสถานี จะเห็นว่าที่ตั้งของสถานีอยู่ในเขตชั้นในถึง 39 สถานี และ เขตชั้นกลาง 17 สถานี ส่วนเขตชั้นนอกไม่มีเลย และเมื่อพิจารณาเป็นรายเขต เขตคูสิตจะมีที่ตั้งสถานีมากที่สุด คือ 9 สถานี รองลงมาคือ เขตพระโขนง 9 สถานี และ เขตห้วยขวาง 8 สถานี พื้นที่เขต เหล่านี้จะเป็นแหล่งที่อยู่อาศัยเป็นส่วนใหญ่

3.3.5 ระบบระบายน้ำของกรุงเทพมหานคร

กรุงเทพมหานครเป็นชุมชนขนาดใหญ่ มีประชากรถึง 5.3 ล้านคน จำนวนประชาชนจำนวนมาก ๆ เช่นนี้ ย่อมสัมพันธ์กับน้ำกินน้ำใช้ และแหล่งน้ำธรรมชาติ ในชุมชนขนาดใหญ่เช่นนี้ จำเป็นต้องมีระบบระบายน้ำที่ดี คือ ระบายน้ำฝน และระบายน้ำเสีย ต้องแยกออกจากกัน แต่สภาพความเป็นจริงระบบระบายน้ำของกรุงเทพมหานครยังคงใช้ท่อระบายน้ำร่วมกัน และกำหนดให้อาคารต่าง ๆ ระบายน้ำทุกชนิดที่ไหลแล้วลงทางระบายน้ำสาธารณะ ซึ่งก็ระบายลงสู่ลำคลอง และแม่น้ำเจ้าพระยาในที่สุด ก่อให้เกิดปัญหาน้ำกลองเอนและแม่น้ำเจ้าพระยาเสีย

ในการศึกษาระบบระบายน้ำของกรุงเทพมหานคร จะแยกการศึกษาวางเป็น 2 ส่วน คือ การระบายน้ำเสีย และการระบายน้ำฝน

1. การระบายน้ำเสีย

ประชาชน 5.3 ล้านคนของกรุงเทพมหานคร ต้องใช้น้ำวันละ 1 ล้าน ลบ.ม. และระบายน้ำเสียทั่วไปปริมาณเท่า ๆ กัน ระบบระบายน้ำเสียของกรุงเทพมหานครประกอบด้วย ท่อระบายน้ำขนาด 1.00 - 1.20 เมตร รางระบายน้ำขนาด 1.60 เมตร และ 1.20 เมตร อุโมงค์ขนาด 3.50 เมตร ตามตรอกซอยต่าง ๆ ท่อจะมีขนาด 30 - 60 เซนติเมตร ท่อและอุโมงค์ ระบายน้ำต่าง ๆ มีความยาวทั้งหมดรวมกันมากกว่า 600 กิโลเมตร นอกจากท่อเหล่านี้แล้วการระบายน้ำของกรุงเทพมหานคร ยังประกอบไปด้วยคลองคูต่าง ๆ จำนวนมาก

จากการศึกษาสภาพระน้ำเสียในกรุงเทพมหานคร

แสดงให้เห็นว่าน้ำเสียของกรุงเทพมหานครเน่าอยู่ในคลอง และท่อระบายน้ำ เพราะระบบระบายน้ำไม่มีประสิทธิภาพเพียงพอ

ควยสถานการณที่เบ็นอยู๋นี้ ภายที่จะเกิดจากน้ำเสียจึงยังอยู่ สภาพขาดการควบคุมและการระบายน้ำเสียจากแหล่งต่าง ๆ มีโอกาสสร้างความเดือดร้อน และความเสียหายให้แก่ประชาชนเป็นอย่างมาก เพราะขาด สาธารณูปโภค และมาตรการต่าง ๆ ในการที่จะแก้ไขปัญหาน้ำเสีย

2. การระบายน้ำฝน

การระบายน้ำฝนในกรุงเทพมหานคร เป็นปัญหาสำคัญเนื่องมาจากการที่กรุงเทพมหานครมีการขยายตัวออกไปครอบคลุมพื้นที่กว้างขวาง โดยมีการขยายตัวทางราบรวดเร็วมาก และวิธีการดั้งเดิม คือ การปรับปรุงซุดคลองเพิ่ม พร้อม ๆ กับการพัฒนาเมือง เช่น ในสมัยต้น ๆ ของกรุงรัตนโกสินทร์ นั้น ได้ถูกโครงการถมซุดคลอง และการตัดถนนแยงเอาความสำคัญไปหมด การขยายพื้นที่สิ่งปลูกสร้างมักจะยึดถือเอาตามแนวดถนนเป็นหลัก และยังเกิดจากน้ำเหนือหลาก จำนวนปริมาณน้ำฝนในกรุงเทพมหานคร มีมาก คือ มีฝนตกติดต่อกันเป็น

เวลาหลายวัน และอยู่ในช่วงที่มีน้ำทะเลในอ่าวไทยขึ้นสูงสุด รวมทั้งการทรุดตัวของพื้นดิน จากสาเหตุเหล่านี้ทำให้ระบบระบายน้ำขาดสมรรถภาพ กรุงเทพมหานครประสบภาวะน้ำท่วม ก่อให้เกิดความเสียหายอย่างใหญ่หลวง ทั้งทางด้านเศรษฐกิจและสังคม น้ำท่วมรุนแรงครั้งสุดท้าย เมื่อ พ.ศ. 2526 ปรากฏว่าความเสียหายในกรุงเทพมหานคร และปริมณฑลมีมูลค่าสูงถึง 6,597 ล้านบาท (สำนักงานสถิติ, 2527) โดยเป็นความเสียหายภาพเอกชน ประมาณ 6,077 ล้านบาท และภาครัฐบาล 521.02 ล้านบาท

3.4 การศึกษารูปแบบการใช้ที่ดินของกรุงเทพมหานคร

กรุงเทพมหานคร ในปัจจุบันมีพื้นที่รวม 1,568.737 ตารางกิโลเมตร หรือ 980462.5 ไร่ ประกอบด้วยเขตต่าง ๆ 24 เขต ตั้งอยู่ทางฝั่งพระนคร 15 เขต และทางฝั่งธนบุรี 9 เขต ทางสำนักผังเมืองมหาดไทยและกองผังเมือง กรุงเทพมหานคร ได้มีการจัดเขตรวมเป็น 3 เขตใหญ่ คือ

1. เขตชั้นใน ประกอบด้วย 11 เขตย่อย ได้แก่ เขตพระนคร ป้อมปราบ ปทุมวัน บางรัก สัมพันธวงศ์ กุสิต พญาไท ห้วยขวาง มีนบุรี คลองสาน และบางกอกใหญ่
2. เขตชั้นกลาง ประกอบด้วย 7 เขต ได้แก่ เขตยานนาวา พระโขนง บางเขน บางกะปิ บางกอกน้อย ภาษีเจริญ ราษฎร์บูรณะ
3. เขตชั้นนอก ประกอบด้วย 6 เขต ได้แก่ หนองจอก มีนบุรี ลาดกระบัง บางขุนเทียน คลองสามวา และหนองแขม

การใช้ที่ดินของกรุงเทพมหานคร อาจจำแนกตามลักษณะกิจกรรมได้ 7 ประเภทด้วยกันคือ บริเวณที่พักอาศัย พาณิชยกรรม อุตสาหกรรม คลังสินค้า สถานศึกษา สถาบันราชการ วัด สาธารณูปโภค ที่ว่าง พุ่งนา สถานที่เลี้ยงสัตว์ และสวนสาธารณะ ที่พักผ่อน

ในการศึกษาครั้งนี้ จะเป็นการเปรียบเทียบ ใน 2 ช่วงระยะเวลา คือ ปี พ.ศ. 2521 และ ปี พ.ศ. 2526 เพื่อให้เห็นถึง การเปลี่ยนแปลง ในการใช้ที่ดิน แต่ละประเภท และเป็นประโยชน์ต่อการคาดการณ์ เกี่ยวกับแนวโน้ม ในการใช้ที่ดินในอนาคต

3.4.1 การใช้ที่ดินในพื้นที่กรุงเทพมหานคร พ.ศ. 2521

จากตารางการใช้ที่ดิน สรุปแยกประเภท การ ใช้ที่ดินของกรุงเทพมหานคร ปี พ.ศ. 2521 พื้นที่ดินส่วนใหญ่ จะใช้เป็นที่ว่าง หุ่นา เป็นที่เลี้ยงสัตว์ เป็นที่พักอาศัย เป็นสถานับการศึกษา สถานับ- ราชการ วัด ศูนย์พาดิชยกรรม อุตสาหกรรม สวนสาธารณะ สถานที่ พักผ่อนหย่อนใจ และสาธารณูปโภค ต่าง ๆ ตามลำดับ โดยมีพื้นที่ซึ่งเป็นที่ ว่าง เป็นหุ่นา เป็นสถานที่เลี้ยงสัตว์ มีจำนวนสูงถึง 1211,106 ตาราง- กิโลเมตร

ส่วนการใช้พื้นที่รองลงมา ได้แก่ ใช้เป็นที่อับที่พักอาศัย ใช้เป็น สถานับทางศาสนา สถานับการศึกษา สถานับราชการ วัด และศูนย์- พาดิชยกรรม โดยมีพื้นที่ 247,026 ตร.กม., 45,797 ตร.กม, และ 27,487 ตร.กม. ตามลำดับ การใช้ที่ดินส่วนใหญ่ยังคงหนาแน่นอยู่ในเขตเมืองชั้นใน และ แผลขยายไปตามเส้นทางคมนาคมทางถนนในเขตชั้นกลาง ส่วนเขตชั้นนอกยังคงเป็น พื้นที่ว่างเป็นส่วนใหญ่

1. ประเภทการใช้ที่ดินเพื่อการพักอาศัย

อาคารพักอาศัยส่วนใหญ่จะอยู่ในรูปของบ้านเดี่ยว อาคารชุดและเรือนแถว คึกแถวพักอาศัยกระจายอยู่สองฟากถนน และคานในของถนนบางส่วน ซึ่งเข้าถึงได้ โดยสะดวก จากตารางที่ 3.9 เขตชั้นกลางจะเป็นเขตที่มีการใช้ที่ดินเพื่อพักอาศัย มากที่สุดถึง 153,281 ตร.กม, หรืออัตราส่วนร้อยละ 62,02 เขตที่มีการใช้พื้นที่ มากคือ บางกะปิ บางเขน พระโขนง ในอัตราส่วนร้อยละ 18,13, 16,11, 13,15 ตามลำดับ รองลงมาคือ เขตชั้นนอก มีพื้นที่พักอาศัย 55,234 ตร.กม, โดยมีเขต มีนบุรี ลาดกระบัง และหนองแขม มีพื้นที่พักอาศัยในอัตราส่วนร้อยละ 10,25, 4,68 และ 295 ตามลำดับ ส่วนเขตชั้นในจะมีพื้นที่พักอาศัยน้อยที่สุด โดยเฉพาะเขตพระนคร ป้อมปราบศัตรูพ่าย เป็นอัตราส่วนร้อยละ 0,14 และเขตสัมพันธวงศ์ =

ซึ่งไม่มีพื้นที่พักอาศัย เพราะอาคารส่วนใหญ่ จะเป็นที่ประกอบการค้า และพักอาศัย
รวมกัน

2. ประเภทการใช้ที่ดินเพื่อการพาณิชย์กรรม

การใช้ที่ดินเพื่อการพาณิชย์กรรม จะอยู่ในรูปของอาคารชุด และตึกแถว
ที่เรียงรายอยู่สองฝั่งถนน เขตชั้นในจะมีการกระจุกตัวของกิจกรรมทางเศรษฐกิจมาก
ที่สุด โดยใช้พื้นที่ 14.556 ตร.กม. หรืออัตราส่วนร้อยละ 53.94 ของการใช้ที่ดิน
เพื่อการพาณิชย์กรรม ได้แก่ เขตพญาไท บางรัก ปทุมวัน ในอัตราส่วนร้อยละ 9.91,
7.50 และ 6.67 ตามลำดับ รองลงมาคือ เขตชั้นกลาง ซึ่งมีการใช้ที่ดินรวม
11.372 ตร.กม. โดยมีเขตพระโขนง บางกะปิ บางเขน ใช้พื้นที่ในอัตราส่วนร้อยละ
12.74, 7.74, 7.47 ตามลำดับ และเขตชั้นนอกเป็นเขตที่มีการใช้ที่ดินเพื่อการ
พาณิชย์กรรมน้อยที่สุด โดยเฉพาะเขตมีนบุรี ลาดกระบัง คิดเป็นอัตราส่วนร้อยละ
0.05, 0.08 ส่วนเขตหนองจอก ไม่แสดงว่ามีพื้นที่พาณิชย์กรรม

3. ประเภทการใช้ที่ดินเพื่อการอุตสาหกรรม คลังสินค้า

การใช้ที่ดินทางด้านอุตสาหกรรม คลังสินค้า ของกรุงเทพมหานคร กำลัง
ขยายตัวอย่างไม่หยุดยั้ง นับตั้งแต่มีการวางแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ แต่
ในแง่พื้นที่ยังน้อยกว่าที่อยู่อาศัย และพาณิชย์กรรม ทำให้ที่ตั้งของอุตสาหกรรม มีความ
แตกต่างกันในระดับเขตมาก กล่าวคือ เขตชั้นกลางจะมีโรงงานอุตสาหกรรมมาก รอง
ลงมาคือ เขตชั้นใน และเขตชั้นนอก โดยคิดเป็นพื้นที่ 12.198, 4.346 ตามลำดับ
ในเขตชั้นกลาง เขตที่มีการใช้ที่ดินเพื่อการอุตสาหกรรม คลังสินค้า ได้แก่ พระโขนง
ราษฎร์บูรณะ บานนาวา คิดเป็นอัตราส่วนร้อยละ 23.11, 11.06, 9.38 ตามลำดับ
ส่วนเขตชั้นใน เขตที่มีการใช้พื้นที่เพื่อการอุตสาหกรรม ได้แก่ เขตคูสิต มีนบุรี คลองสาน
คิดเป็นอัตราส่วนร้อยละ 11.56, 0.69 และ 1.60 และเขตชั้นนอกมีพื้นที่อุตสาหกรรม
น้อยที่สุด โดยเฉพาะเขตหนองจอก คลิ่งชัน คิดเป็นอัตราส่วนร้อยละ 0.67, 1.12,
ตามลำดับ

4. ประเภทการใช้ที่ดินเพื่อสถานศึกษา สถาบันราชการ วัด

การใช้ที่ดินเพื่อสถานศึกษา สถาบันราชการ วัด กระจายอยู่ทั่วไปในทุก
เขต และมีมากที่สุดคือ เขตชั้นกลาง รองลงมาคือ เขตชั้นใน และเขตชั้นนอก คิดเป็น
พื้นที่ 24.947 ตร.กม., 17.645 ตร.กม. และ 3.886 ตร.กม. เป็นอัตราส่วน

ร้อยละ 53.75, 37.70 และ 8.55 ของการใช้ที่ดินประเภทสถานศึกษา สถาบันราชการ วัค ในเขตชั้นกลางพื้นที่เขตที่มีการใช้ที่ดินประเภทนี้ ได้แก่ เขตบางเขน พระโขนง ยานนาวา เป็นอัตราส่วนร้อยละ 34.84, 6.51 และ 3.62 ตามลำดับ ส่วนเขตชั้น ในได้แก่เขตคูสิต พญาไท ปทุมวัน เป็นอัตราส่วนร้อยละ 13.14, 9.21 และ 4.29 ตามลำดับ และเขตชั้นนอก ซึ่งมีพื้นที่การใช้ที่ดิน เพื่อสถานศึกษา สถาบันราชการ วัค น้อยที่สุด ได้แก่ เขตหนองแขม หนองจอก และตลิ่งชัน เป็นอัตราส่วน 0.60, 0.35, และ 0.33 ตามลำดับ

5. ประเภทการใช้ที่ดิน เพื่อสาธารณูปโภค

การใช้ที่ดินเพื่อสาธารณูปโภค มีมากที่สุด ในเขตชั้นกลาง ชั้นใน และชั้น นอกเป็นพื้นที่ 3.939 ตร.กม. 1.302 ตร.กม. และ 0.037 ตร.กม. ในเขตชั้น กลาง พื้นที่เขตที่มีการใช้ที่ดินเพื่อการสาธารณูปโภค มากที่สุดได้แก่ เขตบางเขน บางกอกน้อย ราษฎร์บูรณะ เป็นอัตราส่วนร้อยละ 65.82, 6.67, 1.18 ตามลำดับ ในเขตชั้นในได้แก่เขตพญาไท คูสิต ป้อมปราบฯ เป็นอัตราส่วนร้อยละ 14.92, 9.47 และ 0.28 ตามลำดับ ส่วนเขตชั้นนอกเกือบทั้งหมดจะไม่มีพื้นที่เพื่อสาธารณูปโภค

6. ประเภทการใช้ที่ดินเพื่อที่ว่าง หุ่นา เลี้ยงสัตว์

การใช้ที่ดินเพื่อที่ว่าง หุ่นา เลี้ยงสัตว์ จะมากที่สุด ในเขตชั้นนอก รองลงมาคือ เขตชั้นกลาง และเขตชั้นใน ในอัตราส่วนร้อยละ 64.18, 34.09 และ 1.720 ตามลำดับ พื้นที่เขตชั้นนอกที่มีการใช้ที่ดินเพื่อที่ว่าง หุ่นา เลี้ยงสัตว์ ได้แก่ เขตหนองจอก บางขุนเทียน มีนบุรี เป็นอัตราส่วนร้อยละ 19.06, 14.13 และ 12.18 ตามลำดับ ส่วนเขตชั้นกลางได้แก่ บางกะปิ บางเขน พระโขนง เป็นอัตรา ส่วนร้อยละ 8.95, 8.13 ตามลำดับ และเขตชั้นในซึ่งมีการใช้ที่ดินเพื่อที่ว่าง หุ่นา เลี้ยงสัตว์ เพียง 20.845 ตร.กม. ได้แก่เขตคูสิต ห้วยขวาง ปทุมวัน เขตที่มีการ ใช้ที่ดินประเภทนี้น้อยมากได้แก่ เขตสัมพันธวงศ์ บางกอกใหญ่ และป้อมปราบฯ ใน อัตราส่วนร้อยละ 0.03, 0.002 และ 0.002 ตามลำดับ

7. ประเภทการใช้ที่ดินเพื่อสวนสาธารณะที่พักผ่อน

การใช้ที่ดินประเภทสวนสาธารณะ ที่พักผ่อน มีการใช้พื้นที่มากที่สุดในเขต ชั้นกลาง รองลงมาคือ เขตชั้นนอก และเขตชั้นใน ในอัตราส่วนร้อยละ 75.77,

13.10 และ 11.14 ตามลำดับ ในเขตชั้นกลาง ได้แก่ เขตบางเขน พระโขนง บางกะปิ ในอัตราส่วนร้อยละ 57.47, 11.73 และ 5.13 ตามลำดับ การใช้พื้นที่ประเภทประเภทนี้รองลงมาคือ เขตชั้นนอก ได้แก่ เขตลาดกระบัง หนองแขม ในอัตราส่วนร้อยละ 13.09, 0.01 และในเขตชั้นใน ได้แก่ เขตปทุมวัน เขตบางรัก เขตดุสิต ในอัตราส่วนร้อยละ 6.19, 3.06 และ 1.59 ตามลำดับ

3.4.2 การใช้ที่ดินของกรุงเทพมหานคร ปี 2526

ในปี พ.ศ. 2526 ภายใต้อัตราส่วนที่ประมาณ 1,568,74 ตร.กม. กรุงเทพมหานคร มีประชากรทั้งสิ้น 5,535,048 คน มีความหนาแน่นของประชากรประมาณ 3528 ตร.กม. จากการใช้ประชากรเพิ่มจำนวนขึ้นอย่างมาก ส่งผลให้จำเป็นต้องมีการปรับปรุงขยายถนน พร้อมกับการตัดถนนใหม่ ๆ ขึ้นมารองรับ เช่น ถนนรามคำแหง สุขุมวิท 1 พัฒนาการ ถนนบุรี-ปากท่อ ถนนรัชดาภิเษก บางกอกน้อย-นครไชยศรี และทางด่วนเฉลิมมหานคร การใช้ที่ดินจึงทวีความหนาแน่นขึ้นในเขตชั้นกลาง และมีจุดศูนย์กลางหลายแห่ง ตามแนวถนนที่แผ่ขยายออกไป เช่น ศูนย์กลางชุมชนสะพานควาย สะพานใหม่ บนถนนพหลโยธิน วงเวียนใหญ่ บางแค ในผังถนนบุรีพระโขนง บนถนนสุขุมวิท และบางกะปิ บนถนนสุขุมวิท 1

จากตารางสรุปการแยกประเภทการใช้ที่ดิน ในปี 2526 มีการใช้ที่ดินเพื่อที่ว่าง พักอาศัย เลี้ยงสัตว์ มากที่สุด ถึง 1121.124 ตร.กม. รองลงมาคือ ที่พักอาศัย สถานศึกษา สถาบันราชการ วัด อุตสาหกรรม คลังสินค้า สาธารณูปโภค พาณิชยกรรม และสวนสาธารณะ ที่พักผ่อน โดยคิดเป็นพื้นที่ 255,31, 64.985, 45.393, 39.458, 72.535 และ 9.941 ตร.กม. ตามลำดับ

1. ประเภทการใช้ที่ดินเพื่อการพักอาศัย

ในปี 2526 กรุงเทพมหานคร มีพื้นที่พักอาศัยทั้งหมด 255.31 ตร.กม. คิดเป็นพื้นที่ประมาณร้อยละ 16 ของพื้นที่กรุงเทพมหานครทั้งหมด อาคารพักอาศัยส่วนใหญ่ประกอบด้วย อาคารบ้านเดี่ยว อาคารชุด เรือนแถว ตึกแถว ฯลฯ กระจายอยู่ทั่วไป 2 ฟากถนน จากตารางที่ 3.10 ซึ่งเขตชั้นกลางเป็นเขตที่มีการใช้ที่ดินเพื่อพักอาศัยมากที่สุด ถึง 180.96 ตร.กม. หรือร้อยละ 70.89 เขตที่มีการใช้พื้นที่มาก คือ เขตบางเขน เขตบางกะปิ และพระโขนง ในอัตราส่วนร้อยละ 19.35, 18.26 และ 17.71 ตามลำดับ รองลงมาคือ เขตชั้นนอก มีพื้นที่พักอาศัย 42.85 ตร.กม.

พื้นที่ร้อยละ 57.96, 31.09 และ 10.95 ของการใช้พื้นที่เพื่อสถานศึกษา ฯลฯ ในเขตชั้นกลาง เขตที่มีการใช้ที่ดินประเภทนี้มาก ได้แก่ เขตบางเขน พระโขนง และยานนาวา ในอัตราร้อยละ 34.30, 7.77 และ 6.63 ตามลำดับ เขตชั้นใน ได้แก่ เขตดุสิต พญาไท พระนคร ในอัตราส่วนร้อยละ 9.95, 7.81 และ 3.05 ตามลำดับ และเขตชั้นนอก เขตที่มีการใช้พื้นที่ประเภทนี้น้อยที่สุดได้แก่ เขตคลองจั่น มีนบุรี หนองจอก ในอัตราส่วนร้อยละ 1.38, 1.10 และ 1.08 ตามลำดับ

5. การใช้ที่ดินเพื่อสาธารณูปโภค

การใช้ที่ดินเพื่อสาธารณูปโภค มีมากที่สุด ในเขตชั้นกลาง และชั้นใน ชั้นนอก เป็นลำดับ โดยมีพื้นที่ 25.69, 9.98 และ 9.73 ตามลำดับ ในเขตชั้นกลาง เขตที่มีการใช้ที่ดินเพื่อสาธารณูปโภค ได้แก่ เขตบางเขน พระโขนง และบางกะปิ ในอัตราส่วนร้อยละ 34.06, 8.43 และ 4.79 ตามลำดับ ในเขตชั้นใน ได้แก่ เขตพญาไท ดุสิต ปทุมวัน ในอัตราส่วนร้อยละ 6.89, 4.5 และ 2.01 ตามลำดับ ในเขตชั้นนอก เขตที่มีการใช้พื้นที่ประเภทนี้น้อยกว่าได้แก่ เขตลาดกระบัง หนองแขม มีนบุรี ในอัตราส่วนร้อยละ 2.84, 2.55 และ 0.41 ตามลำดับ

6. ประเภทการใช้ที่ดินเพื่อที่ว่าง พุณา และเลี้ยงสัตว์

การใช้ที่ดินเพื่อที่ว่าง พุณา เลี้ยงสัตว์ จะมีมากที่สุดในเขตชั้นนอก รองลงมาคือเขตชั้นกลาง และเขตชั้นใน ในอัตราส่วนร้อยละ 68.76, 29.18 และ 2.06 ตามลำดับ ในเขตชั้นนอก เขตที่มีการใช้ที่ดินเพื่อที่ว่าง พุณา เลี้ยงสัตว์มาก ได้แก่ เขตหนองจอก บางขุนเทียน และมีนบุรี ในอัตราส่วนร้อยละ 20.40, 14.41 และ 14.37 ส่วนเขตชั้นกลาง ได้แก่ เขตบางกะปิ พระโขนง และบางเขน ได้อัตราส่วนร้อยละ 7.75, 6.87 และ 6.48 เขตชั้นในเป็นเขตที่มีการใช้ที่ดินประเภทนี้น้อยที่สุด โดยเฉพาะเขตบางรัก สัมพันธวงศ์ และป้อมปราบฯ มีพื้นที่เพียงร้อยละ 0.02, 0.01 และ 0.003 ตามลำดับ

7. ประเภทการใช้ที่ดิน เพื่อสวนสาธารณะ ที่พักผ่อน

การใช้ที่ดินประเภทสวนสาธารณะ ที่พักผ่อน มีการใช้พื้นที่มากที่สุดในเขตกลาง รองลงมาคือ เขตชั้นใน เขตชั้นนอก ในอัตราส่วนร้อยละ 70.03, 25.93 และ 4.04 ตามลำดับ ในเขตชั้นกลางได้แก่ เขตบางกะปิ บางเขน พระโขนง ใน

อัตราส่วนร้อยละ 28.59, 23.64 และ 9.66 รองลงมาเขตนั่นใน ได้แก่เขตปทุมวัน
คูสิต พระนคร ในอัตราส่วนร้อยละ 11.16, 10.00 และ 1.69 ตามลำดับ ส่วนเขต
ชั้นนอก เขตที่มีพื้นที่เพื่อสาธารณประโยชน์ที่สุดคือ เขตลาดกระบัง ถึงชั้น

3.4.3 การเปลี่ยนแปลงการใช้ที่ดินของกรุงเทพมหานคร พ.ศ.2521-2526

ในปี พ.ศ.2521 การใช้พื้นที่ส่วนใหญ่ของกรุงเทพมหานคร เป็นประ-
เภทเกษตรกรรม ที่พักอาศัย และสถานศึกษา สถาบันราชการ วัด โดยลักษณะการใช้
ที่ดินภายในเขตเมือง ซึ่งมีการพัฒนามาช้านาน จะเป็นประเภท ที่พักอาศัย ที่ว่าง และ
สถานศึกษา สถาบันราชการ วัด ส่วนเขตชั้นกลาง ซึ่งมีการพัฒนาตอนหลัง จะเป็น
ประเภทพื้นที่เกษตรกรรม ที่พักอาศัย อุตสาหกรรม คลังสินค้า และพาณิชยกรรม และ
เขตชั้นนอก ซึ่งพื้นที่ส่วนใหญ่ยังคงเป็นพื้นที่เพื่อการเกษตรกรรมอยู่ การเพิ่มขึ้นของ
ประชากร การมีราคาที่ดิน ระบบเส้นทางคมนาคมที่สะดวก และการเพิ่มเส้นทาง
คมนาคมทางบกบางส่วนคือ ระบบทางด่วนเฉลิมมหานคร และระบบถนนวงแหวน เป็น
ตัวทำให้เกิดการขยายตัวของชุมชนแผ่ขยายในทางราบเข้าไปในเขตชานเมืองในทางทิศ
เหนือ ทิศใต้ และทิศตะวันออกอย่างไม่หยุดยั้ง ในปี พ.ศ.2526 การใช้พื้นที่ของ
กรุงเทพมหานคร ไม่มีการเปลี่ยนแปลงมากนัก ยังคงเป็นประเภทเกษตรกรรม ที่พัก
อาศัย สถานศึกษา สถาบันราชการ วัด โดยที่ภายในเขตนั่น การใช้พื้นที่จะเป็น
ประเภทที่พักอาศัย ที่ว่าง และสถานศึกษา สถาบันราชการ วัด ส่วนเขตชั้นกลาง
ยังคงเป็นพื้นที่เชิงกรเกษตรกรรม ที่พักอาศัย สถานศึกษา สถาบันราชการ วัด
และสาธารณูปโภค และเขตชั้นนอก มีการใช้พื้นที่เพื่อการเกษตรกรรมเป็นส่วนใหญ่

เมื่อพิจารณาจากรายแสดงการเปลี่ยนแปลงการใช้ที่ดิน พ.ศ.2521
และพ.ศ.2526 พบว่า ประเภทการใช้ที่ดินเพื่อที่ว่าง หุ่นา เลี้ยงสัตว์ มีการเปลี่ยน
แปลงในทางลดลง มากถึง 75.39 ตร.กม. และเป็นการเปลี่ยนแปลงในเขตชั้นกลาง
มากที่สุด โดยเฉพาะในเขตบางเขน พระโขนง และบางกะปิ ซึ่งมีการเปลี่ยนแปลง
มาเป็นพื้นที่พักอาศัยมากที่สุด เนื่องจากมีการคมนาคมที่สะดวก เป็นการดึงดูดให้
ประชากรมาตั้งถิ่นฐานกันมาก

ประเภทการใช้ที่ดิน เพื่อพักอาศัย แม้จะมีการเปลี่ยนแปลงโดยภาพรวม
ของกรุงเทพมหานครเพิ่มขึ้นประมาณ 10.285 ตร.กม. แต่อัตราการเปลี่ยนแปลง
เพิ่มมากที่สุด ในเขตชั้นกลาง รวมทั้งหมด 27.650 ตร.กม. โดยเฉพาะในเขตพระโขนง

บางเขน ยานนาวา ที่เพิ่มขึ้นในอัตรา 11.968, 9.607 และ 4.512 ตร.กม. ตามลำดับ

ประเภทการใช้ที่ดินเพื่อการพาณิชย์กรรม มีการเปลี่ยนแปลงเพิ่มขึ้นประมาณ 12.466 ตร.กม. เพิ่มขึ้นมากเป็นลำดับ 3 ของการใช้ที่ดินทุกประเภทและมีอัตราเพิ่มทั้งในเขตชั้นกลาง ชั้นนอก และชั้นใน เป็น 9.086, 10.789 และ 1.591 ตามลำดับ โดยเฉพาะในเขตบางเขน พระโขนง บางกะปิ ที่มีพื้นที่เพื่อการพาณิชย์กรรมเพิ่มขึ้น 2.760, 2.312 และ 1.662 ตามลำดับ การกระจายตัวของการใช้ที่ดินเพื่อการพาณิชย์กรรม จะเป็นลักษณะการเจริญเติบโตตามเส้นแนวถนน (RIBBON) และเป็นศูนย์กลางพาณิชย์กรรมเป็นหย่อม ๆ ในบริเวณที่เป็นจุดเชื่อมต่อของเส้นทางคมนาคม

ประเภทการใช้ที่ดินเพื่อการอุตสาหกรรม คลังสินค้า มีการเปลี่ยนแปลงเพิ่มขึ้น 12.187 ตร.กม. เขตชั้นกลาง จะมีอัตราเพิ่มมากที่สุดถึง 8.150 ตร.กม. รองลงมาคือ เขตชั้นนอก 5.052 ตร.กม. ส่วนเขตชั้นในจะมีการเปลี่ยนแปลงลดลง 1.015 ตร.กม. การใช้ที่ดินเพื่อการอุตสาหกรรม คลังสินค้า ได้ขยายตัวออกมาจากเขตชั้นในที่แออัด มายังเขตชั้นกลาง และเขตชั้นนอก ซึ่งมีราคาที่ดินต่ำ และมีระบบสาธารณูปโภคและสาธารณูปการ อยู่ในเกณฑ์ที่ค่อนข้างดี โดยเฉพาะในเขตลาดกระบัง ยานนาวา บางขุนเทียน ซึ่งมีอัตราการใช้ที่ดินเพิ่มขึ้นประมาณ 3.067, 2.692 และ 2.017 ตร.กม. ตามลำดับ

ประเภทการใช้ที่ดิน เพื่อสถานศึกษา สถาบันราชการ วัด มีการเปลี่ยนแปลงเพิ่มขึ้นประมาณ 19.500 ตร.กม. โดยเพิ่มขึ้นมากเป็นลำดับ 2 ของการใช้ที่ดินทุกประเภท รองจากการใช้ที่ดินเพื่อการสาธารณูปโภค การใช้ที่ดินประเภทนี้เพิ่มขึ้นมากที่สุดในเขตชั้นกลาง ชั้นนอก และชั้นใน ในอัตรา 13.219, 3.228 และ 3.053 ตร.กม. โดยเฉพาะในเขตบางเขน ยานนาวา พระโขนง ซึ่งมีการใช้พื้นที่เพิ่มขึ้น 6.497, 2.660 และ 2.008 ตร.กม. ตามลำดับ

ประเภทการใช้ที่ดินเพื่อสาธารณูปโภค มีการเปลี่ยนแปลงเพิ่มมากขึ้น 40.109 ตร.กม. โดยเพิ่มขึ้นมากที่สุดในเขตชั้นกลาง ชั้นนอก และชั้นใน ในอัตราประมาณ 21.746, 9.691 และ 8.672 ตร.กม. และเพิ่มมากที่สุด ในเขตบางเขน 11.988 ตร.กม.

ตารางที่ ๓.๙ แสดงการใช้ที่ดินของกรุงเทพมหานคร พ.ศ.๒๕๒๑

เขตปกครอง	ที่พิกอาศัย		พาณิชยกรรม		อุตสาหกรรม / คลังสินค้า		สถานศึกษา		สาธารณสุข		ที่ว่าง, ทุ่งนา, เลี้ยงสัตว์		สวนสาธารณะ ที่พักผ่อน	
	ก.ม.	%	ก.ม.	%	ก.ม.	%	ก.ม.	%	ก.ม.	%	ก.ม.	%	ก.ม.	%
พระนคร	๐.๓๔๗	๐.๑๔	๑.๗๑๖	๖.๓๖	๐.๐๐๗	๐.๐๔	๑.๖๕๗	๓.๖๔	-	-	๑.๗๙๗	๐.๑๔	-	-
ป้อมปราบฯ	๐.๓๔๗	๐.๑๔	๑.๕๐	๕.๕๖	๐.๐๐๔	๐.๐๓	๐.๓๔	๐.๗๗	๐.๐๑๔	๐.๑	๐.๓๒๑	๐.๐๐๒	-	-
ปทุมวัน	๐.๘๗๕	๐.๒๕	๑.๘๐	๖.๖๗	-	-	๑.๙๔๙	๔.๒๙	-	-	๒.๘๖๙	๐.๒๐	๐.๘๗๕	๖๖.๑๙
สัมพันธวงศ์	-	-	๐.๖๔	๒.๔๑	๐.๒๗๕	๑.๓๗	๐.๑๐๔	๐.๒๓	-	-	๐.๓๘๖	๐.๐๓	-	-
บางรัก	๐.๕๗๔	๐.๒๓	๒.๐๒๕	๗.๕	-	-	๐.๙๔๗	๒.๐๘	-	-	๒.๖๒๘	๐.๒๒	-	-
ดุสิต	๗.๔๕	๓.๐๒	๑.๐๘๔	๔.๐๒	๒.๓๗๕	๑๑.๘๖	๕.๙๗๗	๑๓.๑๔	๐.๕๐	๙.๔๗	๔.๓๘๗	๐.๓๖	๐.๔๗๕	๓.๓๖
พญาไท	๑๐.๖๑๒	๔.๓๐	๒.๖๗๕	๙.๙๑	๐.๐๐๔	๐.๐๓	๔.๑๘๗	๙.๒๑	๐.๗๘๗	๑๔.๙๒	๒.๖๑๗	๐.๐๒	๐.๒๒๕	๑.๕๙
ห้วยขวาง	๕.๒๐	๒.๑๑	๐.๙๗๕	๓.๖.	-	-	๐.๐๐๘	๐.๐๒	-	-	๓.๓๑๖	๐.๒๗	-	-
ธนบุรี	๕.๙๘๐	๒.๐๒	๐.๘๔	๓.๑๑	๐.๓๓๗	๑.๖๙	๐.๙	๑.๙๘	-	-	๑.๕๕๔	๐.๑๓	-	-
คลองสาน	๓.๓๖๒	๑.๓๖	๐.๖๗๖	๒.๕๑	๐.๓๒	๑.๖๐	๐.๔๒๒	๐.๙๓	-	-	๑.๒๘	๐.๑๑	-	-
บางกอกใหญ่	๕.๗๕	๑.๙๒	๐.๖๑๒	๒.๒๗	๐.๑๕	๐.๗๕	๐.๖๓๙	๑.๔๑	-	-	๐.๐๒๘	๐.๐๐๒	-	-
รวมเขตใน	๓๘.๕ ๑	๑๕.๕๙	๑๕.๕๕๖	๕๓.๙๔	๓.๔๗๖	๑๗.๓๖	๑๗.๖๔๕	๓๗.๗	๑.๓๐๒	๒๕.๖๗	๒๐.๘๕๕	๑.๗๒	๑.๕๗๕	๑๑.๑๕

ตารางที่ ๓.๕ แสดงการใช้ที่ดินของกรุงเทพมหานคร พ.ศ.๒๕๒๑ (ต่อ)

เขตปกครอง	ที่พักอาศัย		พาณิชยกรรม		อุตสาหกรรม/ คลังสินค้า		สถานศึกษา		สาธารณูปโภค		ที่ว่าง ทุ่งนา, เลี้ยงสัตว์		สาธารณะ ที่พักผ่อน	
	ก.ม. ^๒	%	ก.ม. ^๒	%	ก.ม. ^๒	%	ก.ม. ^๒	%	ก.ม. ^๒	%	ก.ม. ^๒	%	ก.ม. ^๒	%
ยานนาวา	๘.๐๐	๓.๒๔	๐.๙๐	๓.๓๔	๑.๘๗๘	๘.๓๘	๑.๖๔๕	๓.๖๒	-	-	๒๔.๔๘๖	๒.๐๒	-	-
พระโขนง	๓๒.๔๘๑	๑๓.๑๕	๓.๔๓๗	๑๒.๗๔	๕.๖๒๗	๒๓.๑๑	๒.๙๖๒	๖.๕๑	๐.๐๒๕	๐.๕๗	๙๘.๓๖๖	๘.๑๓	๑.๖๕๙	๑๑.๙๒
บางเขน	๓๕.๗๘	๑๖.๑๑	๒.๐๑๕	๗.๔๗	๐.๖๒๕	๓.๑๒	๑๕.๘๔๕	๓๕.๘๔	๓.๔๗๕	๖๕.๘๒	๙๙.๔๒๕	๘.๒๑	๘.๑๒๕	๕๗.๔๗
บางกะปิ	๔๕.๒๓๗	๑๘.๓๑	๒.๐๘๗	๗.๗๔	๑.๒๐๕	๖.๐๒	๑.๑๘๕	๒.๖๑	๐.๐๒๕	๐.๕๗	๑๐๘.๓๑๖	๘.๙๕	๐.๗๒๕	๕.๑๓
บางกอกน้อย	๑๑.๓๑๒	๔.๕๘	๑.๑๘๕	๕.๓๘	๐.๑๒๕	๐.๕๒	๑.๓๗๕	๓.๐๒	๐.๓๕๒	๖.๖๗	๘.๙๗๖	๐.๗๔	-	-
ภาษีเจริญ	๑๐.๓๕	๔.๑๘	๐.๗๗๒	๒.๙๖	๑.๕๔๕	๗.๗๑	๐.๗๓๒	๑.๖๑	-	-	๕๑.๐๔๕	๓.๓๕	๐.๐๒๗	๐.๐๒
ราชบุรีรณะ	๖.๑๐	๒.๔๗	๐.๙๗๕	๓.๖๑	๒.๒๑๕	๑๑.๐๖	๐.๗๐๒	๑.๕๔	๐.๐๖๒	๑.๑๘	๓๓.๑๑๙	๒.๖๙	๐.๒๐๐	๑.๕๑
รวม เขตชั้นกลาง	๑๕๓.๒๘๑	๖๒.๐๕	๑๑.๓๗๒	๔๒.๑๕	๑๒.๑๙๘	๖๐.๙๓	๒๔.๙๘๗	๕๓.๗๕	๓.๙๓๙	๗๔.๖๒	๕๑๓.๒๓๕	๓๔.๐๙	๑๐.๗๑๑	๗๕.๗๗
หนองจอก	๕.๒๗๕	๒.๑๕	-	-	๐.๑๓๕	๐.๖๗	๐.๑๕๗	๐.๓๕	-	-	๒๓๑.๑๙๓	๑๙.๐๖	-	-
มีนบุรี	๒๕.๗๒๕	๑๐.๒๕	๐.๑๓๕	๐.๕๐	๐.๙๘๒	๔.๙๑	๐.๕๓๕	๐.๙๖	-	-	๑๔๗.๕๕๓	๑๒.๑๘	-	-
ลาดกระบัง	๑๑.๕๕๗	๔.๖๘	๐.๑๓๗	๐.๕๑	๑.๐๓๗	๖.๕๓	๑.๔๕๒	๓.๑๗	-	-	๑๑๘.๐๖๕	๙.๘๙	๑.๘๕	๑๓.๐๙
บางขุนเทียน	๕.๙๘	๒.๐๒	๐.๕๖๐	๒.๐๘	๐.๙๐๓	๔.๕๑	๑.๕๒๗	๓.๑๕	-	-	๑๗๓.๗๘๕	๑๔.๑๓	-	-
คลองตัน	๐.๘๒๒	๐.๓๓	๐.๐๒๒	๐.๐๘	๐.๐๒๕	๐.๑๒	๐.๑๕๑	๐.๓๓	-	-	๗๙.๑๗๗	๖.๕๐	-	-
หนองแขม	๗.๒๗๕	๒.๙๕	๐.๐๒๕	๐.๑๖	๐.๙๙๒	๔.๙๖	๐.๒๗๒	๐.๖๐	๐.๐๓๗	๐.๗๑	๓๙.๘๕๓	๑๒.๑๘	๐.๐๐๑	๐.๐๑
รวม เขตชั้นนอก	๕๕.๓๒๕	๒๒.๓๖	๑.๐๕๙	๓.๙๒	๕.๓๕๖	๒๑.๗๑	๓.๘๘๖	๙.๕๕	๐.๐๓๗	๐.๗๑	๗๗๗.๕๒๗	๖๔.๑๘	๑.๘๕๑	๑๓.๑๐
รวม กรุงเทพฯ - มหานคร	๒๔๗.๐๒๖	๑๐๐.๐๐	๒๗.๔๘๗	๑๐๐.๐๐	๒๐.๕๑๙	๑๐๐.๐๐	๕๕.๙๗๙	๑๐๐.๐๐	๕.๒๗๙	๑๐๐.๐๐	๑๒๑๑.๑๐๖	๑๐๐.๐๐	๑๔.๖๓๓	๑๐๐.๐๐

ตารางที่ ๓:๑๐

แสดงการใช้ที่ดินของกรุงเทพมหานคร จำแนกเป็นรายเขต พ.ศ.๒๕๒๖

เขตปกครอง	ที่พักอาศัย		พาณิชยกรรม		อุตสาหกรรม/ คลังสินค้า		สถานศึกษา สถาบันราชการ, วัด		สาธารณูปโภค		ที่ว่าง ทุ่งนา, เลี้ยงสัตว์		สวนสาธารณะ ที่พักผ่อน	
	ก.ม. ^๒	%	ก.ม. ^๒	%	ก.ม. ^๒	%	ก.ม. ^๒	%	ก.ม. ^๒	%	ก.ม. ^๒	%	ก.ม. ^๒	%
พระนคร	๐.๒๙๒	๐.๑๑	๑.๔	๓.๕๕	๐.๐๒๕	๐.๐๘	๑.๙๘๓	๓.๐๕	๐.๗๓๑	๑.๖๑	๐.๙๓๖	๐.๐๘	๐.๑๖๘	๑.๖๙
ป้อมปราบฯ	๐.๒๔๑	๐.๐๙	๐.๙๘๕	๒.๘๙	-	-	๐.๔๐๒	๐.๖๒	๐.๒๗๑	๐.๖๐	๐.๐๓๓	๐.๐๓	-	-
ปทุมวัน	๒.๑๐๑	๐.๘๒	๒.๐๓	๕.๑๕	-	-	๑.๘๒๑	๒.๘๐	๐.๙๑๒	๒.๐๑	๐.๓๙๖	๐.๐๔	๑.๑๐๙	๑๑.๑๖
สัมพันธวงศ์	-	-	๑.๐๔๕	๒.๖๕	-	-	๐.๑๕๖	๐.๒๔	๐.๐๘๕	๐.๑๙	๐.๑๓	๐.๐๑	-	-
บางรัก	๒.๓๒๘	๐.๙๑	๑.๕๕	๓.๙๓	๐.๐๒๕	๐.๐๘	๐.๗๐๕	๑.๐๘	๐.๗๖๖	๑.๖๔	๐.๑๘๓	๐.๐๒	-	-
ดุสิต	๔.๒๕๖	๑.๖๖	๑.๓๗๕	๓.๘๘	๑.๐๗๕	๓.๓๐	๖.๕๖๖	๙.๙๕	๒.๐๕๓	๔.๕๐	๖.๐๑๑	๐.๕๕	๐.๙๙๕	๑๐.๐๐
พญาไท	๕.๓๗๘	๒.๑๑	๒.๕๒	๖.๓๙	๐.๑	๐.๓๑	๕.๓๗๕	๗.๘๑	๓.๑๒๗	๖.๘๙	๑.๑๓๕	๐.๑	๐.๐๙๕	๐.๙๕
ห้วยขวาง	๘.๒๗๔	๓.๒๔	๑.๗๒๑	๔.๓๖	๐.๑๓๗	๐.๔๒	๐.๙๓๕	๑.๔๔	๐.๘๘๒	๑.๙๕	๑๐.๖๑๖	๐.๙๕	๐.๑๑๕	๑.๑๕
ธนบุรี	๒.๘๘๓	๑.๑๓	๑.๘๘๘	๕.๖๘	๐.๔๑	๑.๒๖	๑.๒๕๗	๑.๙๓	๐.๕๐๓	๑.๑๑	๑.๗๗๖	๐.๑๕	๐.๐๕๙	๐.๕๙
คลองสาน	๒.๕๕๒	๐.๙๙	๐.๙๗๖	๒.๕๗	๐.๕๕	๑.๓๕	๐.๖๑๕	๐.๙๕	๐.๓๙๒	๐.๘๖	๑.๐๘๗	๐.๑๐	-	-
บางกอกใหญ่	๓.๒๑๕	๑.๒๖	๐.๗	๑.๗๘	๐.๒๕	๐.๗๗	๐.๗๘๘	๑.๒๑	๐.๒๘๓	๐.๖๒	๐.๘๙๕	๐.๐๘	๐.๐๕๙	๐.๕๙
รวมเขตชั้นใน	๓๑.๕	๑๒.๓๒	๑๖.๑๕๙	๔๐.๙๓	๒.๕๖๒	๗.๕๗	๒๐.๒๐๑	๓๑.๐๙	๙.๙๗๕	๒๑.๙๗	๒๐.๓๘๘	๒.๐๖	๒.๕๗๗	๒๕.๙๓

ตารางที่ ๓.๑๐ แสดงการใช้ที่ดินของกรุงเทพมหานคร จำแนกเป็นรายเขต พ.ศ. ๒๕๒๖ (ต่อ)

เขตปกครอง	ที่พิกอาศัย		พาณิชยกรรม		อุตสาหกรรม/ คลังสินค้า		สถานศึกษา สถาบันราชการ, วัด		สาธารณูปโภค		ที่ว่าง ทุ่งนา, เลี้ยงสัตว์		สวนสาธารณะ ที่พิกผ่อน	
	ก.ม. ^๒	%	ก.ม. ^๒	%	ก.ม. ^๒	%	ก.ม. ^๒	%	ก.ม. ^๒	%	ก.ม. ^๒	%	ก.ม. ^๒	%
ยานนาวา	๑๒.๕๑๒	๔.๙๐	๑.๗๖	๔.๔๖	๔.๕๗	๑๓.๐๕	๔.๓๖๖	๖.๖๓	๑.๖๕๕	๓.๖๕	๑๒.๐๐๗	๑.๐๗	๐.๐๙๙	๑.๐๐
พระโขนง	๘.๔๘๙	๑๗.๕๑	๕.๗๕	๑๔.๕๗	๖.๕๐๕	๑๙.๙๙	๕.๐๕๑	๗.๗๗	๓.๙๒๖	๘.๘๓	๗๗.๐๑๘	๖.๘๗	๐.๙๖	๙.๖๖
บางเขน	๕.๕๐๗	๑๙.๓๕	๔.๗๗๕	๑๒.๑๐	๒.๓๕	๗.๒๒	๒๒.๓๕๒	๓๕.๓๙	๑๕.๙๖๓	๓๕.๐๖	๗๒.๖๒๓	๖.๕๘	๒.๓๕	๒๓.๖๕
บางกะปิ	๖.๖๑๒	๑๙.๒๖	๓.๗๕	๙.๕๑	๒.๒๗๕	๖.๙๙	๒.๕๗๕	๓.๘๑	๒.๑๗๕	๕.๗๙	๘๙.๑๕๕	๗.๙๕	๒.๘๕๒	๒๙.๕๙
บางกอกน้อย	๙.๓๓๖	๓.๖๖	๑.๘๗๕	๔.๗๕	๐.๒๗๕	๐.๘๕	๑.๕๗๖	๒.๕๓	๐.๙๕๒	๒.๑๐	๙.๒๙	๐.๘๓	-	-
ภาษีเจริญ	๕.๓๐๕	๕.๕๓	๑.๖๕	๔.๑๘	๑.๓๒๕	๔.๐๗	๑.๒๙๖	๑.๙๙	๑.๐๕๕	๒.๓๒	๓๖.๙๐๘	๓.๒๙	๐.๕๐๙	๕.๑๑
ราษฎร์บูรณะ	๗.๓๕๑	๒.๘๘	๐.๙	๒.๒๘	๓.๐๕	๙.๓๗	๐.๖๒๒	๐.๙๖	๐.๕๖๕	๑.๒๕	๓๐.๐๙๖	๒.๖๘	๐.๓๐๑	๓.๐๓
รวมเขตชั้นใน	๑๐.๙๖๒	๗๐.๘๙	๒๐.๕๖	๕๑.๘๕	๒๐.๓๕	๖๒.๕๕	๓๗.๖๖๘	๕๗.๙๖	๒๕.๖๘๙	๕๖.๕๙	๓๒๗.๐๙๖	๒๙.๑๘	๖.๙๖๑	๗๐.๐๓
หนองจอก	๔.๑๒๗	๑.๖๒	๐.๑๒๕	๐.๓๒	๐.๑๙๑	๐.๕๙	๐.๗๐๒	๑.๐๘	๒.๓๘๕	๕.๒๕	๒๒๘.๗๓๑	๒๐.๘๐	-	-
มีนบุรี	๑๐.๗๒๕	๔.๒๐	๐.๓๙๕	๑.๐๐	๑.๒๕	๓.๘๕	๐.๗๑๕	๑.๑๐	๐.๑๙๖	๐.๕๑	๑๖๑.๐๖๒	๑๕.๓๗	-	-
ลาดกระบัง	๘.๖๕๗	๓.๓๙	๐.๓๕	๐.๘๙	๕.๓๗๕	๑๓.๕๕	๑.๙	๒.๙๒	๑.๒๙๑	๒.๘๕	๑๐๗.๐๕๒	๙.๕๕	๐.๒๕๕	๒.๕๕
บางขุนเทียน	๑๐.๖๗๙	๕.๑๘	๑.๓๗๕	๓.๕๘	๒.๙๒๑	๘.๙๘	๑.๘๙๘	๒.๙๒	๒.๗๓๖	๖.๐๓	๑๖๑.๕๕๗	๑๕.๕๑	-	-
คลองตัน	๕.๗๕	๑.๙๖	๐.๒๒๕	๐.๕๗	๐.๐๖๘	๐.๒๑	๐.๘๙๘	๑.๓๘	๑.๙๗๕	๕.๓๕	๗๑.๖๓๓	๖.๓๙	๐.๑๕๙	๑.๕๙
หนองแขม	๓.๙๒	๑.๕๕	๐.๓๘	๐.๙๖	๐.๙๑๘	๒.๘๒	๑.๐๐๕	๑.๕๕	๑.๑๕๖	๒.๕๕	๕๐.๙๐๕	๓.๖๕	-	-
รวมเขตชั้นนอก	๕๒.๘๘๘	๑๖.๗๙	๒.๘๘๙	๗.๒๒	๙.๗๒๓	๒๙.๘๙	๗.๑๑๖	๑๐.๙๕	๙.๗๒๙	๒๑.๕๓	๗๗๐.๙๓	๖๘.๗๖	๐.๕๐๓	๕.๐๕
รวมกรุงเทพ- มหานคร	๒๕๕.๓๑	๑๐๐.๐๐	๓๙.๕๕๘	๑๐๐.๐๐	๓๒.๕๓๕	๑๐๐.๐๐	๖๕.๙๘๕	๑๐๐.๐๐	๕๕.๓๙๓	๑๐๐.๐๐	๑๑๒๑.๑๒๕	๑๐๐.๐๐	๙.๙๕๑	๑๐๐.๐๐

ตารางที่ ๓.๑๑ แสดงการเปลี่ยนแปลงการใช้ที่ดินของกรุงเทพมหานครจำแนกเป็นรายเขต พ.ศ.๒๕๒๑ และพ.ศ.๒๕๒๖

เขตปกครอง	ที่พิศอาชย		พาณิชยกรรม		อุตสาหกรรม/ คลังสินค้า		สถานศึกษา		สาธารณูปโภค		ที่ว่าง ทุ่งนา, เลี้ยงสัตว์		สวนสาธารณะ ที่พิศผอน	
	ก.ม. ^๒	%	ก.ม. ^๒	%	ก.ม. ^๒	%	ก.ม. ^๒	%	ก.ม. ^๒	%	ก.ม. ^๒	%	ก.ม. ^๒	%
พระนคร	-๐.๐๖๖	-๑๘.๓๓	-๐.๓๑๖	-๑๘.๔๔	๐.๐๑๗	๒๓๓.๑๖	๐.๓๖๖	๑๘.๖๗	๐.๗๓๑	๗๓.๑๐	-๐.๘๖๑	-๔๗.๘๒	๐.๑๖๘	๑๖.๘
ป้อมปราบฯ	-๐.๑๐๖	-๓๐.๖๕	-๐.๕๑๖	-๓๔.๕๐	-๐.๐๐๕	๑๐๐.๐๐	๐.๐๕๒	๑๔.๘๕	๐.๒๕๖	๑,๗๐๕.๗๐	๐.๑๑๒	๕๘.๖๕	-	-
ปทุมวัน	๑.๒๒๖	๑๔๐.๐๐	๐.๒๓๐	๑๒.๗๘	-	-	๐.๑๒๘	-๖.๕๖	๐.๘๑๒	๘๑.๒๐	-๒.๔๗๒	-๘๖.๒๐	๐.๒๒๕	๒๖.๗๕
สัมพันธวงศ์	-	-	๐.๓๘๕	๖๐.๗๗	-๐.๒๗๕	๑๐๐.๐๐	๐.๐๕๑	๔๘.๕๖	๐.๐๘๕	๘.๕๐	-๐.๒๕๖	-๖๖.๓๒	-	-
บางรัก	๑.๗๔๓	๓๐๔.๘๕	-๐.๕๗๕	-๒๓.๕๖	๐.๐๒๕	๒.๕	-๐.๒๕๓	-๒๕.๗๐	๐.๗๕๖	๗๕.๖๐	-๒.๕๔๕	-๘๓.๐๕	-	-
ดุสิต	-๓.๒๐๕	-๔๓.๐๑	๐.๒๘๘	๒๖.๗๓	-๑.๓๐๐	๕๕.๗๕	๐.๔๘๘	๘.๑๗	๑.๕๔๓	๓๐๘.๖๐	๑.๖๖๓	๓๘.๒๗	๐.๕๑๘	๑๐๘.๒๖
พญาไท	-๕.๓๒๕	-๕๘.๓๒	-๐.๑๕๕	-๕.๗๘	๐.๐๕๕	๑,๘๘๖.๘๑	๐.๘๘๗	๒๑.๑๘	๒.๓๓๘	๒๘๗.๗๘	-๑.๕๘๖	-๕๖.๖๕	-๑๑๓๓	-๕๘.๖๒
ห้วยขวาง	๓.๐๗๕	๕๘.๑๒	๐.๗๕๖	๗๖.๕๑	๐.๑๓๗	๑๓.๗	๐.๕๒๖	๑๐๖๐๒.๘๕	๐.๘๘๒	๘๘.๒๐	๗.๒๘๘	๒๒๐.๑๒	๐.๑๑๕	๑๑.๕๕
ธมบุรี	-๒.๐๘๗	-๕๒.๑๑	๑.๐๐๗	๑๒๐.๐๐	๐.๐๗๒	๒๑.๕๘	๐.๓๕๕	๓๘.๕๒	๕.๐๓	๕๐.๓๐	๐.๑๒๒	๗.๘๓	๐.๐๕๘	๕.๘๐
คลองสาน	-๐.๘๒	-๒๕.๕๐	๐.๒๘๘	๕๕.๐๖	๐.๑๑๘	๓๗.๐๘	๐.๑๘๑	๕๕.๓๒	๐.๓๕๒	๓๘.๒๐	-๐.๑๘๓	-๑๕.๐๘	-	-
บางกอกใหญ่	-๑.๕๓๕	-๓๖.๓๒	๐.๐๘๘	๑๕.๒๘	๐.๑๐๐	๖๖.๖๗	๐.๑๕๘	๒๓.๓๒	๐.๒๘๓	๒๘.๓๐	๐.๘๖๗	๓,๑๐๐.๐๘	๐.๐๕๘	๕.๘๐
รวมเขตชั้นใน	-๕.๐๐๘	-๒๖๓.๘๓	๑.๕๘๑	๒๗๓.๐๕	-๑.๐๑๕	๒,๐๑๖.๖๗	๓.๐๕๓	๑๐,๗๘๐.๘๘	๘.๖๗๒	๗๖๘.๗๘	๒.๒๕๕	๓,๐๕๘.๗๖	๑.๐๐๐	๑๑๕.๘๖

ตารางที่ ๓.๑๑ แสดงการเปลี่ยนแปลงการใช้ที่ดินของกรุงเทพมหานครจําแนกเป็นรายเขต พ.ศ.๒๕๒๑ และพ.ศ.๒๕๒๖ (ต่อ)

เขตปกครอง	ที่พักอาศัย		พาณิชยกรรม		อุตสาหกรรม/ คลังสินค้า		สถานศึกษา สถาบันราชการ		สาธารณูปโภค		ที่ว่าง ทุ่งนา, เลี้ยงสัตว์		สวนสาธารณะ ที่พักผ่อน	
	ก.ม. ^๒	%	ก.ม. ^๒	%	ก.ม. ^๒	%	ก.ม. ^๒	%	ก.ม. ^๒	%	ก.ม. ^๒	%	ก.ม. ^๒	%
ยานนาวา	๔.๕๑๒	๕๖.๕๐	.๘๕๙	๙๕.๕๕	๒.๖๙๒	๑๕๓.๕	๒.๖๖๐	๑๖๑.๗๖	๑.๖๕๕	๑๖๕.๕๐	-๑๒.๕๗๙	-๕๐.๙๖	.๐๙๙	๙.๙๐
พระโขนง	๑๑.๙๖๘	๓๖.๘๕	๒.๓๑๒	๖๗.๒๗	๑.๘๗๗	๕๐.๕๗	๒.๐๗๗	๗๐.๕๙	๓.๘๐๐	๑๕๑๙๙.๑๐	-๒๑.๓๕๘	-๒๑.๗๖	.๖๙๙	๕๒.๑๓
บางเขน	๙.๖๐๗	๒๕.๑๕	๒.๗๖๐	๑๓๖.๙๗	๑.๗๒๕	๒๗๕.๙๙	๖.๕๙๗	๕๑.๐๐	๑๑.๙๘๘	๓๕๕.๙๘	-๒๖.๘๐๑	-๒๖.๙๖	-๕๗.๗๕	-๗๑.๐๘
บางกะปิ	๑.๓๗๕	๓.๐๕	๑.๖๖๒	๗๙.๖๕	๑.๐๗๐	๘๘.๙๑	๑.๒๘๙	๑๐๘.๘๒	๒.๑๕๙	๙,๕๙๗.๒๒	-๑๙.๑๖๒	-๑๗.๙๖	๒.๑๑๗	๒๙๒.๐๐
บางกอกน้อย	-๑.๙๗๗	-๑๗.๕๗	.๖๙๑	๕๘.๓๓	.๑๗๐	๑๖๒.๘๑	.๒๐๒	๑๕.๗๐	.๕๙๙	๑๗๐.๒๑	.๓๑๓	๓.๕	-	-
ภาษีเจริญ	๐.๙๕๕	๙.๒๓	๐.๘๗๗	๑๑๓.๕๘	-๒๑๙	๑๕.๑๙	.๕๖๓	๗๖.๙๒	๑.๐๕๕	๑๐๕.๕๐	-๓.๖๓๗	-๘.๙๗	.๕๐๖	๑๖๒๘๑๑๒๓
ราชบุรีบูรณะ	๑.๒๕๐	๒๐.๓๕	-๐.๗๕	-๗.๖๙	.๘๗๕	๓๗.๗๐	-๐.๘๐	-๑๑.๕๖	.๕๐๑	๘๐๒.๕๖	-๒.๕๒๒	-๗.๗๓	.๑๐๑	๕๐.๕
รวม เขตชั้นกลาง	๒๗.๖๘๐	๑๓๒.๕๓	๙.๐๘๖	๕๕๓.๖๕	๘.๑๕๐	๗๗๕.๒๑	๑๓.๒๑๙	๕๖๒.๒๓	๒๑.๗๕๖	๒๕๓๘๕.๘๗	-๘๕.๖๓๖	-๑๓๐.๕๑	-๓๑๖๕๒	๑๖๕๒๕.๕๑
หนองจอก	-๑.๑๕๘	-๒๑.๗๖	.๑๒๕	๑๒.๕๐	.๐๕๖	๕๑.๕๙	.๕๕๕	๓๕๕.๖๖	๒.๓๘๕	๒๓๘.๕๐	-๑.๙๖๒	-๘.๘๕	-	-
มีนบุรี	-๑๕.๖๐๐	-๕๗.๖๕	.๒๕๙	๑๙.๘๓	.๒๖๗	๒๗.๒๒	.๒๗๙	๖๕.๑๕	.๑๘๖	๑๘.๖๐	๑๓.๖๐๘	๙.๒๓	-	-
สาทรกระบัง	-๒.๙๑๐	-๒๕.๑๘	.๒๑๒	๑๕๕.๕๕	๓.๐๖๗	๑๓๕.๖๑	.๕๕๗	๓๑.๗๑	๑.๒๙๑	๑๒๙.๐๐	-๕.๑๒	-๕.๘๘	-๑.๖๐๖	-๘๖.๘๑
บางขุนเทียน	-๑๕.๖๐๐	-๕๗.๖๕	.๒๕๙	๑๙๑.๘๓	.๒๖๗	๒๗.๒๒	.๒๗๙	๖๕.๑๕	.๑๘๖	๑๘.๖๐	๑๓.๖๐๘	๙.๒๓	-	-
คลองตัน	๓.๙๒๘	๕๗๗.๙๓	.๒๐๒	๙๐๐.๑๘	.๐๕๓	๑๗๑.๙๑	.๗๕๗	๕๙๓.๖๖	๑.๙๗๕	๑๙๗.๕๐	๗.๐๕๕	๘.๙๕	.๑๕๑	๑๕.๙๐
หนองแขม	-๓.๓๕๕	-๕๖.๑๒	.๑๗๖	๘๖.๕๙	-๐.๗๕	-๗.๕๑	๑๗๓๑	๒๖๘.๕๐	๑.๑๑๘	๒๙๘๒.๓๕	๑.๕๕๒	๓.๙๕	-๐.๐๐๑	-๑๐๐.๐๐
รวม เขตชั้นนอก	-๑๒.๓๘๕	-๕๕๑.๖	๑.๗๘๙	๑,๕๙๑.๐๖	๕.๐๕๒	๖๙๑.๑๗	๓.๒๒๘	๑๒๑๘.๕๓	๙.๖๙๑	๓,๘๓๙.๖๕	๗.๙๙๒	-๓.๘๘	-๑.๕๕๖	-๑๗๐.๙๑
รวมกรุงเทพมหานคร	๑๐.๒๘๕	๘๓๘.๑๒	๑๒.๕๖๖	๒,๓๐๗.๗๕	๑๒.๑๘๗	๓,๕๕๓.๑๓	๑๙.๕๐๐	๑๒๐.๐๙	๓๑๙๘๙.๒๙	-๗๕.๓๙	๒,๙๓๕.๓๗	-๕.๑๐๘	๑๖๕๗๐.๗๒	

รองลงมาคือ เขตพระโขนง 3.800 ตร.กม. และเขตบางขุนเทียน 2.736 ตร.กม. ทั้งนี้จากการขยายตัวของอุตสาหกรรม คลังสินค้า และที่พักอาศัย ในรูปแบบของบ้านจัดสรร และเคหะชุมชนต่าง ๆ ในโครงการของรัฐบาล

ประเภทการใช้ที่ดินเพื่อสวนสาธารณะ ที่พักผ่อน มีการเปลี่ยนแปลงในทางลดลง 4.108 ตร.กม. แต่การใช้ที่ดินในเขตต่าง ๆ ส่วนใหญ่จะมีการเปลี่ยนแปลงที่เพิ่มขึ้น ยกเว้น เขตบางเขน และลาดกระบัง ที่มีการใช้ที่ดินลดลงประมาณ 5.775 และ 1.606 ตร.กม.

3.5 ประชากร

3.5.1 การเปลี่ยนแปลงประชากรกรุงเทพมหานครใน พ.ศ. 2521 และพ.ศ. 2525

เขตมหานคร (METROPOLITAN AREA) เป็นเมืองที่มีประชากรรวมตัวกันอย่างหนาแน่น มีขนาดใหญ่ ตามปกติเป็นเขตพื้นที่ที่มีผู้อยู่อาศัยตั้งแต่ 100,000 คนขึ้นไป ประกอบด้วยอย่างน้อยเมืองศูนย์กลางเมืองหนึ่ง ซึ่งมีผู้อยู่อาศัยตั้งแต่ 50,000 คนขึ้นไป กับเขตการปกครองอื่น ๆ อยู่ล้อมรอบ โดยที่เมืองล้อมรอบเหล่านี้มีการผสมผสานทางเศรษฐกิจและสังคมกับเมืองศูนย์กลางดังกล่าว กรุงเทพมหานคร เป็นเมืองหนึ่งศูนย์กลางใหญ่ของความเจริญเติบโตเกือบทุกด้านของประเทศ เป็นทั้งเมืองหลวง ศูนย์กลางคมนาคม ศูนย์กลางทางการศึกษา ศูนย์กลางทางเศรษฐกิจ ศูนย์กลางทางการเมือง ฯลฯ จึงเป็นปัจจัยดึงดูด (PULL FACTOR) ประชากรจากทั่วทุกภาคของประเทศ และโดยสภาพของกรุงเทพมหานครเอง ก็มีอัตราเพิ่มประชากรโดยธรรมชาติในอัตราสูงด้วย โดยเฉพาะช่วงหลังสงครามโลกครั้งที่ 2 ในช่วง BABY BOOM การเพิ่มประชากรในกรุงเทพมหานครมีลักษณะการเพิ่มอย่างรวดเร็ว จำนวนประชากรหนาแน่นมาก กรุงเทพมหานครกลายเป็นเมืองโตเกียว (PRIMATE CITY) เป็นเมืองที่ใหญ่กว่าเมืองรองลงมาคือเชียงใหม่ถึง 10 เท่า และเป็น PRIMATE CITY 1 ใน 5 ของโลก เช่น โตเกียว นิวยอร์ก ฯลฯ เมืองเหล่านี้ประสบถึงปัญหาการขยายตัวของเมืองต่อจำนวนประชากรที่เพิ่มขึ้นอย่างรวดเร็ว โดยเฉพาะกรุงเทพมหานครเป็นเมืองที่ประสบกับปัญหามาก ทั้งนี้เนื่องจากขาดการวางแผนทั้งพัฒนาต่อเนื่องในระยะยาว จึงเกิดปัญหากระทบกันเพิ่มมากขึ้นและกลายเป็นปัญหาต่อเนื่องกันตลอดมา ได้แก่ ปัญหาการใช้ที่ดิน ปัญหาชุมชนแออัด ปัญหาจราจร

ตารางที่ 3.12 จำนวนประชากรกรุงเทพมหานคร ราชเขต พ.ศ. 2521 และพ.ศ. 2525

เขตที่	ชื่อเขต	จำนวนประชากร (คน)				
		พ.ศ. 2521	ลำดับที่ (จำนวน)	พ.ศ. 2525	ลำดับที่ (จำนวน)	การเปลี่ยนแปลง ลำดับที่
1.	พระนคร	126,713	15	117,649	17	2
2.	ป้อมปราบฯ	196,484	2	189,207	13	4
3.	ปทุมวัน	234,212	8	233,978	9	1
4.	สัมพันธวงศ์	79,536	19	75,581	19	0
5.	บางรัก	122,187	16	141,667	14	- 2
6.	ยานนาวา	371,609	5	386,843	6	1
7.	ดุสิต	446,575	3	546,868	2	- 1
8.	พญาไท	479,889	2	520,507	3	1
9.	ห้วยขวาง	187,321	12	231,069	10	- 2
10.	พระโขนง	482,628	1	559,812	1	0
11.	บางเขน	357,314	6	429,877	4	- 2
12.	บางกะปิ	191,989	10	314,780	7	- 3
13.	หนองจอก	49,346	22	51,799	22	0
14.	มีนบุรี	50,016	21	61,349	21	0
15.	ลาดกระบัง	39,271	23	45,303	24	1
16.	ธนบุรี	251,241	7	268,662	8	1
17.	คลองสาม	142,934	14	137,310	15	1
18.	บางกอกน้อย	376,356	4	388,325	5	1
19.	บางกอกใหญ่	98,605	18	103,365	18	0
20.	บางขุนเทียน	189,270	11	223,388	11	0
21.	ภาษีเจริญ	170,179	13	196,138	12	- 1
22.	ตลิ่งชัน	62,894	20	72,608	20	0
23.	ราษฎร์บูรณะ	103,969	17	122,614	16	- 1
24.	หนองแขม	37,981	24	47,487	23	- 1
	รวม	4,870,509		5,468,286		
		202,937		227,345		

ปัญหาว่างงาน ปัญหาสิ่งแวดล้อมเป็นพิษ ฯลฯ ลักษณะการเปลี่ยนแปลง ประชากรที่มีแนวโน้มเพิ่มขึ้นนี้โดยตัวของมันเองแล้ว มีส่วนทำให้มีการใช้ทรัพยากรเพิ่มขึ้น ขณะที่ทรัพยากรมีอยู่อย่างจำกัด และเป็นการยากที่จะมองเห็นว่าการเพิ่มประชากรในอนาคต จะช่วยให้คุณภาพของประชากรดีขึ้นอย่างไร ดังนั้นการกำหนดนโยบายเพื่อให้ได้ขนาดประชากรที่เหมาะสม (POPULATION) จึงเป็นสิ่งจำเป็นในการแก้ไขผลอันเกิดจากความกดดันของการเพิ่มประชากรในอนาคต และเป็นแนวทางในการแก้ไขปัญหาและจัดรูปแบบการใช้ที่ดินในกรุงเทพมหานครต่อไป

ปัจจุบันกรุงเทพมหานครประสบกับปัญหาการเพิ่มประชากรอย่างรวดเร็ว และจำนวนประชากรมากจนกระทั่งไม่สามารถจัดสรรทรัพยากรต่าง ๆ ให้เพียงพอได้ (CARRYING CAPACITY) และเป็นจังหวัดอันดับ 1 ใน 12 จังหวัดของประเทศที่มีประชากรเกินล้านในพื้นที่ 1,568,509 คน จากตารางที่ 3.12 พ.ศ.2521 กรุงเทพมหานครมีจำนวนประชากรรวมทั้งสิ้น 4,870,509 คน เขตที่มีจำนวนประชากรมากที่สุด คือเขตพระโขนง จำนวน 482,628 คน รองลงมาเขตพญาไท มีประชากรจำนวน 479,889 คน เขตคูสิต มีประชากรจำนวน 446,575 คน และน้อยที่สุดเขตหนองแขม มีประชากรจำนวน 37,981 คน ตามลำดับ ค่าเฉลี่ยต่อเขตพื้นที่ของประชากรกรุงเทพมหานคร จำนวน 202,937 คน และเมื่อพิจารณาจำนวนประชากรรายเขตที่มีจำนวนประชากรมากกว่าค่าเฉลี่ยมีเพียง 5 เขตเท่านั้น คือเขตพระโขนง เขตพญาไท เขตคูสิต เขตยานนาวา เขตบางเขน และเขตปทุมวัน ตามลำดับ จะเห็นได้ว่าเขตที่มีประชากรมาก ส่วนใหญ่อยู่ในเขตชั้นในและเขตชั้นกลาง สำหรับเขตชั้นนอกหรือเขตชานเมืองนั้นเป็นเขตที่มีจำนวนประชากรค่อนข้างน้อยมาก ขณะที่เขตเมืองชั้นในที่มีจำนวนประชากรมากที่สุด มีจำนวนประชากรมากกว่าถึง 18 เท่าของจำนวนประชากรน้อยที่สุดในเขตชานเมือง

ในปีต่อมา พ.ศ.2525 กรุงเทพมหานคร มีจำนวนประชากรทั้งสิ้น 5,468,286 คน ปีพ.ศ.2521 เป็นจำนวน 597,777 คน เขตที่มีจำนวนประชากรมากที่สุดคงเป็นเขตพระโขนงเช่นเดียวกับ พ.ศ.2521 คือมีจำนวนประชากรเพิ่มขึ้น 559,812 คน รองลงมาเขตคูสิต เขตพญาไท ซึ่งมีจำนวนประชากร 546,868 คน 520,507 คน ตามลำดับ และน้อยที่สุดเขตลาดกระบัง มีจำนวนประชากร 45,303 คน ค่าเฉลี่ยต่อเขตพื้นที่ของประชากรกรุงเทพมหานคร จำนวน 227,845 คน และเมื่อ

พิจารณาจำนวนประชากรรายเขตแล้วพบว่า เขตที่มีจำนวนประชากรมากกว่าค่าเฉลี่ย มีถึง 10 เขต เพิ่มขึ้นจากปี พ.ศ. 2521 ถึง 2 เขต คือเขตพระโขนง เขตคูสิต เขตพญาไทย เขตบางเขน เขตบางกอกน้อย เขตยานนาวา เขตบางกะปิ เขตธนบุรี เขตปทุมวัน และเขตห้วยขวาง ตามลำดับ จะเห็นได้ว่าเขตที่มีประชากรมากส่วนใหญ่ ยังคงอยู่ในเขตชั้นในและเขตชั้นกลาง สำหรับเขตชั้นนอกเป็นเขตที่มีจำนวนประชากรค่อนข้างน้อยมาก ขณะที่เขตเมืองชั้นในที่มีจำนวนประชากรมากที่สุดมีจำนวนประชากรมากกว่า 12 เท่าของจำนวนประชากรน้อยที่สุดในเขตชั้นนอก

จากลักษณะจำนวนประชากรกรุงเทพมหานคร พ.ศ. 2521 และพ.ศ. 2525 จะเห็นได้ว่าการเปลี่ยนแปลงประชากรมีแนวโน้มเพิ่มจำนวนมากขึ้นและลดลงต่างกันในแต่ละเขต และมีการกระจายประชากรออกจากเขตเมืองชั้นในสู่เขตเมืองชั้นกลางและชั้นนอก โดยเฉพาะเขตหนองจอก เขตมีนบุรี เขตพระโขนง เขตบางขุนเทียน เขตบางกะปิ มีแนวโน้มของการเพิ่มจำนวนประชากรมากขึ้นขณะที่เขตสัมพันธวงศ์ เขตป้อมปราบฯ เขตปทุมวัน เขตพระนคร เป็นเขตที่มีแนวโน้มของจำนวนประชากรลดลง ทั้งนี้แสดงให้เห็นถึงลักษณะของความอึดตัวของเขตเมืองชั้นใน ซึ่งควรจะได้รับการศึกษาบูรณะปรับปรุงและจัดรูปแบบลักษณะการใช้ที่ดินที่เหมาะสมกับขนาดของประชากรและรูปแบบของกิจกรรม เพื่อเป็นการป้องกันการสะสมของปัญหาต่าง ๆ ที่ต่อเนื่องกันต่อไปในอนาคต

3.5.2 ความหนาแน่นของประชากรกรุงเทพมหานครรายแขวง พ.ศ. 2521 และพ.ศ. 2525

กรุงเทพมหานคร มีแนวโน้มของจำนวนประชากรเพิ่มขึ้น และลดลงแตกต่างกันในแต่ละเขต ขณะเดียวกันลักษณะการเคลื่อนไหวทางประชากรกรุงเทพมหานคร ซึ่งทำให้มีการกระจายประชากรในทิศทางแตกต่างกันอีกด้วย ย่อมมีอิทธิพลต่อการเปลี่ยนแปลงความหนาแน่นของประชากรอย่างมากทั้งในระดับเขตและระดับแขวง ซึ่งกรุงเทพฯ ได้แบ่งเขตการกระจายอำนาจการปกครองทั้งหมด 24 เขต และในระดับแขวงทั้งหมด 151 แขวง

ความหนาแน่นประชากรกรุงเทพมหานครรายแขวง พ.ศ. 2521 แขวงที่มีความหนาแน่นประชากรสูงที่สุด คือ แขวงคลองมหานาค เขตป้อมปราบฯ มีความหนาแน่นประชากรสูงถึง 199,852.67 คน ต่อตารางกิโลเมตร รองลงมาแขวงสี่แยก

มหานคร แขวงวิริยาบาล เขตดุสิต แขวงศิริราช เขตบางกอกน้อย มีความหนาแน่นประชากร 129,168.14 คน, 103,527 คน, 102,352.16 คน ต่อตารางกิโลเมตร ตามลำดับ และแขวงที่มีความหนาแน่น ประชากรน้อยที่สุดคือ แขวงคลองสิบสอง เขตหนองจอก มีความหนาแน่นประชากรเพียง 125.45 คนต่อตารางกิโลเมตร เท่านั้น เมื่อพิจารณาค่าเฉลี่ยความหนาแน่นประชากรกรุงเทพมหานครเท่ากับ 3,104.73 คนต่อตารางกิโลเมตร ความหนาแน่นของประชากรส่วนใหญ่จำนวน 91 แขวงที่มีความหนาแน่นประชากรมากกว่าค่าเฉลี่ย และส่วนใหญ่เป็นแขวงที่อยู่ในเขตชั้นในกรุงเทพฯ และอีก 60 แขวง ที่มีความหนาแน่นประชากรน้อยกว่าค่าเฉลี่ยและอยู่ในเขตชั้นนอก กรุงเทพมหานคร ฯลฯ

ถัดมาในปี พ.ศ.2525 ความหนาแน่นประชากรกรุงเทพมหานครในแขวงที่มีความหนาแน่นมากที่สุดยังคงเป็นแขวงคลองมหาราช เขตป้อมปราบฯ มีความหนาแน่นประชากร 192,571.46 คน ต่อตารางกิโลเมตร ลดลงจากปี พ.ศ.2521 ถึง 7,281.25 คน ต่อตารางกิโลเมตร รองลงมาแขวงสี่แยกมหานาคและแขวงวิริยาบาล เขตดุสิต แขวงศิริราช เขตบางกอกน้อย มีความหนาแน่นประชากร 149,345.13 คน 103,724.39 คน และ 100,767.80 คน ต่อตารางกิโลเมตรตามลำดับ และแขวงที่มีความหนาแน่นประชากรน้อยที่สุดคือ แขวงลำผักชี เขตหนองจอก มีความหนาแน่นประชากรเพียง 107,32 คน ต่อตารางกิโลเมตร ค่าเฉลี่ยความหนาแน่นประชากรกรุงเทพมหานครเท่ากับ 3,485.78 ต่อตารางกิโลเมตร แขวงที่มีความหนาแน่นประชากรสูงกว่าค่าเฉลี่ยมีถึง 93 แขวง และส่วนใหญ่อยู่ในเขตชั้นใน และชั้นกลาง ในเขตกรุงเทพมหานคร และอีก 58 แขวง มีความหนาแน่น ประชากรน้อยกว่าค่าเฉลี่ยและส่วนใหญ่อยู่ในเขตชั้นนอกกรุงเทพมหานคร

ความหนาแน่นประชากรกรุงเทพมหานครรายแขวงส่วนใหญ่มีความหนาแน่นอยู่ในเขตชั้นในกรุงเทพมหานคร และเป็นแขวงที่ตั้งอยู่บริเวณฝั่งแม่น้ำเจ้าพระยา ซึ่งเป็นที่ตั้งดินฐานดั้งเดิมของประชากรกรุงเทพมหานคร เช่น เขตพระนคร เขตสัมพันธวงศ์ เขตป้อมปราบฯ เขตบางกอกน้อย ฯลฯ นอกจากนี้ความสะดวกรวดเร็วทางด้านการคมนาคมทางถนนที่คึกคักแขวงต่าง ๆ และรูปแบบของกิจกรรมทางค้า เศรษฐกิจ เช่น ย่านธุรกิจพาณิชยกรรมต่าง ๆ ย่านโรงงานอุตสาหกรรม ฯลฯ มีอิทธิพลอย่างมากต่อการกระจายความหนาแน่นประชากร ขณะเดียวกันพบว่าในแขวงที่มี

ตารางที่ 3.13 ความหนาแน่นของประชากรกรุงเทพมหานครรายแขวง

พ.ศ. 2521 และ พ.ศ. 2525

เขตการปกครอง	แขวง	กม. ²	พ.ศ. 2521		พ.ศ. 2525		
			ประชากร	ความหนาแน่น คน/กม. ²	ประชากร	ความหนาแน่น คน/กม. ²	
พระนคร		5.536	126,713	22,888.90	117,649	21,251.62	
	บางขุนพรหม	0.458	12,531	27,360.26	12,298	26,851.52	
	บ้านพานถม	0.414	13,952	33,700.48	13,221	31,934.78	
	วัดสามพระยา	0.522	6,790	13,007.66	6,099	11,683.90	
	วัดชนะสงคราม	0.339	5,373	17,324.48	5,374	15,852.50	
	ตลาดยอด	0.193	9,006	46,663.21	7,506	38,891.19	
	วัดบวรนิเวศ	0.496	12,691	25,586.69	11,708	23,604.83	
	เสาชิงช้า	0.153	7,023	45,901.96	6,699	43,784.31	
	ศาลเจ้าพ่อเสือ	0.144	7,923	55,020.83	7,375	51,215.27	
	วัดราชบพิธ	0.220	6,873	31,240.90	6,583	29,922.72	
	สำราญราษฎร์	0.230	10,203	44,360.86	9,709	42,213.04	
	พระบรมมหาราชวัง	1.647	9,364	5,685.48	9,056	5,498.42	
	วังบูรพา	0.720	24,454	34,005.55	22,021	30,584.72	
	ป้อมปราบฯ		1.931	196,484	101,752.45	189,207	97,983.94
		ป้อมปราบฯ	0.535	51,120	95,551.40	50,362	94,143.57
		เทพศิรินทร์	0.347	19,525	56,268.01	18,569	53,512.96
		คลองมหาสาร	0.448	89,534	199,852.67	86,272	192,571.42
บ้านบาตร		0.251	16,246	64,725.09	17,979	59,617.29	
โสมนัส		0.350	20,059	57,311.42	19,025	45,351.14	
ปทุมวัน		8.369	234,212	27,985.66	233,978	27,957.70	
	รองเมือง	1.300	37,554	28,887.69	33,659	25,891.53	
	วังใหม่	1.403	57,418	40,925.16	55,118	39,285.81	

เขตการปกครอง	แขวง	กม. ²	พ.ศ. 2521		พ.ศ. 2525	
			ประชากร	ความหนาแน่น คน/กม. ²	ประชากร	ความหนาแน่น คน/กม. ²
บ้านรัก	เป็ทวัน	2.181	122,148	56,005.50	128,385	58,865.19
	ดุมพินี	3.485	17,092	4,904.44	16,816	4,825.25
	ดัมพันขวางค์	1.416	79,536	56,169.49	75,531	53,336.41
	จักรวรรค์	0.484	28,886	59,681.81	27,355	56,518.59
	ดัมพันขวางค์	0.438	27,031	55,964.80	25,669	53,144.92
	ตลาดน้อย	0.449	23,619	52,603.56	22,557	50,238.30
	บ้านรัก	5.536	122,187	22,071.35	141,667	25,590.13
	มหาพุดธาราม	0.889	30,443	34,244.09	28,616	32,188.97
	สี่พระยา	1.064	20,449	19,218.98	19,731	18,544.17
	สุริยวงศ์	0.820	29,595	36,091.46	44,795	54,628.04
บ้านนาว่า	บ้านรัก	0.689	8,148	11,825.83	9,206	13,361.39
	สี่ลม	2.075	33,552	16,177.43	39,319	18,958.05
	บ้านนาว่า	36.909	371,609	10,068.24	386,843	10,480.99
	บ้านนาว่า	2.090	51,770	24,770.33	50,237	24,036.84
	วัดพระยาไกร	2.300	55,040	23,930.43	54,256	23,589.56
	บางคอแหลม	2.749	38,888	14,146.23	39,523	14,377.22
	ทุ่งมหาเมฆ	4.041	39,301	9,725.50	39,748	9,836.17
	ทุ่งวัดคอน	3.195	58,728	18,381.22	62,247	19,482.62
	บางโคล	5.872	54,250	9,230.76	57,950	9,868.86
	บางโพธิ์	6.678	29,500	4,417.49	34,045	5,098.08
คูสิต	ของนนทรีย์	9.984	44,132	4,420.27	48,837	4,891.52
	คูสิต	22.210	446,575	20,106.93	546,868	24,622.60
	คูสิต	2.233	34,493	15,446.93	35,321	15,817.73
	วชิรพยาบาล	1.074	111,188	103,527.00	147,916	137,724.39
	สวนจิตรลด	1.737	16,837	9,693.14	18,637	10,729.41

เขตการปกครอง	แขวง	กม. ²	พ.ศ. 2521		พ.ศ. 2525	
			ประชากร	ความหนาแน่น คน/กม. ²	ประชากร	ความหนาแน่น คน/กม. ²
พญาไท	สี่แยกมหานาค	0.339	42,093	124,168.14	50,628	149,345.13
	ถนนรัชโยธิน	5.272	92,772	17,589.52	124,805	23,673.17
	บางซื่อ	11.555	149,272	12,914.92	169,561	14,674.25
		21.110	479,889	22,732.78	520,507	24,656.89
	สามเสนใน	10,265	179,850	17,520.70	184,189	17,943.39
	ถนนเพชรบุรี	1.136	42,582	37,424.15	41,552	36,577.46
	ทุ่งพญาไท	2.559	228,889	89,443.53	245,683	96,007.42
	มักกะสัน	2.321	20,680	8,909.95	22,213	9,570.44
	ถนนพญาไท	1.148	24,364	21,222.99	26,870	23,405.92
	บางกะปิ	3,681	1,527	ได้ยุบแขวงบางกะปิไปขึ้นกับแขวงมักกะสัน เมื่อ พ.ศ. 2525		
ห้วยขวาง		18.998	187,321	9,860.03	231,069	12,162.80
	ห้วยขวาง	8.319	79,633	9,572.42	99,135	11,916.69
	บางกะปิ	1.727	23,387	13,541.98	80,528	46,628.83
	ดินแดง	4.315	65,608	15,204.63	27,056	6,270.22
	สามเสนนอก	4.637	18,693	4,031.27	24,350	5,251.24
พระโขนง		143,559	486,628	3,389.74	559,812	3,899.52
	พระโขนง	6.615	80,173	12,119.87	96,934	14,653.66
	คลองตัน	8.372	89,752	10,771.96	95,714	12,149.53
	คลองเตย	7.878	87,344	11,087.07	79,863	10,137.47
	บางนา	32,989	63,130	1,913.66	76,334	2,313.92
	บางจาก	12.934	62,094	4,800.83	74,341	5,747.71
	สวนหลวง	19.339	53,690	2,776.25	67,648	3,498.00
	หนองบอน	12.989	17,519	1,348.75	22,556	1,736.54

เขตการปกครอง	แขวง	กม. ²	พ.ศ. 2521		พ.ศ. 2525	
			ประชากร	ความหนาแน่น คน/กม. ²	ประชากร	ความหนาแน่น คน/กม. ²
บางเขน	ประเวศ	27,349	27,343	901.83	38,931	1,397.93
	ตอกไม้	14,434	5,583	386.79	7,491	518.98
		169,310	357,314	2,110.41	429,977	2,539.58
	ลาดยาว	32,908	146,908	4,464.20	165,163	5,018.93
	อนุสาวรีย์	18,406	28,173	1,530.64	34,403	1,869.11
	คลองถนน	13,400	57,862	4,318.05	73,741	5,503.05
	ตลาดบางเขน	22,660	44,117	1,946.91	51,567	2,275.68
	สีกัน	21,692	27,604	1,272.54	33,056	1,523.87
	สายไหม	14,173	22,010	1,552.95	23,712	1,673.04
	ทุ่งสองห้อง	15,437	17,781	1,151.84	31,284	2,024.22
บางกะปิ	ท่าแร้ง	17,118	10,436	609.65	14,419	842.32
	ออเงิน	13,516	2,423	179.26	2,669	197.46
		149,283	191,989	1,286.07	314,780	2,108.61
	คลองจั่น	12,788	28,869	2,257.50	57,125	2,467.07
	วังทองหลาง	19,655	49,231	2,504.75	69,005	3,510.81
	ลาดพร้าว	13,838	27,170	1,963.43	48,367	3,495.23
	คลองกุ่ม	27,685	28,158	1,017.08	48,554	1,753.80
	สะพานสูง	16,622	10,095	607.32	16,495	992.35
	คันนายาว	25,396	10,030	394.94	16,632	654.90
	จรัญเขี้ยว	16,633	14,558	874.98	24,253	1,457.68
หนองจอก	หัวหมาก	16,461	23,878	1,450.58	34,349	1,086.68
		236,261	49,336	208.81	51,799	219.24
	กระทุ่มราย	38,132	11,414	299.32	11,759	308.37
	29,992	7,981	266.10	7,447	248.29	

เขตการปกครอง	แขวง	กม. ²	พ.ศ. 2521		พ.ศ. 2525	
			ประชากร	ความหนาแน่น คน/กม. ²	ประชากร	ความหนาแน่น คน/กม. ²
มีนบุรี	คลองสิบ	30.449	5,183	168.01	5,451	176.69
	คลองสิบสอง	38.867	5,876	125.45	5,072	130.49
	โคกแฝก	22.524	6,418	284.94	7,469	331.60
	คูฝิ่งเหนือ	22.524	6,418	284.94	4,745	267.32
	ลำผักชี	33.358	5,034	150.90	5,380	107.32
	ลำต๋อยคิง	24.789	4,237	170.92	4,476	180.56
		174.331	50,016	286.90	61,349	351.91
	มีนบุรี	25.186	17,112	679.42	23,098	917.09
	แสนแสบ	32.059	9,746	304.00	11,305	352.63
	บางชัน	20.294	5,496	270.81	7,546	371.83
	ทรายกองดิน	12.146	2,645	217.76	3,048	250.94
	ทรายกองดินใต้	15.823	3,757	237.43	4,464	282.12
	สามวาตะวันออก	40.574	6,801	167.61	7,215	177.82
	สามวาตะวันตก	28.249	4,459	157.84	4,673	125.42
ลาดกระบัง		23.859	39,271	377.06	45,303	365.76
	ลาดกระบัง	10.823	15,305	1,414.11	19,872	1,836.08
	คลองสองต้นนุ่น	14.297	3,926	274.60	4,175	29.16
	คลองสามประเวศ	17.458	2,831	162.16	2,959	169.49
	ลำปลาไหล	33.352	5,399	161.87	5,825	174.65
	ทัพยา	25.834	7,145	276.57	7,652	296.19
	ชุมทอง	21.695	4,665	215.02	4,820	222.17
ชนบุรี		8.627	251,241	29,126.01	268,662	31,145.60
	วัดกัลยาณ์	0.785	25,381	32,332.48	25,775	32,834.39
	นิรัฎฐ์	0.691	26,352	28,136.03	26,596	38,489.14
	บางยี่เรือ	1.523	57,234	37,579.77	57,809	37,957.32

เขต การปกครอง	แขวง	กม. ²	พ.ศ. 2521		พ.ศ. 2525	
			ประชากร	ความหนาแน่น คน/กม. ²	ประชากร	ความหนาแน่น คน/กม. ²
คลองสาน	บกกโล	3.804	98,058	25,777.60	111,278	29,252.89
	ตลาดพลู	1.823	44,216	24,254.52	47,204	25,893.58
	คลองสาน	6.051	142,934	23,621.55	139,310	23,022.64
	สมเด็จพระพร	1.317	36,198	27,485.19	33,145	25,186.17
	ยา					
	คลองสาน	0.727	32,690	44,965.61	32,789	45,101.78
	บางลำกลาง	2.234	37,581	16,822.29	38,151	17,077.43
	คลองคนไทร	1.773	36,465	20,566.83	35,225	19,867.45
	บางกอกน้อย	23.304	376,356	16,149.84	388,325	16,663.44
	ศิริราช	1.292	132,239	102,352.16	130,192	100,767.80
บางกอกใหญ่	บ้านช่างหล่อ	2.315	65,295	28,205.18	64,131	27,702.37
	บางขุนนนท์	2.547	17,811	6,992.93	18,501	7,263.83
	บางขุนศรี	4.360	30,342	6,959.17	33,903	7,775.91
	บางยี่ขัน	2.390	35,599	14,894.97	38,745	16,211.29
	บางพลัด	4.887	51,081	10,439.53	55,595	11,376.09
	บางบำหรุ	2.666	17,277	6,480.49	18,638	6,984.24
	บางอ้อ	2.846	26,775	9,407.94	28,638	10,062.54
	บางกอกใหญ่	6.180	98,605	15,955.50	103,365	16,725.72
	วัดอรุณ	0.834	27,894	33,446.04	27,698	33,211.03
	ท่าพระ	5.346	70,711	13,226.89	75,669	14,153.94
ภาษีเจริญ	ภาษีเจริญ	53.947	170,179	3,154.55	196,138	3,635.75
	บางหว้า	5.105	30,534	5,981.19	34,269	6,712.83
	บางควน	2.514	19,902	79,515.51	24,866	9,891.01
	บางแค	10.742	28,782	2,679.38	31,971	2,976.26
	บางแคเหนือ	11.221	24,032	2,141.69	28,071	2,501.64
บางจาก	1.394	4,807	3,448.35	5,242	3,760.40	

เขตการปกครอง	แขวง	กม. ²	พ.ศ. 2521		พ.ศ. 2525	
			ประชากร	ความหนาแน่น คน/กม. ²	ประชากร	ความหนาแน่น คน/กม. ²
บางขุนเทียน	บางแวก	3.022	10,133	3,353.07	12,603	4,170.41
	บางไผ่	14.150	14,646	1,035.05	18,174	1,284.38
	คลองขวาง	2.992	4,558	1,523.39	5,348	1,787.43
	ปากคลอง	1.898	25,172	13,262.38	27,424	14,448.89
	คูหาสวรรค์	0.909	7,613	8,375.13	8,170	8,987.89
		182.156	189,270	1,044.79	223,388	1,233.12
	จอมทอง	10.883	35,898	3,298.53	41,243	3,789.67
	บางขุนเทียน	5.789	32,371	5,591.81	36,791	6,355.32
	บางบอน	34.745	25,340	729.31	32,299	929.60
	ท่าข้าม	84.712	19,256	227.31	20,490	241.87
คลองตัน	แสมคำ	35.975	17,570	488.39	26,466	735.67
	บางมด	5.677	13,070	2,302.27	16,397	2,88.32
	บางคอ	3.375	45,765	13,560.00	49,302	14,608.00
		79.698	62,894	798.15	72,608	911.03
	คลองชักพระ	1.251	5,800	4,636.29	6,414	5,127.09
	คลองตัน	5.382	11,376	2,113.71	14,601	2,712.93
	12.850	11,197	871.36	13,902	1,081.86	

เขต การปกครอง	แขวง	กม. ²	พ.ศ. 2521		พ.ศ. 2525	
			ประชากร	ความหนาแน่น คน/กม. ²	ประชากร	ความหนาแน่น คน/กม. ²
ราษฎร บุรณะ	บางพระม	4.878	7,522	1,542.02	8,712	1,785.97
	บางระมาด	13.321	8,184	614.36	9,202	690.78
	ทวิวัฒนา	18.636	6,426	344.81	6,828	366.38
	บางเข้อกหน้ง	5.315	5,233	984.57	5,458	1,026.90
	ศาลาธรรมสพม	18.065	7,156	396.12	7,491	414.66
		42.874	103,969	2,424.98	122,614	2,859.86
	ราษฎรบุรณะ	7.052	30,086	4,266.30	35,591	5,046.93
	บางปะกอก	8.986	48,922	5,444.24	54,376	6,051.19
	บางมก	9.147	13,841	1,513.17	17,085	1,867.82
	ทุ่งครุ	17.689	11,120	628.63	15,562	879.75
หนองแขม	48.283	37,981	786.63	47,487	983.43	
หลักสอง	14.813	20,417	1,378.31	24,552	1,657.46	
หนองแขม	15.494	9,723	627.53	11,723	756.61	
หนองคาพญ	17.976	7,841	436.19	11,212	623.72	
รวมทั้งสิ้น	1,568.737	4,870,509	3,104.73	5,468,286	3,485.78	

รูปแบบของการประกอบกิจกรรมทางด้านเกษตรกรรมต่าง ๆ ส่วนใหญ่อยู่ในเขตชานเมืองของกรุงเทพมหานคร เช่น เขตหนองแขม เขตมีนบุรี เขตหนองจอก ฯลฯ มีความหนาแน่นของประชากรน้อย และพบว่าแต่ละแขวงที่มีความหนาแน่นของประชากรสูงในเขตชั้นในกรุงเทพมหานครในพ.ศ. 2521 เริ่มมีแนวโน้มของความหนาแน่นประชากรลดลงในพ.ศ. 2525 ซึ่งเป็นช่วงระยะแรกของแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับที่ 5 (พ.ศ. 2525 - พ.ศ. 2529) ซึ่งได้กำหนดโครงการกระจายเมืองหลักในภูมิภาคต่าง ๆ โครงการพัฒนาชายฝั่งทะเลตะวันออก โครงการพัฒนาเมืองรอบ ๆ กรุงเทพมหานคร ฯลฯ เพื่อชะลอความแออัดของประชากรกรุงเทพมหานคร คาดว่าแนวโน้มของความหนาแน่นของประชากรลดลงอย่างเด่นชัดยิ่งขึ้นในช่วงปลายของแผนพัฒนาฯ และต่อเนื่องในแผนพัฒนาฯ ต่อไป ซึ่งจะทำให้การกำหนดการบริหารและการกำหนดนโยบายในการพัฒนาและการแก้ไขปัญหาต่าง ๆ ในกรุงเทพมหานคร ได้ผลยิ่งขึ้น

3.6 นโยบายพัฒนาเมืองและกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับกรุงเทพมหานคร

3.6.1 นโยบายพัฒนาเมือง

กรุงเทพมหานคร ได้ดำเนินการป้องกันและแก้ไขปัญหาต่าง ๆ ด้วยการวางแผนพัฒนากรุงเทพมหานคร ฉบับที่ 1 เป็นแนวทางในการพัฒนาในระยะ 5 ปี ระหว่างปีพุทธศักราช 2520 - 2524 ที่ผ่านมาก และได้จัดทำแผนพัฒนากรุงเทพมหานคร ฉบับที่ 2 (ปีพุทธศักราช 2525 - 2529) โดยกำหนดโครงสร้างให้สอดคล้องกับแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 5

3.6.2 แนวทางพัฒนาเมืองเขตชั้นใน

เขตชั้นในของกรุงเทพมหานคร มีความหนาแน่นมาก และเป็นเขตเก่า ได้แก่ เขตพระนคร, คูสิต, บางรัก, สัมพันธวงศ์ ป้อมปราบฯ และบางกอกใหญ่ เป็นต้น เขตเหล่านี้มีการเปลี่ยนแปลงการใช้ที่ดิน จะเป็นไปได้ในรูปการพัฒนาเมืองเก่า (Urban Redevelopment หรือ Urban Renewal) ก็เนื่องจากการใช้ที่ดินราคาแพงในเมืองยังไม่คุ้มค่า ส่วนใหญ่เป็นอาคารเก่าชั้นเดียวหรือสองชั้น สภาพชำรุดทรุดโทรม การเปลี่ยนแปลงหรือถอนกำลังค่อยเป็นค่อยไป และมีมากขึ้นทุกขณะ เป็นแหล่งการค้าที่หนาแน่น หันสมัย ใจกลางเมือง บริเวณที่น่าสนใจได้แก่ บริเวณบางรัก สีพระยา ความบริเวณเริ่มดึงแม่น้ำเจ้าพระยาฝั่งตะวันตกที่มีการค้าหนาแน่น มีโรงแรม

ขนาดใหญ่บริเวณที่มีสภาพทรุดโทรมกำลังมีการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว อีกทั้ง
อยู่ใกล้เคียงที่ดินบริเวณถนนสี่พระยา สุริวงค์ และสาทร ซึ่งที่ดินระหว่างถนนสาย
เหล่านี้ส่วนใหญ่เป็นย่านพักอาศัยที่เก่าแก่ การใช้ที่ดินอย่างเข้มข้นมีเฉพาะบริเวณ
ถนนใหญ่เท่านั้น การพัฒนาการใช้ที่ดินจึงเป็นที่น่าสนใจอย่างยิ่งในอนาคตอันใกล้

โฉมใหม่ของการพัฒนาเมือง เขตชั้นในก็คือระบบขนส่งมวลชน ซึ่งกำลัง
จะเกิดขึ้นในเร็ว ๆ นี้ จำนวน 3 สาย สถานีสำคัญ 5 จุด จุดใหญ่ที่ตัดกันคือ
มักกะสัน - ประตูน้ำ สีแยกวิบูลย์ - พระราม 4 วงเวียนใหญ่ - นางเลิ้ง และ
สถานีหัวลำโพง จะเป็นจุดตัดของการเดินทางในเมืองที่ต่อเชื่อมกับระบบคมนาคมขนส่ง
นอกเมืองและชานเมือง บริเวณเหล่านี้จะมีการพัฒนาการใช้ที่ดินสูงขึ้น ราคาที่ดิน
จะสูงขึ้นในอนาคต

บริเวณที่เปิดใหม่ของเขตกรุงเทพมหานครชั้นใน ระหว่างฝั่งตะวันออก
กับฝั่งตะวันตก คือบริเวณสาทรเหนือ - สาทรใต้ กับฝั่งธนบุรี เขตคลองสาน โดยมี
เส้นทาง สะพานพระเจ้าตากสินเชื่อมโยงที่ดินทั้งสองฝั่งกำลังจะกลายเป็นแหล่งการค้า
และธุรกิจที่สำคัญในอนาคต บริเวณชุมชนที่น่าสนใจที่จะเป็นย่านการค้าอีกแห่ง
หนึ่งคือ ย่านประตูน้ำ - มักกะสัน ย่านอนุสาวรีย์ชัยสมรภูมิ หัวลำโพง ปทุมวัน
บริเวณเหล่านี้เป็นบริเวณที่มีการค้าธุรกิจหนาแน่นมาก และยังมีที่รกร้างที่เปิดศูนย์การค้า
ค้าได้อีก หรือไม่ก็มีการปรับปรุงพื้นที่เก่าให้เป็นศูนย์การค้าในอนาคต เช่น ย่านการค้า
บริเวณหัวลำโพง เป็นต้น

สำหรับย่านการค้าเก่า ๆ เช่น สำเพ็ง พายัพ บางลำภู เยาวราช
วังบูรพา เป็นบริเวณที่มีการใช้พื้นที่ค่อนข้างจะเต็ม การขยายตัวของพื้นที่จึงเป็นไปได้
ได้ยากลำบาก ประกอบกับเป็นย่านการค้าที่ฝังรกรากมานาน มีลักษณะพิเศษเป็นย่าน ๆ
ซึ่งแตกต่างกัน จึงเป็นการยากที่จะเปลี่ยนโฉมหน้าให้เป็นแหล่งการค้าธุรกิจสมัยใหม่
ในอนาคตอันใกล้

การศึกษาสภาพกรุงเทพมหานคร ในรายละเอียดต่าง ๆ ตลอดจนแนว
นโยบายในการพัฒนาเมือง โดยเฉพาะอย่างยิ่งการพัฒนาเมืองในเขตชั้นใน จะเป็น
แนวทางและเครื่องบ่งชี้ให้เห็นภาพรวมของการพัฒนาเขตสัมพันธวงศ์ ซึ่งจะได้ศึกษา
ในรายละเอียดต่อไปในบทที่ 4

ตารางที่ 3.14 แสดงนโยบายพัฒนาเมือง

ชื่อแผนพัฒนา	นโยบาย
<p>1. แผนพัฒนาการป้องกันน้ำท่วม การระบายน้ำ และกำจัดน้ำเสีย</p>	<p><u>ด้านการป้องกันน้ำท่วมและการระบายน้ำ</u></p> <ol style="list-style-type: none"> ศึกษาและสำรวจระบบระบายน้ำและระบบคลอง เพื่อวางแผนปรับปรุงการป้องกันน้ำท่วมและการระบายน้ำระยะยาว และเพื่อการบูรณะปรับปรุงระยะเร่งด่วนให้มีประสิทธิภาพ วางแผนหลักป้องกันน้ำท่วมและการระบายน้ำ และการป้องกันน้ำท่วมในเขตชั้นใน เขตชั้นกลาง และฝั่งตะวันออก และฝั่งตะวันตกของกรุงเทพมหานคร แก้ไขและป้องกันปัญหาเร่งด่วนด้านการระบายน้ำและการป้องกันน้ำท่วมในเขตชั้นใน เขตชั้นกลาง และฝั่งตะวันออก และฝั่งตะวันตกของกรุงเทพมหานคร <p><u>ด้านการป้องกันและกำจัดน้ำเสีย</u></p> <ol style="list-style-type: none"> จัดให้มีมาตรการในการป้องกันการปล่อยน้ำเสียลงในแม่น้ำ ลำคลอง และแหล่งน้ำสาธารณะ เพื่อลดความเสียหายของน้ำดิบเป็นอันตรายต่อสุขภาพอนามัย จัดสร้างระบบกำจัดน้ำเสียในย่านชุมชนหนาแน่น เขตชั้นในของกรุงเทพมหานคร
<p>2. แผนพัฒนาการรักษาความสะอาดของกรุงเทพมหานคร</p>	<ol style="list-style-type: none"> ปรับปรุงการเก็บขนมูลฝอยของกรุงเทพมหานครให้มีประสิทธิภาพ และขยายบริการให้ทั่วถึงทุกตรอก ซอย และริมแม่น้ำลำคลอง โดยกระทำอย่างต่อเนื่อง

ชื่อแผนพัฒนา	นโยบาย
	<p>2. ปรับปรุงการกวาดล้างและทำความสะอาด สะอาด ถนน ตรอก ซอย ทั้งด้วยเครื่องจักรกล และแรงงาน โดยจัดให้มีการดำเนินการทั่วทุกพื้นที่กรุงเทพมหานคร และเป็นไปอย่างต่อเนื่อง</p> <p>3. กำจัดขยะมูลฝอยให้หมดไปภายในวันต่อวัน โดยไม่ให้มีการกองทิ้งกลางแจ้ง</p> <p>4. ปรับปรุงบริการขนถ่ายปฏิบัติให้สามารถบริการประชาชนได้ทั่วถึงและฉับไว</p> <p>5. ปรับปรุงระบบกำจัดปฏิบัติให้มีประสิทธิภาพและให้สามารถกำจัดได้หมดตามปริมาณที่ขนถ่ายได้</p> <p>6. ปรับปรุงสวัสดิการสำหรับเจ้าหน้าที่ และพัฒนาตัวบุคคลด้วยการให้ความรู้และเพิ่มพูนประสบการณ์</p>
3. แผนพัฒนารายได้	<p>1. ปรับปรุงการจัดเก็บค่าธรรมเนียม ค่าบริการ และค่าภาษีอากรให้เป็นธรรมและทั่วถึง</p> <p>2. กำหนดมาตรการในการควบคุม และเร่งรัดการจัดเก็บรายได้</p> <p>3. ปรับปรุงส่งเสริมสมรรถภาพของพนักงานที่เกี่ยวข้องกับการจัดเก็บรายได้</p> <p>4. มุ่งแสวงหาความช่วยเหลือจากต่าง ๆ จากรัฐบาลและแหล่งอื่น ๆ</p> <p>5. ปรับปรุงกรุงเทพมหานครให้มียาได้เพิ่มขึ้น เพื่อนำมาพัฒนากรุงเทพมหานคร</p>

ชื่อแผนพัฒนา	นโยบาย
<p>4. แผนพัฒนาการไร้ที่ดินและระบบจราจร</p>	<p><u>พัฒนาการไร้ที่ดิน</u></p> <ol style="list-style-type: none"> 1. ส่งเสริมการพัฒนาการไร้ที่ดินตามแนวทาง และขั้นตอนการพัฒนาในผังเมืองรวม 2. ส่งเสริมการพัฒนาและการควบคุมการไร้ที่ดินแยกประเภทต่าง ๆ 3. สนับสนุนการพัฒนาชุมชนสมบูรณ์แบบภายในเมืองและชานเมือง 4. อนุรักษ์บริเวณเกษตรกรรมแถบชานเมือง <p><u>การพัฒนาระบบจราจร</u></p> <ol style="list-style-type: none"> 1. สนับสนุนการก่อสร้างระบบถนนต่าง ๆ ตามแนวทางของผังเมืองรวม เพื่อแก้ไขและป้องกันปัญหาการจราจรในระยะยาว 2. สนับสนุนการเชื่อมต่อถนนในท้องถิ่นที่มีปัญหาการจราจร เพื่อบรรเทาปัญหาเร่งด่วน 3. ศึกษาเพื่อส่งเสริมและเสนอแนะการประสานระบบจราจรสาธารณะในเขตกรุงเทพมหานครหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง
<p>5. แผนพัฒนาสาธารณสุข</p>	<ol style="list-style-type: none"> 1. เน้นความสำคัญของการส่งเสริมสุขภาพและการป้องกันโรคต่าง ๆ 2. เร่งรัดดำเนินงานสาธารณสุขมูลฐาน โดยการให้ประชาชนมีส่วนร่วมในการสนับสนุนการบริการ และการให้สนับสนุนทางงบประมาณ และทรัพยากรอื่นแก่หน่วยบริการสาธารณสุข

ชื่อแผนพัฒนา	นโยบาย
	<p>3. เร่งรัดปรับปรุงหน่วยบริการสาธารณสุขของกรุงเทพมหานครแบบผสมผสานทั้งในด้านปริมาณและคุณภาพ ตลอดจนประสานบริการทั้งภาคราชการและเอกชน เพื่อให้สามารถให้บริการแก่ประชาชนในแหล่งชุมชนแออัด และเขตชั้นนอกได้ทั่วถึงยิ่งขึ้น</p> <p>4. พัฒนาและปรับปรุงระบบงานสาธารณสุข โดยเฉพาะอย่างยิ่งการพัฒนา นโยบายและการวางแผนการบริหารงานการประสานงานกับหน่วยราชการต่าง ๆ และภาคเอกชน ระบบข้อมูลข่าวสารและประสิทธิภาพของการใช้ทรัพยากร</p> <p>5. ปรับปรุงงานสุขศึกษา ประชาสัมพันธ์ และเผยแพร่ให้ประชาชนได้รับทราบข้อมูลข่าวสารทางการสาธารณสุข เพื่อประโยชน์ต่อการดำรงชีวิตโดยทั่วถึง</p> <p>6. ช่วยผู้มีรายได้น้อยในด้านการรักษาพยาบาล โดยการสนับสนุนจากรัฐบาล</p> <p>7. ร่วมมือกับพวงมหาวิทยาลัยในการผลิตแพทย์ และเจ้าหน้าที่ทางการแพทย์และสาธารณสุข เพื่อแก้ปัญหาการขาดแคลนเจ้าหน้าที่ดังกล่าว ตลอดจนส่งเสริมการศึกษาวิจัยบริการสาธารณสุขกับการใช้เทคโนโลยีที่เหมาะสมทางการแพทย์ และสาธารณสุข</p>

ชื่อแผนพัฒนา	นโยบาย
6. แผนพัฒนาการศึกษา	<p>ด้านการศึกษาภาคบังคับ</p> <p>ด้านนักเรียน</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. สํารวจและคําเนินการให้เด็กในเกณฑ์บังคับได้เข้าเรียนโดยทั่วถึง 2. ปลูกฝังและส่งเสริมให้เด็กมีสมรรถภาพทั้งด้านความรู้ความสามารถ ศิลปกรรม จรรยาอันดีงาม มีระเบียบวินัย มีลักษณะนิสัยที่ดี มีความรับผิดชอบตนเอง หมั่นและบ้านเมืองความรักชาติ เห็นแก่ประโยชน์ส่วนรวม และพลานามัยแข็งแรงสมบูรณ์ 3. จัดหาเครื่องแบบนักเรียน อุปกรณ์การเรียน และสนับสนุนในด้านอาหารกลางวัน และทุนการศึกษาให้แก่เด็กยากจน <p>ด้านครู</p> <ol style="list-style-type: none"> 4. เร่งพัฒนาคุณจริยธรรม คุณธรรม ให้ครูมีทัศนคติที่ดีต่ออาชีพ และสำนึกในความเป็นครู 5. ส่งเสริมให้ครูมีความก้าวหน้าในอาชีพ โดยเฉพาะการเพิ่มพูนความรู้วิทยฐานะ ตลอดจนได้รับการยกย่องเชิดชูเกียรติ 6. ให้ครูมีขวัญและกำลังใจในการปฏิบัติงาน โดยจัดสวัสดิการให้เหมาะสมและทั่วถึง และคําเนินการใด ๆ เพื่อจัดปัญหา และสนับสนุนให้ครูมีขวัญและกำลังใจดีขึ้น

ชื่อแผนพัฒนา	นโยบาย
	<p><u>ค่านอาคารสถานที่</u></p> <p>7. สร้างอาคารเรียนใหม่ห้องเรียน ห้องกิจกรรม พร้อมอุปกรณ์ ห้องพยาบาล ห้องน้ำ ห้องส้วม ตามเกณฑ์มาตรฐาน รวมทั้งโรงอาหาร โรงฝึกงาน ฯลฯ ให้เพียงพอเหมาะสมกับจำนวนนักเรียน</p> <p>8. จัดหาที่ดินเพื่อประโยชน์ในการขยายในโรงเรียน และจัดตั้งโรงเรียนให้เพียงพอกับการขยายตัวของชุมชน</p> <p>9. จัดอาคารและบริเวณให้สะอาด รมรื่น สวยงาม ถูกหลักสุขาภิบาลและอนามัยโรงเรียน ปรับปรุงซ่อมแซมอาคารเรียนให้อยู่ในสภาพที่ดี</p> <p>10. ส่งเสริมให้มีการใช้อาคารเรียน และบริเวณโรงเรียนในการจัดการศึกษาค้นอื่น ๆ</p> <p>ควย</p>
	<p><u>ค่านวิชาการ</u></p> <p>11. ใช้นวัตกรรมและเทคโนโลยีทางการศึกษา เพื่อพัฒนาการเรียนการสอนให้มีคุณภาพดีขึ้น</p> <p>12. ปรับปรุงคุณภาพการศึกษาแต่ละโรงเรียน ให้ได้มาตรฐานและทัดเทียมกัน</p> <p>13. ปรับปรุงระบบการนิเทศน์ศึกษาให้มีประสิทธิภาพสูงขึ้น และให้การนิเทศการศึกษา โดยเฉพาะอัตรการฯ</p> <p>14. ลดความสูญเปล่าทางการศึกษา โดยเฉพาะอัตรการฯ</p> <p>15. เน้นการเสริมเนื้อหาสาระที่จำเป็นต่อสังคม ในแผนการสอนและกระบวนการเรียนรู้ เพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์ที่วางไว้</p>

ชื่อแผนพัฒนา	นโยบาย
	<p>16. จัดหาสิ่งการเรียนการสอน โดยเฉพาะแบบเรียน ให้เพียงพอกับความจำเป็นและทันต่อความต้องการของนักเรียนและครู</p> <p>17. ส่งเสริมให้จัดห้องสมุดโรงเรียนเป็นแหล่งวิทยากร สำหรับครูและนักเรียนอย่างมีประสิทธิภาพ</p> <p>18. ส่งเสริมให้มีการผลิตหนังสือประเภทส่งเสริมการอ่านเพิ่มขึ้น</p> <p>19. ส่งเสริมกิจกรรมทางด้านพลานามัย ลูกเสือ ยุวกาชาด ศิลปะและดนตรีในโรงเรียนอย่างทั่วถึง</p> <p>20. ปรับปรุงการสอนตามหลักสูตรพุทธศักราช 2521 ให้เป็นไปตามวัตถุประสงค์อย่างแท้จริง โดยเฉพาะการพัฒนาการสอนกลุ่มวิชาการงาน และพื้นฐานอาชีพให้สอดคล้อง และสัมพันธ์กับชีวิตประจำวัน และอาชีพในท้องถิ่น</p> <p><u>การบริหาร</u></p> <p>21. เร่งพัฒนาคุณภาพผู้บริหารการศึกษาให้มีความรู้และประสบการณ์ในการบริหาร รวมทั้งในด้านจริยธรรม คุณธรรม และทัศนคติที่ดี เพื่อให้สามารถเป็นผู้นำทางการศึกษาได้อย่างแท้จริง</p> <p>22. จัดระบบการบริหารการศึกษาของกรุงเทพมหานครให้สอดคล้องกับระบบการศึกษาของชาติ</p> <p>23. จัดและพัฒนารูปแบบการจัดการศึกษาพิเศษสำหรับเด็กเรียนช้า สมองทึบ หูตึง หรือมีความพิการอื่น ๆ เพียงเล็กน้อยในโรงเรียน</p>

ชื่อแผนพัฒนา	นโยบาย
	<p>24. จัดการศึกษาออร์วัยเรียน ประเภท เด็กเล็ก เพื่อเป็นการเตรียมความพร้อมในการ พัฒนาการด้านต่าง ๆ ในโรงเรียนที่มีความพร้อม อยู่แล้ว</p> <p>25. ฝึกอบรมครูวิสามัญ ให้มีความรู้ความสามารถทางด้านพละนันทย ศิลปะและหัตถศึกษา เพื่อการแก้ปัญหาการขาดแคลนครูประเภทนี้</p> <p>26. ปรับปรุงอัตราค่าจ้างครูของทุกโรงเรียน ให้เป็นไปตามเกณฑ์ที่กำหนดไว้ โดยกระจายครู ในโรงเรียนที่มีครูเกินไป ยังโรงเรียนที่ขาดครู <u>ด้านชุมชน</u></p> <p>27. ระดมทรัพยากรในท้องถิ่นมาใช้ให้เกิด ประโยชน์ทางการศึกษาให้มากขึ้น</p> <p>28. ส่งเสริมให้โรงเรียนเป็นโรงเรียนชุมชน โดยสนับสนุนให้โรงเรียนมีส่วนร่วมในการพัฒนา ชุมชน และชุมชนมีส่วนร่วมในการพัฒนาโรงเรียน</p> <p>29. ส่งเสริมให้มีการติดต่อสื่อสารสัมพันธ์ กับผู้ประกอบการนักเรียนอย่างใกล้ชิด เพื่อช่วยแก้ ปัญหาทางการศึกษาและพฤติกรรมนักเรียนโดยจัด ตั้งสมาคมผู้ประกอบการและครู มูลนิธิช่วยการศึกษา เป็นต้น</p>
7. แผนพัฒนา บุรณะ และปรับปรุง เมือง	<ol style="list-style-type: none"> 1. บุรณะปรับปรุงบริเวณย่านการค้าและ พักอาศัย 2. บุรณะและปรับปรุงบริเวณย่านอุตสาหกรรม ขนาดเล็กและอุตสาหกรรมบริการ

ชื่อแผนพัฒนา	นโยบาย
<p>8. แผนพัฒนาสภาวะสิ่งแวดล้อม</p>	<p>3. ส่งเสริมการก่อสร้างอาคารแบบผสม</p> <p>4. บุรณะและปรับปรุงอาคาร สถานที่ หรือ บริเวณที่มีความสำคัญทางประวัติศาสตร์ และ อาคารใกล้เคียง</p> <p>5. ประสานงานภาคเอกชน</p> <p>1. ปรับปรุงสภาวะสิ่งแวดล้อมภายในโรงเรียนงานอุตสาหกรรมในเขตกรุงเทพมหานคร ให้ถูกสุขลักษณะ</p> <p>2. ตรวจสอบปริมาณก๊าซคาร์บอนมอนนอกไซด์ในอากาศของยานที่มีการจราจรแออัดและ ในโรงงานอุตสาหกรรม เพื่อเตือนภัยและรายงาน ผลให้หน่วยงานที่เกี่ยวข้องทราบ</p> <p>3. ตรวจสอบและความคุ้มครองความเสี่ยง ควบคู่ไปกับการตรวจปริมาณอากาศเป็นพิษ</p> <p>4. ปรับปรุงสถานที่จำหน่ายอาหาร สถานที่ผลิตในเขตกรุงเทพมหานครให้เป็นไปตามหลักการสุขาภิบาลร้านอาหาร</p> <p>5. สำรวจหาแหล่งน้ำสะอาดและให้การสุขาภิบาลแก่ประชาชนดำเนินการคัดแปลงน้ำที่มีอยู่มากใช้ บริโภค</p>

	ลำดับที่	รายการ
แผนที่ท้ายประกาศกระทรวงมหาดไทย	6	กำหนดบริเวณห้ามก่อสร้างคัดแปลงอาคารชนิดใดหรือประเภทใดในท้องที่แขวงหัวหมาก แขวงสะพานสูง เขตบางกะปิ แขวงประเวศ เขตพระโขนง และแขวงคลองสองต้นนุ่น แขวงคลองสามประเวศ แขวงลำพร้าว เขตลาดกระบัง กรุงเทพมหานคร
	7.	กำหนดบริเวณห้ามก่อสร้างคัดแปลงอาคารชนิดใดหรือประเภทใด ริมนนเจ้าพระยาทั้งสองฟาก
	8	กำหนดบริเวณห้ามใช้ หรือเปลี่ยนแปลงการใช้อาคารชนิดใด หรือประเภทใด
	9	กำหนดบริเวณห้ามก่อสร้าง คัดแปลงใช้ หรือเปลี่ยนแปลงการใช้อาคารชนิดใดหรือประเภทใด
	10	กำหนดบริเวณห้ามก่อสร้าง คัดแปลงการใช้ หรือเปลี่ยนแปลงการใช้อาคารชนิดใด หรือประเภทใด ภายในบริเวณกรุงรัตนโกสินทร์ ชั้นนอก
	11	กำหนดบริเวณห้ามก่อสร้าง คัดแปลงอาคารชนิดใดหรือประเภทใด ริมนนเลียบบคลองฝั่งเหนือทั้งสองฟาก
	12	กำหนดบริเวณห้ามก่อสร้างหรือคัดแปลงใช้ หรือเปลี่ยนแปลงการใช้อาคารบางชนิด หรือบางประเภท ภายในบริเวณกรุงรัตนโกสินทร์ชั้นนอกในท้องที่แขวงชนะสงคราม แขวงตลาดยอด แขวงศาลเจ้าพ่อเสือ แขวงบวรนิเวศน์ แขวงเสาชิงช้า แขวงราชบพิธร์ แขวงสำราญราษฎร์ และแขวงบูรพาภิรมย์ เขตพระนคร กรุงเทพมหานคร

3.15 แสดงกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับพื้นที่กรุงเทพมหานคร

	ลำดับที่	รายการ
แผนที่ท้ายพระราชกฤษฎีกา	1	กำหนดเขตที่ดินในบริเวณที่จะเวนคืน ในท้องที่ แขวงคลองเตย เขตพระโขนง กรุงเทพมหานคร พ.ศ. 2523
	2	กำหนดเขตที่ดินที่จะทำการสำรวจเพื่อการวาง และจัดทำผังเมืองเฉพาะในท้องที่แขวงแสนแสบ เขต มีนบุรี แขวงลำผักชี เขตหนองจอก และแขวงลำ ปลาทิว แขวงคลองสามประเศ แขวงทับยาว แขวงลาดกระบัง กรุงเทพมหานคร พ.ศ. 2523
	3	กำหนดเขตที่ดินในบริเวณที่จะเวนคืนในท้องที่ แขวงคลองจั่น แขวงหัวหมาก แขวงสะพานสูง เขต บางกะปิ แขวงประเวศ เขตพระโขนง แขวงคลอง สองคนนน แขวงคลองสามประเวศ แขวงลำปลาทิว เขตลาดกระบัง กรุงเทพมหานคร พ.ศ. 2526
	4	กำหนดเขตที่ดินที่จะทำการสำรวจ เพื่อการ วางและจัดทำผังเมืองเฉพาะในท้องที่ เขตบางกะปิ กรุงเทพมหานคร
	5.	กำหนดทางหลวงกรุงเทพมหานครที่ห้ามมิให้ ผู้ใดดำเนินการอย่างใดอย่างหนึ่งในที่ดินริมเขตทาง หลวง คือ ถนนรัชดาภิเษก ถนนเจ้าพระยา ถนน เลียบคลองสามเสน ตั้งแต่เนื้อที่ตั้งแต่สี่แยกประชาสง- เคราะห์ ถึงถนนสุขุมวิท 71 ถนนสุขุมวิท 1 (บางกะปิ) ถนนสุขุมวิท 2 (เขตบางกะปิและมีนบุรี) ถนนลาดพร้าว ถนนเพชรบุรี ถนนพระราม 4 ถนน สุขุมวิท.

ลำดับที่	รายการ
13	<p>กำหนดบริเวณห้ามก่อสร้างหรือดัดแปลงใช้ หรือเปลี่ยนแปลงการใช้อาคารบางชนิด หรือบางประเภท ในท้องที่แขวงถนนนครไชยศรี แขวงวชิรพยาบาล แขวงคูสิต แขวงสวนจิตรลดา แขวงสี่แยกมหานคร เขตคูสิต แขวงทุ่งพญาไท แขวงสามเสนใน เขตพญาไท แขวงวัดโสมนัส เขตป้อมปราบฯ และแขวงวัดสามพระยา แขวงบางขุนพรหม เขตพระนคร กรุงเทพมหานคร</p>
14	<p>กำหนดบริเวณห้ามก่อสร้าง ดัดแปลงใช้ หรือเปลี่ยนแปลงการใช้อาคารบางชนิด หรือบางประเภทภายในแขวง กรุงรัตนโกสินทร์ ชั้นนอกในท้องที่แขวงชนะสงคราม แขวงตลาดยอก แขวงศาลเจ้าพ่อเสือ แขวงบวรนิเวศน์ แขวงเสาชิงช้า แขวงราชบพิธ แขวงสำราชมหาราช และแขวงบูรพาภิรมย์ พระนคร กรุงเทพมหานคร</p>
15	<p>กำหนดบริเวณห้ามก่อสร้างหรือดัดแปลงใช้ หรือเปลี่ยนแปลงการใช้อาคารบางชนิด หรือบางประเภทในบริเวณท้องที่แขวงทวีวัฒนา และแขวงศาลาธรรมสพน์ เขตคลองสาน กรุงเทพมหานคร</p>
16	<p>กำหนดบริเวณห้ามก่อสร้างดัดแปลงใช้ หรือเปลี่ยนแปลงการใช้อาคาร อาคารบางชนิด หรือบางประเภทริมถนนรัชดาภิเษกทั้งสองฟากในท้องที่แขวงสามเสนนอก แขวงห้วยขวาง และแขวงลาดยาว เขตบางเขน กรุงเทพมหานคร</p>

ลำดับที่	รายการ
17	เรื่องกำหนดบริเวณห้ามก่อสร้าง คัดแปลงใช้ หรือเปลี่ยนการใช้อาคารบางชนิด หรือบางประเภทภายในบริเวณกรุงรัตนโกสินทร์ ชั้นใน ในท้องที่แขวงพระบรมมหาราชวัง เขตพระนคร กรุงเทพมหานคร
18	เรื่องกำหนดบริเวณห้ามก่อสร้าง คัดแปลงใช้ หรือเปลี่ยนการใช้อาคารชนิดใด หรือประเภทใดในท้องที่เขตมีนบุรี แขวงคลองสิบ แขวงคูฝั่งเหนือ เขตหนองจอก และแขวงคลองสามประเวศ แขวงลำปลาทิว แขวงลาดกระบัง กรุงเทพมหานคร
19	เรื่องกำหนดบริเวณห้ามก่อสร้าง คัดแปลงใช้ หรือเปลี่ยนการใช้อาคารชนิดใดหรือประเภทใด ในท้องที่แขวงสามวาตะวันตก แขวงสามวาตะวันออก แขวงบางชัน แขวงทรายกองดินเหนือ เขตมีนบุรี กรุงเทพมหานคร
20	เรื่องกำหนดบริเวณห้ามก่อสร้าง คัดแปลงและใช้หรือเปลี่ยนการใช้อาคารชนิดใด หรือประเภทใด ในท้องที่เขตหนองจอก กรุงเทพมหานคร
21	เรื่องกำหนดบริเวณห้ามก่อสร้าง คัดแปลงใช้ หรือเปลี่ยนการใช้อาคารชนิดใด หรือประเภทใด
22	เรื่องกำหนดบริเวณห้ามก่อสร้าง คัดแปลงอาคาร หรือการใช้อาคารบางชนิด หรือบางบางประเภทริมถนนรัชดาภิเษกทั้งสองฟากในท้องที่

	ลำดับที่	รายการ
ข้อบัญญัติกรุงเทพมหานคร		<p>แขวงสามเสนนอก แขวงห้วยขวาง เขตห้วย- ขวาง และแขวงลาดยาว เขตบางเขน กรุงเทพมหานคร</p>
	23	<p>เรื่องกำหนดบริเวณห้ามก่อสร้าง คัดแปลง อาคารบางชนิดหรือบางประเภทริมคลองวัดราช- บพิตรทั้งสองฝั่ง</p>
	24	<p>เรื่องกำหนดบริเวณห้ามก่อสร้าง คัดแปลง ใช้ หรือเปลี่ยนการใช้อาคารบางชนิด หรือบาง ประเภท ริมถนนรัชดาภิเษกทั้งสองฟากในท้องที่ แขวงวัดเทพฯ เขตบางกอกใหญ่ และแขวง ตลาดพลู แขวงบุคคโล เขตภาษีเจริญ</p>
	25	<p>กำหนดบริเวณห้ามก่อสร้างอาคาร คัดแปลง อาคาร ชนิดใดหรือประเภทใด ริมถนนเจ้า พระยาทั้งสองฟาก พ.ศ.2524</p>
	26	<p>กำหนดแนวอาคารทั้งสองฟากของถนน เลียบคลองสามเสนฝั่งเหนือให้เป็นระเบียบ</p>
	27	<p>กำหนดแนวอาคารทั้งสองฟากของเจ้า- พระยาให้เป็นระเบียบ</p>
	28	<p>กำหนดบริเวณหรือเปลี่ยนการใช้อาคาร ชนิดใด หรือประเภทใด พ.ศ.2524</p>
	29	<p>กำหนดที่ดินที่จะเวนคืน เพื่อสร้างทางหลวง เทศบาล ในท้องที่แขวงยานนาวา แขวงทุ่งวัด คอน และแขวงบางโคล่ เขตยานนาวา กรุง- เทพมหานคร</p>
	30	<p>กำหนดเขตบริเวณห้ามก่อสร้าง คัดแปลง หรือเปลี่ยนการใช้อาคารชนิดใด หรือประเภทใด</p>

ลำดับที่	รายการ
31	กำหนดบริเวณก่อสร้าง คัดแปลงและ ใช้หรือเปลี่ยนการใช้อาคารชนิดใด หรือประ เภทใดในท้องที่เขตมีนบุรี แขวงคลองสิบ แขวง ลำปลาทิว แขวงลาดกระบัง กรุงเทพมหานคร พ.ศ. 2526
32	กำหนดบริเวณห้ามก่อสร้าง คัดแปลงใช้ หรือเปลี่ยนการใช้อาคารชนิดใด หรือประเภ ทใด ในท้องที่แขวงบางไผ่ แขวงบางแคเหนือ และแขวงคลองขวาง เขตภาษีเจริญ กรุงเท พมหานคร พ.ศ. 2525
33	กำหนดบริเวณห้ามก่อสร้าง คัดแปลงใช้ หรือเปลี่ยนการใช้อาคารชนิดใดหรือประเภ ทใด ในท้องที่แขวงจิมพลี แขวงบางละมุก แขวงบางเขื่อนกั้น แขวงบางพรหม เขต คลองสาน กรุงเทพมหานคร
34	กำหนดบริเวณห้ามก่อสร้าง คัดแปลงใช้ หรือเปลี่ยนการใช้อาคารบางชนิด หรือบาง ประเภท ในท้องที่แขวงถนนนครไชยศรี แขวง วชิรพยาบาล แขวงคูสิต แขวงสวนจิตรลดา แขวงสี่แยกมหานาค เขตคูสิต แขวงทุ่งพญาไท แขวงสามเสนใน เขตพญาไท แขวงวัดโสม เขตป้อมปราบศัตรูพ่าย และแขวงวัดสามพระยา แขวงบางขุนพรหม เขตพระนคร กรุงเทพมหานคร พ.ศ. 2526
35	กำหนดบริเวณห้ามก่อสร้าง คัดแปลงใช้ หรือเปลี่ยนการใช้อาคารชนิดใดหรือประเภทใด

ลำดับที่	รายการ
36	<p>ในท้องที่แขวงฉิมพลี แขวงบางระมาด แขวงบางเข็อกหนึ่ง และแขวงบางพรหม เขตคลังชั้นกรุงเทพมหานคร</p> <p>กำหนดบริเวณห้ามก่อสร้าง คัดแปลงใช้หรือเปลี่ยนแปลงการใช้ อาคารบางชนิด หรือบางประเภท ในท้องที่แขวงถนนนครไชยศรี แขวงวชิรพยาบาล แขวงคูสิต แขวงสวนจิตรลดา แขวงสี่แยกมทานคร เขตคูสิต แขวงทุ่งพญาไท แขวงสามเสนใน เขตพญาไท แขวงวัดโสม เขตป้อมปราบฯ และแขวงวัดสามพระยา แขวงบางขุนพรหม เขตพระนคร กรุงเทพมหานคร พ.ศ. 2526</p>
37	<p>ควบคุมการก่อสร้างอาคารภายในบริเวณกรุงรัตนโกสินทร์ชั้นใน ในท้องที่แขวงพระบรมมหาราชวัง เขตพระนคร กรุงเทพมหานคร</p> <p>ควบคุมการก่อสร้างอาคารภายในบริเวณกรุงรัตนโกสินทร์ชั้นนอก ในท้องที่แขวงชนะสงคราม แขวงตลาดสามยอด แขวงศาลเจ้าพ่อเสือ แขวงบวรนิเวศน์ แขวงเสาชิงช้า แขวงราชบพิธ แขวงสำราญราษฎร์ แขวงวังบูรพาภิรมย์ เขตพระนคร กรุงเทพมหานคร</p> <p>กำหนดบริเวณห้ามก่อสร้าง คัดแปลงใช้ หรือเปลี่ยนแปลงการใช้อาคารบางชนิด หรือบางประเภท</p>